

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01068

MESHOLIM, BAND 2

Eliezer Shteinbarg

*Permanent preservation for this book was made possible by Harlan R. & Carole S.
Daman in memory of D. Leon & Frances W. Daman*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE WAS MADE
POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE DAVID AND BARBARA B.
HIRSCHHORN FOUNDATION

THE MAX PALEVSKY YIDDISH LITERATURE COLLECTION

YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אליעזר שטיינבארג / משלים II

נדפס בישראל, תשט"ז, תל-אביב
Printed in Israel 1956, Tel-Aviv

דפוס קואופרטיבי „אחדות“ בע"מ, תל-אביב

אליעזר שטיינבאָרגס שריפטן

צווייטער באַנד

אלויאלה טאיינדאנג

אקדעצור שטימיונג ארג מיט דעם

II

מיט דריי בילדער און מיט א פאקסימילע פונעם מחבר

הוצאת אירגון יוצאי ליפקאני (בסרביה) בישראל

תל-אביב, 1956

אלע רעכט — דער עיקר די רעכט צו איבערזעצן און איבערצודרוקן —

קערן דער אלמנה פונעם מחבר, תל־אביב, ישראל.

Copyright 1956 by the author's widow.

Printed in Israel

דפוס קואופרטיבי „אחדות“ בע"מ, תל־אביב

אליעזר שטיינבארג דער משלים-דיכטער

צופירנדיק דעם לעזער צום צווייטן, און לעצטן, באַנד פון אליעזר שטיינבאָרג „משלים“, נעם איך זיך די העזה צו זאָגן, אַז פונקט אַזוי ווי מען קאָן זיך היינט צו טאָג ניט אויסמאַלן די יידישע ליטעראַטור אונדזערע אָן איינעם פון אירע דריי קלאַסיקער: מענדעלע, פּרץ, אָדער שלום עליכם, קאָן מען זיך אויך ניט מאַכן קיין אמת בילד וועגן איר אָן אליעזר שטיינבאָרג, — פון זינט עס האָט זיך באַוויזן זיין ערשטער באַנד „משלים“ אין אָנהייב פון די דרייסיקער יאָרן פון איצטיקן יאָרהונדערט. און נאָך מער: אָן שטיינבאָרג איז די יידישע ליטעראַטור לכתחילה ניט געווען גאַנץ אין איר מ הות; שטיינבאָרגס משל האָט איר בפירוש געפעלט צום שלימות־דיקן אויסדרוק פון יידישן גייסטיקן שטייגער. מען קאָן זיך אָן גרויסע שוועריקייטן אויסמאַלן אונדזער ליטעראַטור אָן דעם אָדער יענעם דיכטער, אויסער ווינציקע וואָס זייער ווירקונג איז ווייט אַרויס פונעם תחום פון ליטעראַטור, און די וועזנטלעכע גאַנצקייט אירע זאָל דערפון ניט ליידן. מיר וואַלטן אין יעדן פאַל אַזעלכן פאַרלוירן עשירות, פאַרמעג פאַר דורות, אָבער דער יש אין תוך וואַלט געבליבן דער אייגענער, אומגע־ביטן. דער היסטאָרישער פאַרלוירן וואַלט דאָן געווען אָן אַנדערער, אָבער דאָס אויספעלן פון איין רינג וואַלט ניט פונאַנדערגעלאָזט די קייט. זי וואַלט אונדז געפעלט נאָר בדיעבד, ניט לכתחילה, און אַנדערש איז עס בנוגע שטיינבאָרגן.

פאַרן באַווייזן זיך פון שטיינבאָרגס משלים האָט מען גריילעך געקאָנט פּרעגן: צי איז דאָס די יידישע ליטעראַטור, אין וועלכער דער משל, אַזאַ טיפיש יידישעכער אויסדרוק פון געדאַנק, איז ניט דערגאַנגען צו דער מדרגה פון קלאַסיק? אַ קלייניקייט דער משל! אַנו, פּרוּווט אַ רייד טאָן מיט עמיצן אַ יידן, וואָס „עס רעדט פון אים אַרויס“ דאָס פאַלק — אַנו טוט אים אַ צי פאַרן צונגען ער זאָל אייך מסביר זיין אָן ענין — צי וועט ער אייך ניט באַלד ברענגען אַ משל, אַ פאַרגלייך, און אויב שוין בחיפּון, — איז אַ „גלייכווערטל“, וואָס דער טייטש דערפון איז: אַ משל

צוגעשפיצט צו א ווערטל! ווי א רויטער פאדעם ציט זיך דער משל דורך טויזנטער יארן אין אונדזער שטייגער, נאך פון יענע צייטן ווען ליטעראטור איז צו שריפט ניט דערגאנגען! וויפל צירונג אזעלכע זענען אריין אין תנ"ך, און ווי צעוואקסן דער מין האט זיך אין שפעטערדיקע תקופות, אין מדרש און אין דער העברעישער מיטלעלטערלעכער דיכטונג, שוין אפגע-רעדט בא די מגידים שפעטערע יארן. און דא קומט א יידישע ליטע-ראטור, און אויב זי נעמט זיך שוין אמאל צו א משל, בלייבט ער אלץ הינטערשטעליק הינטער דעם גילדערנעם פאלקס-מויל, וואס האט דווקא אויף דעם געביט ארויסגעברענגט אזא שפע פון יאדערדיקער חכמה, ביל-דערישקייט, ווארט-מאלעריי און ברכה פון עמך-לשון.

אודאי זענען אין יידיש אויך ביז שטיינבארגן געשריבן געווארן משלים. איר וועט זיי געפינען כמעט בא אלע יידישע דיכטער, און דא און דארט האט אויך א פינקל געטאן דער חסד פון פאלקסטימלעכער חכמה. אבער משל ווי א זעלבשטענדיקע, הויכקינסט לערישע שאפונג האבן מיר ביז צו אליעזר שטיינבארגן ניט געהאט. ווי ווייט דאס האט געפעלט אינעם בילד פון דער ליטעראטור, קאן וויסן נאר דער וואס האט בשעתו מיטגעפילט די גרויסע שמחה, ווען עס האבן זיך גענומען באווייזן אין דער פרעסע מיט העכער פערציק יאר צוריק — נאך א לאנגער הפסקה זינט עטינגערן, — און דערנאך אין בוך, די משלים פון ר' מרדכי לע- (טשעמעריןסקי). דאס איז געווען א היפשער טריט פארויס, — אזוי ווי אויפגעבונדן די צונג צו דערציילן א משל אויף א מער לעבעדיקן עמך-דיקן אופן. ס'האט אבער, אפילו אין די אריגינעלע, ניט איבערגעארבעטע, משלים, ארויסגעקוקט דער ניט-יידישער פאבלען-דיכטער, צי דער רוס קרילאוו, צי דער פראנצויז לאפאנטען, אדער אפילו דער אלטער גריך עזאפ. וואס זשע האט דא געפעלט? דאכט זיך אלץ איז שוין גרייט געווען: סיי די קאנווע, סיי דער פאדעם — סיי דאס פאסיקע לשון, סיי דער געהעריקער שטאף. אבער געפעלט האט דער דריטער צום בינטל: די פערזענלעכקייט פון דעם משלים-דיכטער. משל איז נאך אלץ געווען א ליטע-רארישער פארגאב, וואס דער שרייבער האט זיך פארגעבן אויסצופירן. אבער ניט קיין אויסדרוק פון א פערזענלעכקייט, וועלכע קאן נאר, אדער קודם-כל, אויף דעם אופן, דורך דעם משל, דערגיין צו אייגענער קלארקייט, צו אויסלייזונג פון אייגענער שפע.

די פערזענלעכקייט פון א משלים-דיכטער האבן מיר באקומען ערשט דורך שטיינבארגן. איך קען, צום באדויערן, צו ווייניק דאס לעבן פון א לאפאנטען און פון א קרילאוו, כדי צו וויסן קאנקרעט אויף וויפל זייער

פאבל־דיכטונג איז געווען ליטעראַרישער שטייגער און אויף וויפל זי איז געווען אַן אויסדרוק פון איבערווייניקסטער דיכטערישער נויט־ווענדיקייט — אַזאַ מין איבערווייניקסטע נויטווענדיקייט ווי זי איז פאַראַן ביי די גרויסע ליריקער. אָבער וואָס שייך שטייבאַרגן איז באַ מיר קיין ספק ניט: זיין משל איז די קווינטעסענץ פון אַן אויסערגעוויינטלעך רייך און טיף מענטשן־לעבן און וועלט־באַנעם. און דערביי איז ער אַזוי ייִדיש אין לשון, אין שפּיל, אין קנייטש און קוועטש, אַז ס'איז זיך שווער אויסצומאַלן ער זאָל ווען עס איז איבערגעזעצט אָדער כאַטש איבערגעאַרבעט ווערן אין אַ נייִטידישער שפּראַך — כדי די דרויסנדיקע וועלט זאָל קאַנען האָבן כאַטש אַ מינדסטן באַגריף וועגן אַ ייִדישן לאַפּאַנטען, אַ מאַדערנערן, אַ טיפּערן, אַ ניט צו גלייכן מער דיכטערישן איידער דער פּראַנצויזישער. וואָס איז עס אַזוינס אַ משל? אַ פאַרגלייך? ניין! כאַטש לויטן באַטייט פונעם וואָרט איז עס דאָס אייגענע. אַ פאַרגלייך נעמט צו הילף דאָס באַקאַנטע, כדי דורך דעם גרינגער אויסצודריקן דאָס נאָך ניט באַקאַנטע. אָבער דער משל גייט אויף אַ פאַרקערטן וועג: ער נעמט דאָס אומבאַ־קאַנטע, עפעס ווינציקער באַקאַנטס, עפעס אינגאַנצן צוגעטראַכטס, דער־פירט עס צו אַ באַקאַנטן שפּיץ, כדי אים, דעם שפּיץ, אַזוי אַרום קלאַרער אַרויסצוברענגען, אַרויסצוהייבן, צוצוגעבן ווירקונגס־קראַפט. דער נמשל, דער אויספיר, איז אַלעמאַל באַקאַנט; אומבאַקאַנט איז נאָר דער משל. דער־פאַר שעפט דער משל אַזוי גערן פון דער וועלט פון חיות און עופות (משלי שועלים), כדי ארויסצוברענגען דאָס מער באַקאַנטע — דעם מענטש. און דערין שטעקט דער קינסטלערישער מאַמענט פונעם משל. כדי עס זאָל אַרויסקומען אַ משל, ניט אַ פאַרגלייך, כדי עס זאָל אַרויסקומען אַ פּאַנעטע — אַ שפּיץ אויף פּראַסט ייִדיש — פּאַדערט זיך פּאַנטאַזיע. פאַרשטייט זיך, ווי יעדע קינסטלערישע פּאַנטאַזיע מוז זי מיט זיך אויך אין משל פאַרשטעלן אַן אייגענע רעאַליטעט, מיט אַן אייגענער אינערער געזעצמעסיקייט, בקיצור מיט כאַראַקטער. די כאַראַקטעריזירונג אינעם משל איז דער הויפט־אויפטו פונעם משלים־דיכטער. דאָס הייסט, זיין פּאַנ־טאַזיע מוז אין דער אייגענער צייט זיין רעאַליסטיש. און דערצו קומט די קאַנפּראַנטירונג, די קעגנאייבערשטעלונג מיט אַ צווייטער, אַ נענטערער רעאַליטעט — די רעאַליטעט פונעם מענטש. דער משל קאַן אין תּוך ניט עקזיסטירן אַן דעם מענטשלעכן, דעם מאַראַלישן, צוועק; דאָס איז די קינסטלערישע נאַרמירונג פון דער פּאַנטאַזיע, זי זאָל זיך ניט פאַרלירן אין דעם פאַרגעניגן פון צוועקלאָזן אויסמאַלן. משל פּאַדערט אַ נמשל, אַ נמשל אָבער איז תּכלית, און תּכלית, ווייס מען דאָך, איז אַ גאַר־

גאָר יידישער ענין. ניט אומזיסט האָט אַ באַרימטער חסידישער רבי אויס־
גערעכנט צווישן די סימנים פון ימות־המשיח, — וואָס דעמלט (ערשט
דעמלט) וועט דער משל ניט דאַרפן זיין גלייך צום נמשל...

און דאָך וועט גאָר ניט זיין קיין גוזמא צו זאָגן, אַז די משלים פון
אַט דעם יידיש־יידיש־לעכסטן שטיינבאַרג זענען פונדעסטוועגן מער ווי די
שאַפונגען פון וועלכן ס'איז אַנדערן פאַבלען־דיכטער אין דער וועלט, —
ביי דער גאַנצער שאַרפער כאַראַקטעריזירונג און צוועק־געבונדנקייט —
מוזיקאַליש־בילדערישע פאַנטאַזיעס מיט אַן אייגענעם ווערט, וואָס ווערט
נאָר אונטערגעשטראַכן דורך דער חריפות פונעם נמשל. דער נמשל איז
זיך טאַקע דער צוועק, אָבער דער משל אַליין איז הויכע קינסטלערישע
דיכטונג. מען דאַרף ניט ערשט צוואַרטן צום שפיץ, כדי צו שפירן התעלות.
פאַראַן אַ מחלוקת צי שטיינבאַרס משל, וואָס איז מיט זיין בילדע־
רישער, דיכטערישער שפע, מיט זיינע דרך־אגבדיקע געדאַנקען, ניט גאַנץ
לויטן קלאַסישן מוסטער, באַרעכטיקט אונדז אַוועקצושטעלן אים אין איין
ריי מיט די קלאַסיקער פון דעם דאָזיקן ליטעראַרישן זשאַנער אין וועלט־
מאַסטשאַב. און איך דרינג אַקוראַט פאַרקערט: שטיינבאַרג, איז, דאַכט
זיך מיר, איבערגעשטיגן יענע קלאַסיקער, און טאַקע דערפאַר וואָס ער
איז ניט געבליבן באַ זייער מוסטער, נאָר געדיכטעט משלים סווערען, אויסן
גייסט פון זיין פאַלק, פון זיין תקופה.

אליעזר שטיינבאַרגס גרויסער פאַרערער, חיים נחמן ביאַליק,
האַט מיר אַמאָל געזאָגט: „בעת איך האָב געשריבן מיינע „משיחי העם“,
האַב איך ניט איבערגעזעצט קיין איינציק יידיש פאַלקס־ליד, אפילו קיין
איין שורה ניט (כאַטש אַן אַנדערטמאָל האָט ער מיר געזאָגט: כזה ראה
וקדש! אַזוי דאַרף מען שרייבן). איך האָב ניט געהאַט פאַר מיר קיין שום
איינציק יידיש פאַלקס־ליד. איך האָב נאָר געהאַט פאַר מיר דאָס יידישע
פאַלקס־ליד בכלל“. ענלעכס וואָלט איך געזאָגט וועגן שטיינבאַרגן: ער האָט
פאַר זיך ניט געהאַט קיין שום איינציק יידיש משל, קיין שום משל בכלל.
ער האָט פאַר זיך געהאַט דעם יידישן פאַלקס־מענטש ווען יענער דער־
ציילט אַ משל, און האָט דעם דאָזיקן יידן קינסטלעריש אויפגעהויבן, אויפ־
געהויבן צו זיך. אַלץ ביי שטיינבאַרגן איז טאַקע, הגם געטראַגן פון אַ גרויסן
אינטעלעקטועלן שוונג, פאַלקסטימלעך ביז גאָר: דער אופן דערציילן, דאָס
לשון, דאָס בילד, די וואַרט־מאַלעריי. און ועל כולם — די מאַראַל פונעם
פשוטן, ערלעכן געזונטן פאַלקס־מענטש. עס איז אין אַלעמען סובלימירטע,
געהויבענע, כפול־שמונהדיקע פאַלקסטימלעכקייט. אַלע קונצן און חנדלעך
פון אַ יידישן סיפור־המעשה. פאַלקסטימלעך זיין לומדות און פאַלקסטימלעך

זיין באַציונג צום גביר, צום עולם־הז'ה'ניק, צום צבועאַק. פאַלקסטימלעך די ליבע צום האַרעפאַשניק, צום לייַדנדיקן מענטשן, צו דער לייַדענדיקער בהמה. און פאַלקסטימלעך זיין תורה — „ניט לאַזן זיך שפּאַנען“.

און אַזוי איז ער טאַקע געוואָרן איינער פון די באַדייטנדיקסטע רעפּרעזענטאַנטן פונעם סאַציאַלן און הומאַניסטישן מאַטיוו אין דער יידישער ליטעראַטור, פון די סאַמע באַדייטנדיקסטע. אַנקניפנדיק איבעראַניס אַן מענדעלען, ניט בלויז אינעם שעפּערישן מאַטיוו — כאַטש דורכגעלאַזט דורך דער פּריזמע פון צוויי דורות — נאָר אויך בנוגע די כלים, דער שפּראַך, דער הנאה פונעם עצם „פאַבולירן“.

אַ פאַרשפּעטיקטער (צו אונדזער גליק) און ניט עפיגאַנישער, מע קאָן זאָגן לייבלעכער, „אייניקל“ פון אונדזערע דריי גרויסע, האָט ער אין זיך געטראָגן ווונדערלעך האַרמאַניש צונויפגעפאַרט די בולטסטע שטריכן פון זיי אַלע דריי: מענדעלעס סאַטירישע חריפות, שלום עליכמס לירישן הומאָר און פרצעס אידעאישע געהויבנקייט — אַלע אינאיינעם. „ר' לייזערל הקטן“ (דעם דאָזיקן צונאַמען האָט ער מיט זיין באַזונדערן הומאָר פאַראַ פּראָזירט פון ר' אליעזר הגדול — איינעם פון די בעלי־תוספות), כמעט אַ פאַרזעענער בחייו, איז געוואָרן במותו איינער פון די גדולים, פון די גדולי־הגדולים, אין דער יידישער ליטעראַטור.

דניאל לייבל

**
*

...ווען אליעזר שטיינבארג איז זומער 1920 אָנגעקומען קיין טשער-
נאָוויץ, האָט ער שוין געהאַט אַריבערגעשפּאַנט מיט עטלעכע חדשים זיין
פּערציקסטן געבוירן־טאָג.

אויך פאַר דעם איז ער ניט געווען קיין אומבאַקאַנטער. פון זיין
געבוירן־שטעטל ליפקאַן האָט זיך געשפּרייט זיין נאָמען איבער די נאָענטע
שטעט ווי אַ העברעיִש־ייִדישער פּעדאַגאָג מיט אַן אייגענער, שעפּערישער
לערן־מעטאָדע. דער שם פון זיינע מוזיקאַלישע פּיעסעס (דער עיקרשט:
„דער בערדיטשעווער רב“), וואָס ער האָט אויפגעפירט אין שטעטל מיט
דער הילף פון דעם יונג־פאַרשטאַרבּענעם מוזיקער אַלעקסאַנדער סעווערסקי
און פון דעם באַגאַבטן, היינט באַוווּסטן מאַלער, שלמה לערנער, האָט זיך
געטראָגן איבער צפון־בעסאַראַביע און אויך ווייטער. און וואָס שייך
שטיינבאָרג דעם ממשל, האָט ער שוין לאַנג געהאַט סמיכה ניט בלויז
פון זיינע אייגענע אַרטיקע חברים און תלמידים נאָר אויך פון זיין
געשוועסטער־קינד יהודה שטיינבערג און פון ניט קיין אַנדערן
ווי חיים־נחמן ביאַליק.

ערב דער ערשטער וועלט־מלחמה האָט אליעזר שטיינבאָרג באַזוכט
ביאַליקן אין אָדעס און דער גרויסער דיכטער איז גוואַלדיק נתפעל
געוואָרן פון שטיינבאָרגס משלים. ס'האַט געהאַלטן דערביי, אַז ביאַליק־
ראַווינצקיס „מוריה“ זאָל אַרויסגעבן אַ באַנד פאַבלען זיינע.

דער קריג האָט אַלץ צונישט געמאַכט. ער האָט אויך אָפּגעריסן בעסאַ־
ראַביע פון רוסלאַנד, און אין דער נייער גרויס־רומענישער מלוכה האָט זיך
טשערנאָוויץ מיט איר היסטאָריש געוואָרענער שפּראַך־קאַנפּערענץ, מיט
איר געאַגראַפּישער נאָענטקייט צו בעסאַראַביע און שכנותדיקן פּוילן, און
דערעיקרשט ווי די איינציקע שטאָט מיט ייִדישע אַרבעטער־אַרגאַניזאַציעס,
געשניטן צו ווערן דער ייִדישער קולטור־צענטער.

שטיינבאָרג, דער נייער תושב אין טשערנאָוויץ, איז גיך געוואָרן
די פאַרקערפּערטע קולטור־געזעלשאַפּטלעכע רירעוודיקייט פון אַט דעם
„צענטער“.

כאָטש די איניציאַטיוו צונויפצורופן אַ קולטור־קאָנפּערענץ קיין טשערנאָוויץ (7—9 יאָנואַר 1921), געהערט צו עמיצן אַנדערש, איז די אַטמאָספּער פֿון קולטור־שותפות רייף געוואָרן טאַקע אַ דאַנק אליעזר שטיינבאַרגן. ער איז געווען דער סימבאָל און דאָס שיינדל פֿון דער „קולטור־פעדעראַציע“, די איבערצייגנדיקע ראיה פֿאַר דער עקזיסטענץ פֿון אַ „טשערנאָוויצער צענטער“ און זיין ליטראַרישער און קינסטלערשער הויפּט־טוער.

שטיינבאַרג האָט פֿון זיך געשטויסן „רבישקייט“ און אָפּענעם פֿאַר־איבל געהאַט פֿאַר וועלן אים, ווי ער האָט זיך אויסגעדריקט, „אַנטון אַ שטריימל און דערלאַנגען קוויטלעך“. אָבער עס האָט נישט געהאַלפֿן. די הונדערטער יונגע בחורים אין די שטעטלעך טון בעסאַראַביע, פֿון בוקאַווינע און פֿון מאַרמאַראַש־סיגעט, וואָס דער גלוסט צו שרייבן האָט אַ ברי געטאָן זייער געמיט, האָבן געבענקט נישט אַזוי נאָך אַ פּירער, ווי נאָך דער געשטאַלט פֿון אַ רבין. אָנפאַנגער פֿון אַלע עקן פֿון דער מדינה און דערעיקרשט פֿון בעסאַראַביע האָבן מיט שטיינבאַרגס אָנקום קיין טשערנאָוויץ, דערשמעקט „הויף“, און עס האָבן אָנגעהויבן שטראַמען קודם פּת־ב־ידן און דערנאָך זענען די שרייבערס אַליין געקומען צו פֿאַרן, האָבן געלייענט זייערע ווערק און אָפט אויך אויסגעלייגט פֿאַרן „רבין“ זייערע לעבעדיקע צרות.

שטיינבאַרג האָט אויסגעהערט, האָט מדריך געווען, האָט פֿאַרריכט די לידער, די דערציילונגען און יעדער האָט מיטגענומען מיט זיך אַ היים אויפּמונטערונג, גלויבן און די אילוזיע פֿון אַ שליחות. אויך דאָס איינציקע, כמעט הונדערטזייטיקע, העפט פֿון דעם זשורנאַל „קולטור“, וואָס די „פעדעראַציע“ האָט באַוויזן אַרויסצוגעבן זומער 1921, איז געווען רעדאַגירט אויסשליסלעך פֿון אליעזר שטיינבאַרג, כאָטש אויפֿן שער־בלאַט איז צוליב עפעס פֿאַרצייכנט געווען „רעדאַגירט פֿון אַ קאַלעגיע“.

אין דעם אייגענעם יאָר 1921 איז אין פֿאַרלאַג פֿון דער „פעדע־ראַציע“ אַרויס שטיינבאַרגס ייִדיש־לערנבוך „אַלף־בית“ מיט אילוסטראַציעס פֿון די מאַלער אַרטור קאַלניק, רובין און שלמה לערנער (עטלעכע חדשים פֿאַר דעם האָט די „ציוניסטישע פעדעראַציע אין רומעניע“ אַרויסגעגעבן שטיינבאַרגס העברעיש לערנבוך „אַלפֿון“).

שטיינבאַרגס לערנמעטאָד, „אַלפֿון“ און „אַלף בית“, וואָס האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויפֿן פֿאַלקסטימלעכן „קמץ אַלף—אָ“, איז אויפּגענומען געוואָרן צום טייל מיט אומבאַדינגטער הסכמה און באַגייסטערונג, צום טייל אויך

מיט ספקות און מיט שארפער קעגנערשאפט. אבער קיין שול איז דורך דעם ניט געשאפן געווארן. דערפאר האט מיט שטיינבארגס אַנקום אויפֿ-געבליט אין טשערנאָוויץ גאַר אַ נייער קולטור־צווייג — דאָס קינדער־טעאַטער.

כאַטש קיין ייִדיש־שולן האָט טשערנאָוויץ נישט פאַרמאָגט, אָבער דערפאַר אַ שטאַרקע בענקשאַפט צו זיי, און גאַרניט האָט די דאָזיקע בענקשאַפט אַזוי געשפּייזט און געצונדן, ווי די קינדער־פּיעסן, וואָס שטיינ־באַרג האָט צעווישן 1920 און 1928 פון צייט צו צייט אויפגעפירט אין איינעם פון די גרויסע שטאַטישע זאַלן. ער אַליין איז געווען דער מחבר און על־פי רוב אַליין דער רעזשיסער. עס זענען געווען קינדער אויף דער בינע און קינדער מיט טאַטעס און מאַמעס אין זאַל — אַלע פאַרייניקט אין פרייד, אין הנאה און שעפּערישער אַמביציע אַרום ייִדיש — די שענסטע און עפעקטיווסטע דעמאָנסטראַציעס פאַר ייִדישער דערציונג. אין זכרון זענען באַ מיר פאַרבליבן די נעמען פון צוויי קינדער־פּיעסן: „יוסף מוקיר שבת“ און „מכירת יוסף“, וואָס איז אויפגעפירט געוואָרן אין זאַל פון טשער־נאָוויצער שטאַט־טעאַטער, שבת, דעם 8־טן אַפּריל 1922.

וועגן „מכירת יוסף“ האָט געשריבן די וואַכנצייטונג „פרייהייט“ פון די לינקע פּעל־ציון, אַז אין איר „פילט מען דעם הויך פון אונזער צייט, וואָרום דער דיכטער וואַנדערט צוריק אין דער צייט נישט לשם ראַמאַנטיק, נישט סתם ליבשאַפט צו אַלץ וואָס אַלט און דורך אַלטקייט שיין. ביבלישע מאַטיוון זענען פאַר שטיינבאַרגן גאַר די קאַנווע, אין וועלכער ס'לאָזן זיך קינסטלעריש אַרייַנוועבן טיף דורכגעווייטיקטע מאַדערנע פּראַבלעמען פון אונזער צייט“.

„עס איז צו באַוונדערן אין „מכירת יוסף“ דעם דיכטערס פּיינער חוש פאַר די קולטור־צושטאַנדן אין מצרים, דערעיקרשט אין דער סצענע, וווּ יוסף איז פּוּת־חלום פּרעהן“. „די דערקענונג־סצענע פון יוסף מיט זיינע ברידער איז רייך אין ווייטע היסטאָרישע אַסאַציאַציעס און אין פּערל־דיקע געדאַנקען־בליצן“. „מע האָט אַ ווילדע הנאה פון די אויסטערליש־שיינע צויבער־שפּרוכן וואָס האָבן זייער קוואַל אין דער ניט צום אויסשעפּן טיפּער פּאַלקסטימלעכקייט פון שטיינבאַרגס שאַפּונג“.

ערשט אין יאָר 1924 איז אַרויס אַ ווונדערלעך־שיינע אויסגאַבע פון שטיינבאַרגס צוועלף משלים אין גמרא־פאַרמאַט מיט אילוסטראַציעס פון אַרטור קאַלניק — אַ ביבליאָפּיליש שיינדל, און מחמת זיין הויכן פּרייז ניט צוטריטלעך פאַר אַ געוויינלעכן קויפּער.

אין שטיינבאַרגן האָבן זיך געראַנגלט און ניט געקאַנט מיט זיך

דורכקומען דער קולטור־פארשפרייטער, וואָס איז להוט נאָך וואָס מער
גוטע ביכער פאַר דער ברייטער לייענערשאַפט, און דער ביבליאָפיל, וואָס
איז פאַרקאָכט אין דער דרויסנדיקער צורה פון אַ ספר, עס זאָל זיין וואָס
שענער, וואָס רייכער און געדויערדיקער. דאָס האָט דערעיקרשט אָפּגע־
האַלטן דאָס אַרויסגעבן שטיינבאַרגס אַ באַנד משלים, וואָס אַלע האָבן
געפילט, אַז דערמיט מוז דער פאַרלאַג אָנהייבן.

מיר מוזן שאַפן — האָט ער מיט אונדז איינגעטענהט — אַ באַזונדערן
נוסח רומעניע פון אַרויסגעבן יידישע ביכער. אַ מוסטער פון דעם „נוסח
רומעניע“ איז געווען די מאַפע פון 12 משלים „אונטער דער בריל“ מיט
קאַלניקס אילוסטראַציעס. אויף מער האָט קיין פּוּח ניט געסטאַיעט.

אַביסל אַן אַנטוישטער און אַ מידער פון דער „שווער־פיסקייט“
און „רענדאַרסקער אַטמאָספּער“ אין יידיש רומעניע, און מער פון אַלץ
פון די פאַרטייאישע און אידעאָלאָגישע רייסענישן אַרום דער קולטור־אַרבעט,
האָט שטיינבאַרג אָנגענומען די איינלאַדונג פון פריינד אין ריאַ דע זשאַניראַ
צו ווערן דער פאַרוואַלטער פון אַ גרויסער געזעלשאַפטלעכער שול אין
דער בראַזיליאַנישער הויפּט־שטאָט.

דער אַפּשיד־אַוונט, מיט שטיינבאַרגס אַ לעקציע וועגן „שיר־השירים“,
איז געווען אין איינעם פון די גרויסע זאַלן פון דער יידישער געגנט. איך
דערמאָן זיך שוין ניט צי דער זאַל איז געווען „באַראַשעאום“ אָדער „טאַמיס“,
אַבער איך געדענק קלאַר און וועל שוין קיינמאָל ניט פאַרגעסן דעם ברוי־
זנדיקן געזאַנג „אונדזער רעבעניו“, מיט וועלכן די יוגנט, צום מיינסטן
יונגעלייט צוגעוואַנדערטע קיין בוקאַרעשט פון בעסאַראַביע און בוקאַווינער
שטעטעלעך, האָבן באַגעגנט שטיינבאַרג, ווען ער האָט זיך באַזויגן אויף
דער טריבונע.

שטיינבאַרג איז געשטאַנען אויפן באַלעמער אַ פאַרלורענער מיט
אַ היפש ביסל אומגעדולד אין בליק און דערעיקרשט אין די באַוועגונגען
פון זיין לעגענדאַריש־קליינער געשטאַלט, און האָט געוואַרט אַז דאָס געזאַנג
זאָל זיך לייגן.

אַ רעדנער איז שטיינבאַרג בטבע געווען ניט פון די בעסטע. דאָס
קול — ניט מאַדולירט; די שפּראַך — אַפט אומבאַהאַלפן און די אַרכי־
טעקטור פון דער רעדע אַ סך מאַל ניט געראַטן, אומקלאַר און פאַר־
פלאַנטערט.

די אַלע חסרונות האָבן זיך אָבער ווי דורך אַ פּישוף אָפּגעטאַן,
וויבאַלד שטיינבאַרג האָט גענומען אימפּראַוויזירן אַ מעשהלע וועגן וועלט־
באַשאַף, וועגן שטערן, וואָס בלאַנדזשען פאַרטריבענע איבער וועלטן, וועגן

ווארעמע נעכט, וואס שלאפן אין דרויסן, אדער גאר וועגן נשמות, וואס זענען אראפגעשיקט געווארן אויף דער ערד מיט געהיימע און גרויסע שליחות.

דעמלט האט זיך שטיינבארג ניט בלויז פלוצים פארוואנדלט אין א גרויסן רעדנער, נאך די ווערטער און די בילדער, וואס ער האט בעת מעשה פון זיך ארויסגעצויבערט, האבן געהאט דעם ריח און דעם טעם פון אמתער גוט־יידישער תורה. אין אונז מאמענט האט מען געדארפט קוקן אויף די פנימער, יינגערע און עלטערע, אין זאל. אלע חסידיש־צעפלאמט און אנגעשטרענגט. אלע — גלייך זיי זאלן זיך מיען ניט צו פארגעסן די נגלהדיקע ווערטער מיט וועלכע דער רבי האט אקארשט אנטפלעקט נסתרה־דיקע וועלטן פון אונטער און איבער די הימלען. א שפאר ביסל שיינע און טיפע מעשהלעך, וואס שטיינבארג האט באשאפן פון דער טריבונע אראפ, זענען, ניט אויפגעשריבענע, אויף תמיד פארלוירן געגאנגען פאר אונדזער ליטעראטור.

מערץ 1928 האט שטיינבארג פארלאזט רומעניע. מיט זומער 1930 איז ער שוין געווען צוריק. אומגעקערט, האט עס געהייסן, האט ער ניר, ווייל סיי ער, סיי זיין פרוי האבן זיך ניט געקאנט צופאסן צו בראזיל טראפישן קלימאט. אבער אויך דארט אין דער בראזיליאנישער רעזידענץ־שטאט ריא האבן ניט געפעלט, ווי שטיינבארג האט מיר א סך מאל דער־ציילט, „אידעאלאגישע קוטשמעס“, וואס האבן די היסקייט נאך הייסער געמאכט. די אטאקעס פון די בראזיליאנישע ייד־קאמוניסטן, וואס האבן אין זייער פרעסע געהאלטן אין איין פסלען שטיינבארגס געזעלשאפטלעכע פראגרעסיווקייט, ניט אויפגעהערט אים צו זידלען מיט די נעמען „נאציאָנאַליסט“ און „רעאקציאָנער“, האבן זיך שטיינבארגן גוט איינגעגעסן אין די ביינער...

קוים זיך אויסגעטשוכעט פון די צוויי יאָר אין בראזיל, האט שטיינבארג, לויט זיין שטייגער, ווייטער ניט גערוט. לעקציעס, זיצונגען און אלץ נייע פלענער: וועגן אַ ליטעראַרישן זשורנאַל, וועגן אַ שול און אַ שטענ־דיקן קינדער־טעאַטער. געזוכט דורכצוברעכן די וואַנט פון אַפּהענטיקייט און פון אַפּאַטיע. אַפּאַטיע — האַט ער ניט איינמאַל געטענהט מיט האַרץ — איז אַ בעזדיעטניצע, אַן אומגליקלעכע בעזדיעטניצע און נאָך אומגליק־לעכער, ווייל אַ צופרידענע, וואַס האַט נאָך אפילו ניט דערפילט, אַז —

„שווער דער צער פון גידול בנים —
ערגער איז נאך אן אים“.

דאס יאר 1930, מיטן אויסבראך פונעם מאטעריעלן און געזעלשאפט־ לעכן קריזיס, איז געווען דער באגינען פון אן אומהיימלעך גיכער, ממש איבערנאכטיקער פארארעמונג פון דער פויעריים־און סוחריםשאפט אין רומעניע, און ממילא פון דעם גרעסטן טייל יידישע באפעלקערונג אין לאַנד, און פאראיינוועגס האָט זיך אויך אָנגעהויבן דער מוראדיקער פאָלי־ טישער און געזעלשאפטלעכער באַרג־אַראָפּ פון רומענישן יידנטום. דער פחד פון דער „אייזערנער גוואַרדיע“ איז געפאלן אויף דער רעגירונג און אויף דער געזעלשאפטלעכקייט. יעדע פאַרבינדונג מיט אַ יידישער אַרגאַניזאַציע אָדער גאַר אַ הנחה צו יידן אויפן געביט פון ווירטשאַפט און קולטור איז געוואָרן אַ מין פאַטריאַטישע קאַמפּראַמיטאַציע, וואָס סיי די רעגירונג און סיי די רומענישע אָפּאָזיציע־פאַרטייען האָבן זיך פון איר געזוכט אויסצוהיטן. איצט איז שוין געווען צו שפעט צו טון אין דעם ענין שולן.

זענען פאַר שטיינבאַרגן די קנאַפע צוויי יאָר צווישן דעם אומקער פון בראַזיל און זיין פּלוצימדיקן טויט דעם 28־טן מערץ 1932, געווען אַ צייט פון באַזונדערער פּיין און ביטערניש. אַחוץ דעם איז אין אַט דער „דעפּרעסיע“ שטיינבאַרגס מאַטעריעלע סיטואַציע געוואָרן אומזיכערער ווי ווען עס איז. זיין איינציקער מאַטעריעלער אָנשפּאַר זענען איצט געווען לעקציעס, פאַר וועלכע מע האָט מיינסטנס געדאַרפט האָבן דערלויבענישן מצד דער מאַכט און אויך געמוזט פאַר זיי אויספּוועלן ספּעציעלע שטייער־באַפּריינגען אין בוקאַרעשט. אַנדערש האָט די „המוציא“ אויפגעגעסן דעם קוילעטש און ס'איז פאַרן לעקטאָר ווייניק וואָס געבליבן.

אין יענער צייט האָט ער מיר געשריבן קיין בוקאַרעשט :

„אַ לאַנגע קראַנקהייט, זאָגט מען, איז אַ געוויסער טויט, און שטאַרבן, ווי איר ווייסט, וויל איך נישט. האָב איך דערפאַר באַשלאָסן, ענדלעך, צו מאַכן פּליטה, נעמען די פּיס אויף די פּלייצעס און אַנטלויפן ווהיין די אויגן וועלן טראַגן.“ מיר האָבן אים, אָבער, ניט געלאָזט אַנטלויפן פון רומעניע. מיר האָבן זיך אויף אים אָנגעזעצט, ער זאל ענדלעך אויפזאַמלען און אַרויסגעבן אַ באַנד משלים. בעל־פה זענען שטיינבאַרגס פּאַבלען שוין געווען דער גייסטיקער קנין פון יידיש רומעניע. מע האָט זיי אין די שטעט און שטעטלעך געקענט אויף אויסנווייניק און זינט 1920 איז נישט דורכ־געאַנגען קיין יידישער „אָוונט“ אין רומעניע אָן שטיינבאַרגס משלים. ווען שטיינבאַרג איז געווען העט־ווייט איבער די ימים אין בראַזיל, האָט די רעציטאַציע פון זיינע משלים געפּייערט איר גרעסטן טריאומף אין יידיש רומעניע דורך הערץ גראַסבאַרדס גרויסן טורנע איבערן לאַנד.

די יידישע יוגנט אין די שטעט און שטעטלעך פון בעסאָראַביע און בוקאַ-
ווינע האָט זיך געטוליעט אַזוי פרום און בטחונדיק צו שטיינבאַרגס משלים,
ווי זייערע טאַטעס צו אַ פרשה חומש מיט רש"י אָדער צו די זיסע אגדות פון
„עין יעקב“. אליעזר שטיינבאַרגס ערשטן באַנד משלים איז מען צוגערעטן
אַרויסצוגעבן סוף 1931 אין טשערנאָוויץ. עס האָט זיך געגרינדעט אַ
ספעציעלער בוך-קאָמיטעט אונטערן פאַרויץ פון שטיינבאַרגס נאָענטן
פריינד ד"ר גבריאל ראָזענראַך (איצט אין ישראל).

דער מאַלער אַרטור קאַלניק האָט צוגעשטעלט פיינע אילוסטראַציעס
צו די משלים, און דאָס גוטע פאַפיר, וואָס מע האָט איינגעקויפט אין אויס-
לאַנד, איז שוין געלעגן אין די „שאַץ-קאַמערן“ פון דער דרוקעריי.

אין חודש יאַנואַר 1932 האָט שטיינבאַרג אין בוקאַרעשט דורכגע-
שמועסט מיט חברים (באַרבו לאַזאַרעאַנו, יעקב שטערנבערג און דער
שרייבער פון די שורות) דעם סדר פון די משלים אין בוך, און דערעיקרשט
אַ ריי וואַריאַנטן צו אַ טייל פון די פאַבלען. באלד האָט זיך אָנגעהויבן די
זעץ-אַרבעט פון דעם לוקסוס-בוך „משלים באַנד I“.

דעם 10-טן מערץ 1932 (17 טעג פאַר זיין טויט) שרייבט שטיינבאַרג
מיט אַ ביסל זעלבסט-איראַנישער אָבער אומפאַרהוילענער פרייד צו דעם
באַווסטן רומעניש-יידישן שריפטשטעלער באַרבו לאַזאַרעאַנו:

„סוף כל סוף האָט איר מיך אויך נישט וואָס מקנא צו זיין. איך
בין שוין אויך אַריין אין דרוק. איך ליג, ברודער, אין פרעס. נישט געקענט
זיך אויסדרייען. נישט געהאַלפן קיין טענות!..“

„די משלים וועלן גיין אין 5 אָפטיילונגען: א) „האַמער און אייזן“
(באַמבאַסטישע), ב) „רויך און כמאַרע“ (פאַרשיידענע), ג) „בעלי-בתים“
(אַ ציקל משלים, וואָס זייער אויפשטעל איז דער חזיר, אונדזער יוסטער
בעל-הבית), ד) „אותיות“ (משלים, ווו די אותיות רעדן), ה) „קלינגט דער
זייגער דריי“ (לירישע משלים אונטערן משל „דאָס בלימעלע“: שפעט, סע
קלינגט דער זייגער דריי... קלאַגן זיך? פאַר וועמען? נישט פדאי! שאַ, סע
שלאַפט דאָס מענטשעלע פון בליי!..) דערווייל דרוקט זיך דער ערשטער
בויגן פון ערשטן ציקל“.

און ווען דער ערשטער בויגן איז אַרויס פון דרוק איז שטיינבאַרג
שוין געלעגן אויף אַ שפיטאַל-בעטל נאָך אַן אויף-דער-גיך דורכגעפירטער
אַפענדיקס-אַפּעראַציע. דער ווייזער פון דעם וואַנט-זייגער אין קאַרידאַר
פון טשערנאָוויצער יידישן שפיטאַל האָט זיך גערוקט צו דער דריטער שעה
נאָך מיטנאַכט און —

...בײ זיך אין צימערל רב לייזערל דער קליינער
 רעדט מיט זיך אליין ער.
 פרעגט ער באַ זיין אומעט:
 „וואָס איז איינער?“
 הערט ער ווי אַ פליג אין אויער זשומעט:
 איינער איז דאָך קיינער!
 זאָגט די שאַרפע ספקות־וויי
 וואָס צעשניידט אים: איינער איז גאַר צוויי!
 פרעגט ער: וואָס־זשע פיל איך עמיצן
 אַ ניט־געוועזענעם דערביי?
 קלינגט דער זייגער דריי.

און ווען דער זייגער האָט אויסגעקלונגען דעם דריטן קלונג, האָט
 דער דיכטער פאַרענדיקט דעם שמועס מיט זיך אליין און איז איינגעשלאָפן
 — אויף אייביק.

אַבער מיט אַ דריי שעה פריער האָט ד״ר נטע ראָזנבלאַט (געשטאַרבן
 אין ישראל), וואָס איז געשטאַנען די גאַנצע צייט באַם קראַנקנס בעט,
 געהערט שטיינבאַרגס געדאַנקען אין אַזעלכע התנצלותדיקע ווערטער: „און
 אַז מען שרייבט אַן 500 משלים און צווישן זיי אויך שוואַכערע, איז מה
 כל הרעש?!“ (דעם געשפרעך מיט ד״ר נטע ראָזנבלאַט ז״ל האָב איך
 פאַרצייכנט אין מיין טאַג־בוך עטלעכע טעג נאָך שטיינבאַרגס לוייה, זונטיק
 דעם 3־טן אַפּריל 1932).

אַט די ווערטער פון התנצלות און זעלבסט־קריטיק, וואָס זענען
 געווען אַזוי אין הספּם מיט שטיינבאַרגס לעבנס־נוסח, זענען געווען זיינע
 לעצטע פאַרשטענדלעכע ווערטער.

געשטאַרבן איז אליעזר שטיינבאַרג אין דער נאַכט פון זונטיק
 אויף מאָנטיק דעם 28־טן מערץ 1932. ער איז אַלט געוואָרן 52 יאָר מיט
 6 טעג.

עפעס אַ נסימדיקער בת־קול, אַזוי ווי בשעתו ביי פרצעס טויט אין
 וואַרשע, האָט, וויזט אויס, דעם 28־טן מערץ 1932 גערעדט צו די 50
 טויזנט יידן פון דער קהילה קדושה טשערנאָוויץ און זיי אַנגעזאָגט, אַז ס׳איז
 נפטר געוואָרן נישט סתּם אַ ייד אין שטאַט, נאָר אליעזר שטיינבאַרג.
 די קהילה־פאַרוואַלטונג, וואָס אַ היפשער טייל פון אירע מיטגלידער
 האָט וועגן שטיינבאַרגס ווערק ניט געוואוסט און אפשר אפילו זיין נאָמען ניט
 געהערט, האָט זיך פּלוצים גענומען גרויסן מיט דעם „גרויסן ייד“. דער

ראש־הקהל האט אָנגעבאָטן אַן „ערן־קבר“ אין דער פּעדערשטער ריי צווישן די „פּני־העיר“.

אַבער נאָכמער אויפגעברויזט ווי די ראש־הקהל איז געווען קהל אַליין. ווען מיר, די נאָענטסטע פּריינד פון אליעזר שטיינבאָרג, האָבן אים דעם אַנדערן טאָג, דינסטיק, 29־טן מערץ 1932, געטראָגן צו קבורה, האָט זיך פאַר אונדז אַנטפלעקט אַן איבערראַשנדיקער ספּעקטאַקל: טויזנטער מענטשן האָבן געשטראָמט צום טעאַטער־פּלאַץ פאַר דעם „נאַציאָנאַל־הויז“, וווּ עס זענען געהאַלטן געוואָרן די ערשטע הספּדים (ד״ר ישראל שעפלער אין נאָמען פונעם „יידישן שול־פּאַרייז“ און משה אַלטמאַן אין נאָמען פון דער יידישער ליטעראַטור). פונעם „יידישן נאַציאָנאַל־הויז“ איבער דער גאַנצער לענג פון דער רוסישער גאַס צום בית־עולם האָבן יידן (פאַר איבערראַשונג) און אויך אַ שפּאַר ביסל גויים פאַרמאַכט זייערע קראַמען. דעם אַרון האָבן חברים פון דער „שול־פּאַרייז“־יונגט געטראָגן די גאַנצע צייט אויף די אַקסלען, און ווען זיי זענען אָנגעקומען צום טויער פון בית־עלמין, איז דער הינטערשטער טייל פון דער לוייה נאָך געווען באַם סאַמע אָנהייב פון דער רוסישער גאַס. די פּאַליציי האָט געשאַצט די צאָל פון די מלווים אויף 10 טויזנט (אַ פינפטל פון דער גאַנצער יידישער באַפעלקערונג אין שטאָט). דער טשערנאַוויצער קאַרעספּאַנדענט פון דעם גרויסן בוקאַרעשטער טאַגבלאַט „דימינאַצאַ“ האָט אין זיין באַריכט וועגן דער „יידישער דעמאָנסטראַציע“ דערציילט, אַן לויט אַפיציעלער אינ־פאַרמאַציע, האָט טשערנאַוויץ, זינט זי געדענקט זיך, אַזאַ גרויסע לוייה נישט געזען.

מיר האָבן שטיינבאָרגן נישט מקבר געווען אין דער „פּעדערשטער ריי“, ווי דער ראש־הקהל האָט אָנגעבאָטן, נאָר אים, דעם צויבערדיקן מעשה־לעך־דערציילער, אַוועקגעלייגט צו אייביקער רו אין אַ קבר צעווישן די קברים פון קינדער, וואָס דער טויט האָט פאַר דער צייט דערשטיקט זייער גלוסט צו מעשה־לעך.

הספּדים באַם אַפענעם קבר האָבן געהאַלטן דער קולטור־טוער חיים קראַפט, דער ווילנער שרייבער פאַלק האַלפּערין, באַרבו לאַזאַרעאַנו, די דיכטער יעקב שטערנבערג, איציק מאַנגער און דער שרייבער פון די שורות. אַ סקרוך איז דורכגעגאַנגען איבערן לייב ווען לאַזאַרעאַנו האָט אויסגערופּן: —

„מיר זענען געווען באַשיידן אויף זיין חשבון. פאַרוואָס האָבן מיר זיך ניט אַוועקגעשטעלט אויף די שייד־וועגן און ניט געשריגן: פאַראַן אין אונדזער מיט אַן אליעזר שטיינבאָרג. קומט וואַרעמט אייך אין זיין

ליכט. קומט לאַמיר וואַכן, אַז מיר זאָלן אים ניט פאַרלירן, ווייל אויב מיר פאַרלירן אים ווערט חרוב אַ וועלט”.

אַ שווער שולד־געפיל האָט געהויערט איבער די קעפּ פון די טויזנ־טער יידן, וואָס האָבן באַלאַגערט דעם אָפענעם קבר און זיך צוגעהערט צו די הספדים.

אויף דער מצבה — אַ ברייטע כמעט קוואַדראַטישע וואַנט, וואָס שטייט באַ דער רעכטער זייט פון דער קרקע, ווי עפעס אַן אַראַפגעלאַזטער שטיינערנער פירעהאַנג, הינטער וועלכן עס גייט אַן אַ סודותדיקער ספעקטאַקל (צייכענונג: אַרטור קאַלניק) — זענען אויסגעהאַקט געוואָרן די ערשטע צוויי שורות פון משל „דער האַמער און דאָס שטיק אייזן”, מיט וועלכן עס הייבט זיך אַן דער ערשטער באַנד משלים:

„טרויעריק קינדער, אויף דער וועלט דער ברייטער, גראַמער!

ביטער! מיט אַ משל כאַטש זיך קוויקן לאַמיר.”

די שורות האָבן דעם ריח פון צוואה און פון וועלט־אַנשויונג.

שלמה ביקל

דאָס זענען די משלים פון אליעזר דער זון פון יהושוע,
און רייזל געהייסן זיין כשרע מאַמע די צנועה,
גשמתם בגנזי מרומים.
און ער וואָס ?

א טויב וואָס לאַכט און וויינט צעווישן חורבות,
א שאַרף פון אַ בלאַט וואָס דער וויינט רייסט פון בוים אים,
א יתום צעווישן יתומים !
אַמאַל ער פאַרשעמט, אַדם־נאַקעט באַהאַלט זיך צעווישן די ביימער
און הערט נאָר דאָס קול פון זוגתו רעוועקאַ:
„אַ י כ ה ?“
ווי ביזטו ? קום, גיי'מיר...

דער בער

טריט בא טריט, פאמעלעך, שווער,
אויפן הימל קריכט ארויס דער בער
„וואַלקנמאָרע“.
ער באַטראַכט די וועלט מיט אויגן שטאַרע.
אַט אַ לייגט ער אויף דער זון זיין שוואַרצע לאַפע!
ס'איז די וועלט על אַפּו
ועל חמתו. בוררר! — די ערד טוט זיך אַ וואַקל!
אַקאַרשט וואָס געמאַכט ער איר סך-הכל
און געפונען מערניט ווי צוויי גימלען —
גאַלע גאַרניט... בורטשעט אין אים, ברענט אין די געדערים,
רייכט ער שטיקער פון דער זון און פון די הימלען
און ער וואַרפט זיי פאַר די הינט און די חזירים...
און בשעת ער
האַדעוועט די הינט מיט זון און הימל,
טרייסלט עס מיט באַרג און טאַל און בוים און בלימל,
מיטן גאַנצן וועלטגעווימל,
און עס גיסן טייכן בלוט ווי וואַסער...
בלוט? וואָס זאָג איך? איך קען שווערן —
ניט קיין בלוט, נאַר בלוטיקע פון דורות-לאַנג דערשטיקטע טרערן.
סוף כל סוף מיט איינמאַל אויסגעבראַכן אין אַ פינצטערן גאַס-רעגן!
— זיידעשי, וואָס וויל דער טאַמע פון די בערן?
שיקט דער וואַלד אום אַלטן דעמב אַ שאלה פרעגן.
— וואָס ער וויל? פון דעמב אַ קול סע הערט זיך דומפיק

גלייך אַ האַק שלאַגט ערגעץ טיף. די האַק אַבער ניט שטומפיק,
הילכן אַפּ די דעמבענע ווערטער שאַרף:
צעשטערן וויל ער! אַליץ צעשטערן!
אַבער פּרעגט ניט וואָס ער וויל, נאָר וואָס וועט ווערן!
הערט:
ווערן וועט פאַרקערט —
רײַסט דער בער די הימלען, וועקט דאָס לעבן זיך פון אונטער דר'ערד.

שעטנז

איך דערצייל דאך אייך מפל-וכל —
נו, דערצייל איך וועגן קישעלע פון זינד
און אויכעט וועגן קישעלע פון וואָל.
וואָס, מ'שטיינס געזאָגט, עם הייסט היינט וואָל בני לייט!
באָנוול מער ווי וואָל סך-הכל!

און דאָס זינדן-קישעלע?
אויסגענייט אויף אים אַ גילדן פישעלע
און אַן אינדיק מיט אַ קאַפּהאַן (אויף זיין קאַפּ אַ פאַקל!)
און וואָס אינעווייניק? פעדערלעך, וואָס גומע פרומע באַבעס
אויסגעפליקט פון הינדעלעך, געקוילעטע אויף שבת.

ווייך דאָס קישעלע און שיין!
און איר דאַרפט דאָס ניט דערציילן אים — עם ווייסט אַליין!
רעדט עם מיט אַ שמיל ווייך-זינדן קול,
זאָגט צום קישעלע פון וואָל:
— זייט זשע מוחל, רוקט זיך אָפּ פון מיר!
כ'בעט אייך, טוט זיך ניט צו מיר קיין ריר!
— און פאַרוואָס? — דערפאַר! מ'דאַרף ניט!
— פאַרט?
— אז איך זאָג מ'דאַרף ניט, מעגט איר גלויבן אויפן וואָרט.
— אַבער דאָך! ווי זאָגט מען עם?
— אַ וואָרט אַן איבעריקעס וואָרף ניט —
און אַמאָל איז פאַרט דאָס אויפן אָרט.

— טא! אז אינד איז ניהא...
איר זענט, האט מיר קיין פאריבל —
נו, ווי רופט מען דאס? ווי הייסט דאס אין דער ביבל?
(איינמאל זיך אַנשפּאַרנדיק אויף מיר דער שיינער מיכה
זיס געליינט עם פארן קליינעם מאַקס)
איר זענט, נו... אַ שעטנז... וואָל און פּלאַקס!
ניט פון ריינעם יחוס! גרעבלעך! האַרט!
— ע! אזוי? אזוי גאַר?! אַבער — וואַרט!
נו, געוויס! אַ שעטנז איך און איר זענט פּיין און צאַרט —
אַבער ניט פאַרגעסט, דערמאַנט זיך גוט,
פאַר אַינער צאַרטקייט וויפל הינדעלעך באַצאַלט מיט בלוט!

דער אויוון און די לאַפעטע

מאלע איז מען הונגעריק! נו, עפנט מען אזוי א מויל?
ווי ער פניערט! טויזנט און איין קויל!
גלייך אים א מחויב! ברויט אים געבן! שפיזן!
אוי, וואס שלעכטע מיילער זענען!
יידן, איר זענט עדות! ער וועט מיך אמאל פארברענען!
איך בין ניט פון שטאל און ניט פון אייז!
ניין! ניטא איז בא די לייט קיין דאנק א טראפן!
ווארט! איך וועל דיין מויל מיט ברויטן דיר פארשמאפן!
ווייל דיר קומט! אוודאי, יא, פאר דינע מעשים טובים!
(רעדט מיט פעס די לאַפעטע צום אויוון).
און דער אויוון הודעט און ער ברענט:
— אוף, אוף! סארא ברויטגעבער, ר' לאַפעטע, איר זענט!
שפיזט מיך... אייער חסד גרויס!
און דעם ביסן רייסט איר מיר פון מויל ארויס!

שופר של משיח

איינמאל אלול-ציט דערהערט דאס אייזל שופר שאלן
און עם ווערט דערצימערט: שופר של משיח!
— ווען כ'האב פליגל, שרייט עם, פלי איך
און צעטרעג די בשורה איבער אלע שטאלן.
זאל מען וויסן! זאל מען פורעים פאלן! —
פלוצים אבער גאר די פרייד פארשמערט:
ס'אייזל האט דערזען א ריימער אויף א פערד
און עם יאמערט שוין, עם קרעכצט שוין:
וויי, ווי לאזט מען אויף זיך ריימן?!
ווי מע פילט ניט, אז שוין ניט די יארן, ניט די צייטן!
(עס צעהיצט זיך, עם איז מלא-חימה)
א! פארפאלן! א! בהמה בלייבט בהמה!
שופר של משיח וועט זיי ניט באפרייען!
אז סע ווייסט גאר איינס: מעלה-גרהן, קניען!
אז סע ווערט געבוירן מיטן זאטל!
אז פון מאמעס בויך שוין עובר-כטל!
מעמפ!
און אז מויזנט שופרות בלאזן, רירט זיך דען א דעמב? —
און געזידלט און געזידלט ער דאס פערד אן אויפהער, אן א מאם,
טראגנדיק אליין אויף זיך זיין אייגענעם באלבאם!

זיך פאַררעדט

סאַנע קומט דאָס אייזל שפּאַנען,
און דאָס אייזל נעמט זיך טענהן
(תמיד דאָס געווען אַ נאַרעוויסמע):
זאָג מיר נאָר, ווער ביסטו?
מיינסט, באמת, מיך פון דיר טיילט אַפּ אַ גרויסער שטח?
נ, באַרעכן נאָר, איך בעט דיך:
מיך ווי דיך אַ מאַמעס בויך געבוירן,
און אַ מאַמע מיך ווי דיך געזויגן,
און באַשמעקט אונדז, און געקוקט אונדז אין די אויגן,
ווען אַפּעטיט און פרייד, חלילה, מיר פאַרלוירן.
און איין ערד אונדז ביידע האַדעוועט מיט איין באַדינג,
אַז מיט אונדזער פלייש און ביינער פאַר אַלצדינג,
ווען איר וועט נאָר פאַרוועלן, צאָלן מוזן מיר בשלמות,
און דאָס נעמען ווי דאָס נעמען, נאָר דאָס צאָלן
אונדז ניט גרינג...

(יא, נישקשה, ביידע זענען מיר בהמות!)
וואָס-זשע, סאַנע, נעמסטו איבער נאָר אזוי זיך?
וואָס פאַר אַ מחויב איך דיין משא דיר צו טראַגן?
(הערט: אַ נאָר, אַ נאָר און שאַקלט אויס זיך!)
ניין, איך טראַג ניט מער! ווילסט שלאַגן?
שלאַג מיך, הרגע!
וועסט ניט פּוועלן! ביסט דו אַ יחסן, —
בין איך אויך ניט קיין כאַסדאַרגע*...

* נחות-דרגה, מינערווערטיק.

ווייסט, מיין עלטער-כאָבע נאָך מיט בלעמען געלערנט בלק!
צוגעשפּאַרט אים צו דער וואַנט און אים באַוווּן,
אַז אַ גליַכער וועג קען אויך זײַן באַרגיק-טאַליק.
דו פאַרשטייסט? דאָס איז ניט פשוט! איז
איז דער וועג אַ ווירע, אַבער „יָרֵט“, ס'הייסט: לאַקירדע,
עפעס גייט ניט, עפעס פאַרט ניט... און סע וועט ניט פאַרן, סאַנע!
אייביק, מיינסטו, וועל איך זײַן בני דיר אַן עבד-פּנעני?
ווי אַ גליַכער צו אַ גליַכן וועל איך רעדן היינט, מיט ווירדע!
אויפן אַלטן דרך וועט ניט גיין שוין! — יָרֵט!
חושך וחלקקות און פאַרצרהט! —
שיט אזוי דאָס אייזל, שיט עס, נאָר וואָס איז דערפון? —
אין זײַן קלוג געקרייזלט פלוידעריי אזוי פאַרטון
(ממש זיך פאַרכלייניעט אין די קלאַרינקע דיבורים!),
אַז אַן מי און אַן יסורים
דאָסמאַל גרינגער נאָך ווי תמיד דער באַלבאָס
אויף אים אַנגעלאָדן משא זיבן מאָס.

לאַקן

לאַקן,

וואָס אַ קאַפּ אַ קלוגן פון אַ וועלט-חכם אַ זקן
האַבן ווי אַ זילבער-קראַנץ באַחנט,
אַפגעשוירן האָט דאָס שערל. מיינט איר דאָך, דערשראַקן
זיך די לאַקן?

חס ושלום! גאָר דעם קאַפּ באַדויערט זיי, באַוויינט.
(לאַנגע האַר און קורצער שכל! איר פאַרשטייט? געמיינט,
זילבער-לאַקן פאַר אַ קלוגן קאַפּ אַ מוז
און דערצו מסתם אַ זכות.

ניט אומזיסט דאָך אויפן קאַפּ דער חכם זיי געמראַנגן!
מאַכן חנדלעך זיי און זאַגן:
שיידן, נו! אַוודאי שווער!

נאָר קיין טענות ניט, הלילה, צו דער שער!
פריי וועל'מיר גייען, וועל'מיר וואַנדערן
פון איין לאַנד אין אַנדערן,
און אין יעדן לאַנד

אונדז מיט ליבשאַפט גלעטן וועט אַ ווייכע האַנט,
אומעטום מיט פּבוד אונדז אויפנעמען
און מיט קעמעלעך מיט גילדענע אונדז קעמען.
זילבער-האַר איז זילבער-האַר, נו פאַרט אַ זילבער-שכּמ.
זיי וועט ניט פאַרלאָזן גאַט-ברוך-הוא.
אַבער דו? ! —

אינדעם, ארוואַ! מיאום!

זעט! דעם זילבער-קראַנץ דער חכם טרעט גאַר מיט די פיס,
און ער שמייכלט: ס'טרעפט זיך, זאָגט ער, אַפּט און ניט אומזיסט,
וואָס אַמאָל אויף קאַפּ געטראָגן, טרעטן מיר ווי מיסט.

*

אין איין משל זיבן מיינען,
יעדער קאָן אים אין זיך עפעס אַנדערש ליינען.
איינס געדענקען וויל איך אַיך דאָ בעטן:
אויף צופרידן מיסט — גאָט אַליין געהייסן טרעטן!

דער זייגער און די ניימאשין

— פגרא!

שרניט די ניימאשין צום זייגער,
(וואס ער הענגט אים קעגנאיבער אויף דער וואנט)
טאקטיק, טאקטיק קלאפט ער דורכאנאנד!
אינגעגעסן מיר דאס לידל שוין! איך זאג דיר על-פי פראקטיק.
כאפט דער רוח דייך מיט דיין טאקטיק!
ווי ער האט דער נודניק ניט קיין בושה!
ציניט שוין די געארטע שעה צו שלאגן! רו-שעה!
און מע הערט ניט און מע זעט ניט!
קומט צום קלינגען, איז ער
דער בעל-טאקטיק גאר א נזהר,
טאמער קלינגט ער פאר דער צייט, חלילה, ווען מע בעט ניט!
האלט ער זיך ארונטער, האלט ער, ווייל ארונטער
על-פי טאקטיק אים געזונטער!

— חס-ושלום! (קרעכצט דער זייגער קראנק)

גלייב: איך וואלט געקלונגען לאנג
ווען נאר ניט דאס שליסעלע, מיין רעדל-פירער,
דרייט צוריק מיין גאנג!

די קאפאטע און די שטיוול

די קאפאטע מיט די שטיוול רעדט זיך איבער:
— אַך פון אים-זאל-לעבן היינט געהערט א דיבור:
הילצערן שטייטל זיך געשמייסלט
און אן אייזן שטייטלע געבוירן,
וועט צעשמויסן דאס די מויערן
און די שלעסער פון גן-עדן-מויערן!..

— שטותים, פונעם אַרבל אויסגעטרייסלט!

— עזות-פנים מיט זיין נאַרישקייט זיך גרייסלט!
ניט באַדאַרפט דערציילן דאָס אין תּוֹך,
אַבער גיי, אַז אין דער קעשענע אַ לאַך
און איך פאַרלוירן —
ניט אַ יעדעס וואָרט איז דאָך פאַר שטיוול-אויערן...

די וואַגשאַלן

צינגל פון דער וואַג!
ווילסט עפעס דערציילן? זאָג! —
יאָ! אַ מעשהלע פון שמענגל-שמאנגען.
אויף איין שמענגל שאַלן צוויי געהאנגען
און זייער לעבן שמיל בשלום זיך געגאנגען.
ביידע זיך בנעימות אויפן שמענגעלע געוויגט,
גומס צי שלעכטס—געטיילט זיך גלייך אויף גלייך, און ניט געקריגט.

מאַכט זיך גראַד אַמאַל,
פאַלט אַ בייזער גורל אויף אַ שאַל:
פון דער צווייטער, פון דער שכנה,
משאַ שווערע, אָן אַ שיעור
מראַגט מען איבער נאָר אויף איר, אויף איר,
מראַגן העט אינגאַנצן מוז זי, נעבעך, איינע!
— זע נאָר, שוועסטער, קרעכצט די אַנגעלאַדענע,
איך פאַל, איך פאַל מסופּן!

און דו, שכנה? — ווייס איך וואָס! — זי וויל ניט קוקן!
זי איז הויך! און מער איר שוועסטער פאַלט,
זי נאָך מער דערהויבן!

אַבער וויי! געוואַלד!
באַ דער שוועסטער פלאַצט געדולד און גלויבן!
אַפּגעריסן אלע שטריקלעך!
און געפאַלן זי, צעבראַכן זיך אויף שטיקלעך,
מיט אַ ליאַרעם, מיט אַ קנאַק!
אַבער אויך די יחסנמע געהאַט איר פּסק
(היט אונדז גאַט פון אַזאַ סוף!)
זי אַראַפּ און קיינמאַל ניט צוריק אַרויף!

דער נביא קראָ און די טויב

אויף אַ בוים דער נביא-קראַ געזעסן
מרה-שחורהדיק פארטראַכט.
ניט קיין קראַ — אַ פינצמער שטיקל נאַכט,
וואָס די זון היינט אויפן בוים פאַרגעסן,
פונעם שלאַף ניט אויפגעוועקט.
קומט די טויב צו פליען און זי פּרעגט:
נביא הייליקער, וואָס הערט זיך?

— שלעכט, דער מוח קערט זיך!
(ענטפערט איר דער נביא-קראַ פאַרכמורעט).
אויפגעגאַנגען היינט די זון פאַרושמורעט,
פויל.

ז'האַט געמאַן אַ געניץ מיטן פולן מויל
און צוריק געלייגט זיך שלאַפן,
אויגן האַלב פאַרמאַכט, האַלב אַפן
און געפלאַמט איר לינקע באַק...

— וואָס-זשע זאַל דאַס הייסן?

— דער וואַלד וועט אַפברין זיך מיט הייסן
אַדער קאַלמן! אַדער דונער אַדער האַק!

— טאַקע?
וואָס-זשע שווייגסטו? קראַקע!

שרני! ווייז אן באציניטנס די רפואה צו דער מכה!

— קראקען? שרייען?

ווען ביים לייב דעם ברום זאל איך מיר לייען,
וועט דער וואלד דען הערן? דבר אל העצים!
טויב דער וואלד, כאטש מיט א מכול רייד פארפלייגן אים!
קער איך אפ פון אים זיך מיט פארדראם
ווארום סוף פל סוף, ווער ווייסט ניט דאס? —
ווערמער
בערג גערירט דאך פון די ערמער!

— ניט קיין ווערמער, נאר דאס ווארט...
זאגט די טויב. אז ניט דא, איז מעגלעך — דארט...

דער וואָלף און דאָס וועלפּעלע

זיצט דער וואָלף און לערנט אלף-בית מיט זיין בנאָקל:

זאָג-זשע! רעד-זשע! טוט דער רבי זיך אַ שאַקל.

קוק, לייג-צו דאָס אייגל:

דאָס — אַ מם און דאָס אַ סגל.

זע!

סגל מם איז — מע!

דאָכט זיך: וואָס-זשע? וואָס איז גאָר מע?

ערמה? זאָג איך דיר, מיין זון, מע — מע איז ערמה!

שמד-שטיק, הינטערשיסעלעך,

אַלדאָס-בייז אויף פּשרע פּיר-פּיסעלעך

אַינגעהילט אין פרומעניש, אין קומשעראַווע מיינדעלעך —

שווייג ניט! שמעק די ציינדעלעך!

שינד אַראָפּ פון אונז דאָס פעלעכל, דאָס פרומע בגד.

וואָס וועט בלייבן, מיינסטו, וואָס? אַ פּשרע נשמה? אַסור!

מער ניט ווי אַ זינדיק שטיקל בשר

ודם!

וועסט שוין וויסן וואָס צו טון מיט אים מסתם...

טו אַפּ דינס דיר, און אַוועק! אַוועק!

ניט, חלילה, — איז דיין עק!

כאַמיש דאָס פרומעניש אין פּלוג אי שטיל אי שוואַך איז —

איז דאָס נפש אחת

מיט די הינט, די שונאים אונדזערע, די בילער,

און מיט די געפערלעכע צווייפּיסער

מיט די פּייערשיסער;

יעדער איינער דורם זיין אונדז וויל ער!
דאס ביי זיי א מצווה צי א חוב...

ציטערט עס, דאס וועלפעלע, סע קאצערובעט זיך צענויף
און סע וויינט מיט טרערן
ווי מיט בעבעלעך:
אוי וויי מאמעלעך! אוי טאטעלעך! אוי רעבעלעך!
איך קיין „מע“ איך וויל ניט, ניין, איך וויל ניט הערן!
מוט דער רבי אים א דריי ביים אוירל:
נאָריש טכוירל!
נעם, קריץ אוים דיר אויפן שמערן,
וועסט אַמאָל דאָך עלטער ווערן —
מאָ געדענק-זשע, אלע מע-זאָגער געמיינע,
אַבער אָן זיי — מע? מה אנו? מה חיינו? — — —

די באַפרייִונג

אויפגעכאַפּט זיך דער באַרג-סיני און דער מדבר וויגט זיך.
עפעס קומט, אַט-אַט: עס פיקט זיך!
עפעס וועבט זיך, עפעס ווערט געבוירן!
וויפל ס'האַט געדויערט, וועט שוין ניט געדוירן!
נאָך אַ רגע, נאָך אַ רגע, נאָר געדולד!

עי, וואָס וויל דער קוואַל דאַרט? מורמלט, בול-ביל-בולט?
שמילער! שאַ! מע הערט... סע הערט זיך...
— וואָס? לאַ תרצח? — יא, לאַ תרצח!
— ניין, מע הערט נאָך גאַרניט... שאַ! —
אַך, אַ קנאַל! אַהאַ!
נאַכאַמאַל און נאַכאַמאַל אַ קנאַל.
איבער באַרג און איבער טאַל אַ פֿייערדיקער קנויל
קניקלט זיך און וויקלט זיך און ציט אַ שמראַל
פונעם הימל ביזן מויל
פונעם תהום: „אַנוכי!“

בייגן קעפּ די בערג די הויכע
פאַר אַ נײַער תורה.
(אין די בלינדע נעכט, פאַרציטערטע, פאַרפינצערטע פון מורא,
דורות-לאַנג אויף איר געוואַרט די שאַף
און די מויב זי אויסגעבענקט אין שלאַף
אונטער פליגעלע פאַרוואַרפנדיק דאָס קעפל).
און עס בליצט און שמראַלט זיך פונעם נעפל,

דאס געגארמע וואַרט:
אַפגעווישט רציחה, מאַרד!
איך דער גאַט פון הכל בין איך, ניט פון קיין!
און געקומען טרייסטן בין איך, העלפן און באַפרייען
די געדריקטע פון די אונטערדריקער.
ניט דער וואַלף — דאָס שעפעלע ביי מיר אָן עיקר.
איך בין ליבשאַפט און רחמנות,
כאַטש מיט פייער און מיט שמורעם גיי איך.
און דערפאַר, אויף מיין מזבח
ניט דער אַדלער, וואַלף און לעמפערט זאַלן זיין קרבנות,
נאַר דאָס שעפעלע, דאָס טיבעלע, דער אַקס —
איך באַוויליק נאַר דאָס שטילע-פרומע, ניט די פויסט פון באַקס!..

דאָס אייזן

כאַכאַ-כאַ! בפירוש נאָר צום לאַכן!
(זאָגט צום קאוואַל דאָס שטיק אייזן)
מיינסט מיט מיר דאָ עפעס מאַכן?
ברעכן מיך? צי בייגן? פלא, ווי אַ מענטש קען גרייזן!
זיי נאָר, ברודער, ניט גענאָרט!
אייזן, זאָלסטו וויסן, איז אַן עקשן! איך בין האַרט!
גובר זיין מיך, פעטערל, ניט גרינגלעך!
פע, אַ חכם, שרעקט מיך מיט די רוימע צינגלעך.
אי, אי, אי, צעפלאַקערט! קנאַקן, גיבן לשון!
עי, וווּ ביסטו בלאַזאַק? ריר זיך! ווייז דיין פּוּח!
טויזנט רוחות פון דיין בויך!
און די פלאַקערלעך פאַרלאַשן.
ניט קיין שריד, ניט קיין רעשט! —
טאַנצט דער בלאַזאַק, זיך צעהוליעט און פון שוים
כנופיות רוחות שפּיט ער אויס,
לעשט!
נעמען רוחות בלאַזן, בילן זיי,
לעשן ווילן זיי.
לעשן! ערשט עם צינדן זיך די טוימע!
זע! די צינגלעך אויסגעוואַקסן — צונגען!
און צעפלאַממע און צעבלאַזמע!
און דעם בלאַזאַק גלייך אין צורה גאָר געשפרונגען!

— עך! וואָס טראַכט איר, חברה? — ברען איז אונדזער טאַמע! —

ברומט דער בלאַזאָק, רופט צו הילף די נאַסע שמאַמע.

זי געקומען און גענומען שפּריצן.
נאַר עס העלפט ניט, פּלו פּל הקיצין!
מיד דער בלאַזאָק, און דאַם אייזן ווייך ווי וואַקס.
נו, וואָס שווינגסטו, ברודער? נעם דעם האַמער! שמיד אַן אַקס!

רשעלע!
דו, פאַרשטיי מיין משלע:
האַרט איז אייזן! שטאַרקער דער געדאַנק, דער פּרייער!
דו — דער בלאַזאָק, ער — דאַם פּייער!

גאָטס ניסים

צרות, ארי, ווי האַלץ
און ניטאָ מיט וואָס צו הייצן,
זלמן האָט אַ פּערדל, איז ער אויף אים שטאַלץ.
נעמט ער נאָר אין האַנט אַרײַן די לייצן,
ניט געזאָגט נאָך וויאָ און שוין פאַרשטייט עס
וואָס מע מיינט און — למנצח על הגויט עס!
טראָגט עס, שלעפט עס, רײַסט די ערד,
מעג דער וואָגן אָנגעלאָדן זײַן מיט שטײנער!
אַז מע שמוסט אַ פּערדעלע מיט ביינער!
ס'איז אַ רוחל, ניט קיין פּערד!
באַרג אַרויף בני אים ווי באַרג אַראָפּ
און סע שטעלט זיך אויך ניט אָפּ
פאַר אַ מינטערל, אַ זומפּ
אין אַן אַסיענוועג אַ בימערן, אַ שווערן,
און שוין אַפּגערעדט פון איבערקערן
ווי סע טוט אַמאָל אַ פּערד אַ לומפּ!
און צום סוף, נאָך אַלעמען,
מאַכט זיך אָפּט אַז זלמן
קומט פון הונגעראַנד צו פאַרן,
פירט אַרײַן דאָס פּערדעלע אין שטאַלכל
און ער זאָגט: אַ גוטע נאַכט! און זאָל אַ מלאכל
ברענגען היינט מיין פּערדל האַבער, ווייץ און קאַרן —
דאָס פאַראַן גענוג בניים גלח...

שטייט אמאל אזוי דאס פערדעלע א הונגעריקס, פארשפארט
און סע ווארט.
ווארט? אויף וועמען? אויפן מלאך!
עפנט זיך פאמעלעך שטיל די שטאל-טיר
קומט אריין אן אלטער,
א ברייטפלייציקער אזא, א הויכער, א געשמאלטער!
כאפט ארויף זיך אויפן פערדל און פאשאל!
יאגט זיך, טראגט זיך איבער בארג און איבער טאל...
איך וועל אייך ניט מאריך זיין, א פלל
צוגעקומען צו א טויער.
דרייט דער טויער שטיל זיך אויפן האקן,
שפרינגט פון פערד אראפ דער זקן,
רוימט דארט עפעס איינעם איין אין אויער,
נעמט ער, יענער, פירט אריין דאס פערדל אין א שטאל —
אין א פערדישער, א רחבותדיקער זאל!
איבער פולע זשאלעכעס דארט פערדעלעך
אי גארניט קיין כאסדארגעס,
און מע מאלט, מע רייכט אויף אלע ווארגעס,
און מע הירושעט אויף א קול אין פריידן,
וואס זאל זיין דאס?.. שייך? וואס איז דא צו ריידן?
דאס ניט אנדערש ווי דער פערד-גן-עדן!
דאס די שטאל-של-מעלה!

און אט שטייט שוין זלמנס פערדל אויך צעווישן אלע
און סע טראכט זיך: גאט געזען מיין הארעוואניע
און דאס לחמא-עניא,
וואס געגעסן ביי ר' זלמנען אין שטאל איך,
האט געשיקט ער מיר זיין מלאך
און געבראכט אהער, איך זאל געפינען רו דא
און געניסן גלייך מיט אלע פון דער סעודה.

נאָט פאַרגעסמ נים זינע פערדעלעך די מידע.
אַט אזוי טראַכט ס'פערדל אומפאַרדראַסיק! —

דער דערלייזער און דער מלאך ווער? ציגינער יאָושעק!
אַכער שאַ — ווי שטייט אין פּסוק:
אַל תּגידו כּגת! —
נים דערציילט עם אויף דער גאַס.
נים די הינט נים קיין געלעגנהייט, נים בילן זאַלן פּלבים:
וויזן זיך צו פּערד מלאכים — ערשט זיי זענען פּערד-גנבים!

דער הינטישער בונט

ראכטשיק ערגעצווו אין יאמקע זיך אריינגעכאפט
און א גרויס שטיק שפאנדרע דארט דערמאפט.
בא דער מיר שוין ער געווען,
פלוצים גאר דער קצב אים דערוען,
און ער לערנט מיטן גראבן טימל אים, אז שפאנדרע
ניט פאר פלבים נאר פאר אנד'רע!

ווערט ער, ראכטשיק, מלא-פעם,
האווקעט, ס'גייט מיט אים די גאס:
— נו, וואס זאגט מען אויף דעם ביכל?
שפאנדרע ניט פאר הינט קיין מאכל!
זאג!

ווער האט דיר געגעבן אויף דעם קאלב די שלימה,
זאלסט עס פירן צו דער שחיטה
און פארקויפן זיינע שטיקער אויף דער וואג?
ווער? נו, רעד! די קו — דאס קאלב געבוירן,
און די ערד

דאס געהאדעוועט, גענערט;
איך מיט אפענע אויגן, און געשיצטע אוירן
איבער אים אין פינצטערניש געוואכט
און פאריאגט אין וויסמע וועלדער די יספנות פון דער נאכט.
נו, און דו וואס? ווי דיין שטייגער,
אויסגעשטרעקט אויף ווייכן בעט-געלעגער,
זיך געשלאפן ווי א פג —

און צעמראַנגן זאלן וועלף די שמאַל!
איצמער איך, די סלינע וועל איך שלינגען
און ארום דיין קלאַץ אַ הונגעריקער שפּרינגען? !
ווי איך בין אַ הונט, עס פּלאַצט אין מיר די גאַל! —

חברה האַט דערהערט אַזוינע ווערטער,
באַלד גערירט זיך פון די ערטער.
אַ געלויף! געשלינדערט ווי פון פּף-הקלע
און מע פּילדערט און מע האַווקעט: — הינדאַ, פּלבים!
שאַרפט די שמעכערס! אויס קצבים!
פּריי דער קלאַץ פאַר אַלע!
הינדאַ! ווער ס'איז הונגעריק, קומט-מיט עסן! —

פּלוצים אַבער גאַר אַ נס געשען:
חברה צעווישן זיך אַ פּרעמדן הונט דערזען!
איז פאַרגעסן
באַלד דער עיקר!
ווער מיר קצב? אויס נקמה!
אויפן פּרעמדן אַ מלחמה!
מע צערייסט אים שיעור אויף שטיקער.
דער שלימזל רייסט זיך, וואַרפט זיך, גיט זיך עצות
און ויברח! פּוס אויף פּלייצעס!
נאַר די גאַנצע פּנופּיה נאַך אים נאַך, אַ ביז געיעג!
און דער סוף? גיט פּרעג!
אַ, דער פּרעמדער שוין געהאַט אַ רעכטן פּסק!
און דער קצב? ס'גייט זיין פּדיון גאַנץ געשמאַק!

חרמון

וועגן שור-הבר געהערט ?
גאט-ברוך-הוא צון אים גענענען מיט דער שווערד,
שעכטן און א סעודה מאכן פאר צדיקים !
דאס וועט זיין אמאל, ווען קומען וועט משיח
(גאטעניו ! אינגיכן צון אונדז שיק אים !
שיק אים שוין, דנין אמתן שליח !)
נאך ביז דעמלט, ביז דער שופר של משיח וועט בלאזן,
עסט דערווייל דער שור-הבר פון טויזנט בערג די גראזן,
און איז אלץ נאך הונגעריק און מאגערלעך !
איינמאל שיקט דער שור-הבר די לויפערלעך, די יאגערלעך :
ארבה, ילק, חסיל, גום,
פון די בערג צונויפמאנען דאס גראז אים.
האט דעם ארבה צום בארג חרמון אנגעטראגן.
ווער און וואס איז חרמון, דארף איך איך ניט זאגן.
חרמון (רופט אים שריון, שניר צי שיאון)
ער איז דער וואס בענטשט די בערגעלעך פון ציון :
„גאט זאל געבן שפע, ברכה און הצלחה !“
ער איז פון דער הויכער קייט, געהויבענער משפחה.
נו, געפעלט אייך ? מס זאל צאלן ער דעם שור-הבר ? !

נאנץ פאר,
אויפן קאפ די יארמלקע די ווייסע, די שנייקלארע,
אינגעהילט אין בלוען טלית מיט דער זילבערנער עטרה,
חרמון גראד צו תפילת-שחרית שוין געמאכט הכנות

און פארטאן זיך, ווי זײַן שטייגער, אין כוונות
הויכע, שפיצעכיקע, האַרבע...
פון דער העלער הויט — אַן אַרבה!
„אי נו?“ פרעגט דער חרמון מיט אַ פעם.
„איר זענט חרמון? זאַל איינער שלום ווי די גראַזן זיך פאַרמערן!
האַט ניט קיין פאַריבל וואָס מיר שטערן!
תיכף גייען מיר זיך, נאָר
גראַז געקומען מאַנען, מס.
אונדז געשיקט דער שור-הבר.“

„אי, אַ! חרמון? מאַכט דער באַרג בתמימות. וואָס ער?
אי! אי! אַסור!
ניט איך ווייס אַזוינס!
איך בין שריון בין איך. פרעג בײַ די צידונים!“

ווילד די מס-שלוחימלעך און חוצפהדיק און שטאַרק,
אַבער קעגן וועמען? אפשר קעגן הויכן באַרג?
גייט אַזוועק דער אַרבה און געקומען ילק
אין אַ יאָר אַרום פון שריון מאַנען חלק.
איז אים אויכעט חרמון משלח:
„איר האַט, זאַגט ער, קינדערלעך, אַ טעות, זע איך.
וואָס? צו וועמען אייך געשיקט? צו שריון? נו, איז ניט צו מיר!
איך הייס שניר גאָר הייס איך, שניר!
וואָס איר גלויבט ניט? פרעגט, זײַט מוחל, די אמורים!
נאָ דיר נו, גאָר שריון! ווער געזאַגט? חמורים!“

גייט זיך ילק שוין און גזם קומט צו שניר צו פליען —
איז אויס שניר, ניטאָ! ער הייסט שוין שיאון!
דאָס בפירוש דאָך אַ פסוק אין דער תורה,
גיט, זײַט מוחל, אַכטונג, ווערט געווירע! —

און אז סוף פל סוף געזען, מע גייט ניט: יתרום נעמען!
איז די בושה אן א זייט! פאר וועמען
זיך דא שעמען?
ער צעוויינט זיך, הרמון, גיסט ווי טויען טרערן:
„סטויטש, בארג-הרמון זאל מען ווי א שעפסל שערן?
נאך געהערט אזוינס? פלי-קודש זאלן צאלן?
אדרבה, זאל מען פרעגן! זאלן זאגן בערג און טאלן!“
און וואס מיינט איר, מס געצאלט דער הרמון?
חס ושלום! זאל אים גאט באשערמען!
נאר וואס דען? די בידנע בערגעלעך פון ציון,
מס געצאלט זיי אי פאר הרמון, אי פאר שריון,
אי פאר שניר און שיאון!
מ'האט די הויט פון זיי געריסן!
ווייל דער שור-הכר איז הונגעריק און וויל פון גארניט וויסן!

דער נצחון פונעם אמת

שקר האט קיין פיס ניט, טראָגן ליַט אים אויף די הענט,
און דער אמת, מיינט איר, האט געזונטע קנאַכן?
לאנג פארציטנס ער אויף הויכע בערג געקראַכן
און צעבראַכן
רוק און לענד —
איז פון דעמלט הינקט ער, נעכעך, צו צוביסלעך
אויף צוויי קרומע גענדזן-פיסלעך.
הינקט ער, הינקט ער, קומט ער צו די פוסטע מילן,
וואס זיי מאַלן סקריפ פון טויער, גרילץ פון גרילן.
טרעפט ער דאַרט אַ געניץ אין גרויסקיילעכדיקע ברילן.
— אַ גוטן אַונט! — אַ גוט יאָר!
(ס'איז געווען פאַרנאַכטצו, ווען די זון צעקעמט די רויטע האַר
און זי נעמט פאַר שלאַפנגיין פון רויזנזאַפט אַ שפּריץ)
זיץ! (צום אמת זאָגט דער געניץ) זיץ!
זעצט דער אמת נעבן געניץ זיך אַנידער אויף דער שוועל
און ער קראַצט און עפעס זוכט ער אין זיין גראַבער פעל...
— אַ—אַ—אַ! צעגעניצט זיך דער געניץ.
איך בין מיד... איך האָב געשוואַרצט די גרעניץ...
כ'האַב געשליאַנדערט וואַכן צוועלף,
זיין האָב איך געמוזט אויף דער אסיפה פון די וועלף.
ווייסט אַוודאי: זיך די וועלף פאַרוואַמלט.
מ'האַט אַרומגערעדט די לאַגע פון די שאַף.
בני די אַרעמע יום-כיפור היינט געפאַלט אום תשעה-באב...
און איך זאָג דיר: דאַסמאַל קיינער ניט געשטאַמלט,

מ'האָט גערעדט דיבורים קלאַרע.
 אַלע זיך אַרויסגעזאָגט ווי איינער: ס'איז אַ צרה
 און אַ שוואַרצע, ווי אַ שוואַרצע קאָץ ביינאַכט!
 ווער ס'האָט נעגל — שמעכט —
 ווער אַ חלף — שעכט.
 און אַ טריקעניש... די שעפעלעך פאַרשמאַכט...
 וואַלטן זיי אַוועק אין וואַלד
 ווייטער פונעם דאַרף און פונעם שמעמל,
 וואַלטן זיי געציפעט פונעם בוים אַ בלעמל,
 פאַר דער אינגעשרומפענער נשמה כאַטש אַ שטיקעלע דערהאַלט.
 איז פאַראַן אַ פאַסטוך דאָך און פלבים אויף דער וועלט! אַ—אַ—אַ!
 — וואָס-זשע די אסיפה דאַרט באַשלאָסן? האַ!
 — ס'ערשמע: אַפצוהאַקן אַלע נעגל
 באַ די פייגל!
 און אפילו אויך ביים אַדלער, אַז מע-וועט באַדאַרפן...
 און דערצו, פאַרשטייט זיך, מוזן אַלע וועלף די נעגל שאַרפן.
 שאַרפן אין די שאַרפסמע שמיינער
 און אין טויטע ביינער —
 ווי די זון זיי זאָלן גלאַנצן!
 אַז זיי זאָלן ברענען ווי די שטראַלן, שניידן פון דערווייטן!
 — אַך, וואָס רעדסטו? נייע צייטן!
 גיט מיר פורפור, גיט מיר לאַרבערקראַנצן!
 האַב איך דאָס דערלעכט שוין, וועל איך אויספירן אינגאַנצן!
 שרייט דער „אמת“, און אַ לאַז זיך אויף די גענדון-פּיסלעך טאַנצן!

די גוזמא

הערט א מעשה-נורא: איבער גריבער,
איבער שטיבער
שפרינגט א גיבור.
זעכציק ריטערס, הויכע ריזן
נאך אים יאגן, ווארפן שפיזן —
נאר די שפיזן אפ פון אים און וויטער!
שריט א ריטער,
ברילט איין ריז צום צווייטן:
— טייטן!
אדער שמידן אים אין קייטן! —
לאכט דער גיבור!
איבער אלע ריזן ער אריבער
ווי א בליץ
און געשמעלט זיך אויפן שפיץ
פון א זאנג פון הויכן קארן,
און פון דארטן אויפן הארן
פון א ציג, — דערויף געזאגט ר' יוסי בר-קופיק:
אויב דער גיבור שטארק — ווי שטארק די זאנג
און דער הארן פון דער ציג!
אבער איך געזען דעם גיבור דא ניט לאנג,
ער איז דאך פון די זומזומים און זיין נאמען: פליג!

פון דעם משלע וואס זע'מיר?
ס'נוצט קיין גדלות ווו עס גילט א שמות!.. כמו שנאמר:
ניט מיט שטאל און אייזן נעמט מען כעלם,
נאר מיט שפינוועבס פון א מדרש נעלם!

דער באַרג און דער טײַך

אײַנגעהילט אין נעפלען פון חלומות
שטייען זיך די הויכע בערג
און זיי קלערן: וואָס איז צײַט? וואָס רוים איז?
וואָס איז הימל? וואָס דאָס גאַנצע וועלטגעווערק? —
און צופיסנס, קרום און גלייך,
איבער גריבער, איבער שטיינער, מיט געמורמל לויפט אַ טײַך.
רופט זיך אַן צון אים אַ באַרג אַ קפּדן
(דאָס געמורמל שמערט אים! דענק —
אַז דאָ אין קאַפּ דיר קלאַפּט'ן!)
— שטיי נאָר! שטיי נאָר! הער נאָר, דו!
אײַלט זיך! גלייך מע וואַרט אויף אים דאָרט ערגעצווו!
אַלע שאלות שוין פאַרענטפערט! וואָס? ווױהין? פון וואַנען?
וואָס איז וועלט? צי וועלט בכלל פאַראַנען?
שטיי! וואָס לויפסטו? ס'יאַגן דיך קיין רײַטער!
— ערגער! איך, פון זיך אַנמלויף איך!
זאָגט דער טײַך און לויפט זיך ווײַטער.

די קו אויף די קארפאטן

אין דער בוקאווינע
בערג פארענען הויכע, גרינע,
בערג ווי פוחות פרישע, רויע,
וואס ניט אויסגענוצט זיי גאט בעתן שאפן.
און פארוואס? זאל זיין אויף וואס צו גאפן.
אדער ניין! איך בין זיך טועה:
ווען די ערד געווען נאך יונג — געהויבן זי געדאנקען
הויכע, שטאלצע, ווי די יונגט נאך זיך קאן פארגינען.
שפעטער, ווי געוויינטלעך, די געדאנקען זיך צערונגען;
נאך א זכר דאך געבליבן, גאט צו דאנקען!
אט דאס זענען די קארפאטן.
אך, פון זיי צו קוקן אויף גאטס וועלט ארום!
דו פארגעסט אין רעש, אין מומל, משא-מתן,
און דו שטייסט און שווייגסט, ביזט שמום.

איינמאל קומט אהיים פון טשערעדע די קו
און זי זאגט צום פלב: — הער נאך, דו!
טרעף ווו איך בין היינט געוועזן! אזש אויף די קארפאטן!
— וואס? א ליגן! כ'האב געקענט דיין מאמן!
אויך געווען א ליגנער! (זאגט דער הונט).
— א מהומה

אויף דיין מאמען, און אויף דיר, און אויף דיין מומע!
אז איך זאג געוועזן, איז געוועזן! זאל איך זיין אזוי געזונט!
שווער ארויפגעקלעטערט, אטעם אזש פארפעלט,
צוויימאל זיך ספאטיקעט, שיעור די ביינער ניט געציילט.
— טאקע? ! וואס האסט דו געטון דארט, וואס?
— גארניט, זאגט די בהמה, כ'האב געקניעט גראז!

דאָס קעמל און דאָס אייזל

יעדער חוקר
האַט זיין הויקער.
ויהי ערב, ויהי בוקר —
כאַפט זיך אויף דאָס קעמל פונעם שלאָף
און עס זאָגט צום אייזל: הערסטו, קוני-לעמל,
איך בין ניט קיין קעמל;
איך, פאַרשטייסטו מיך, בין גאָר אַ פּילאַזאָף.
און פאַרוואָס-זשע ניט? אַ הויקער ווילט איר? דאַנקען גאָט —
יאַ ער האָט!
ניט פאַרמאָגט אַזוינעם דער דעסויער, ניט עזאָפּ!
און אין הימל, פליט דער קאַפּ.
און די פּים אַ רוחניות! באַמראַכט זיי: דינע, הויכע, דאַרע! —
דאָס די פּילאַסאָפּיע אַליין דאָך: אַ צעשמרנימע כּמאַרע,
דרייט זיך עס אַרום דאָ ווי אַן זיך,
און פאַרנאַכט ביים זונפאַרגאַנג דערזעט איר עס אין הימל,
ערגעץ שוועבט עס דאַרט פאַרחושט ווי אין אַ דרימל,
זוכט זיין „איך“.
קומט צוגיין אַ ווייס איך וואָס —
די לבנה אויף שפיץ גאָז,
טוט אַ זאָג אים: אין אומענדלעכקייט צערין,
דאַרט דיין „איך“ געפּין!
טוט עס אים אַהין אַ צי,
נעכטיקט דאַרט ער ביז גאַנץ פּרי.
וועקט אים אויף דער ערשטער שטראַל —

ערשט עס ליגט שוין ווידער דא אין שטאל.
אויף דער שטאלוואנט ווערט דער שטרעל א פלעמל,
און צום אייזל רעדט דאס קעמל:
וואס?.. פרעגט דאס אייזל איבער
כ'זאג דאך דיר: א פילאזאף בין איך, מין ליבער!
— פילאזאף? אהא! געהערט... דאס איז מיר דאכט,
א בהמה וואס זי טראכט.
בע... אן עסק... סוף פל סוף
בין איך אויכעט א בהמה... אויך א פילאזאף!

פאלשע קלאנגען

ע — מע — אמת... מעקעט דאך א ציג נאָר,
אָבער קיינער טאָר ניט זיין קיין לינגער,
און כפרט א צייטן-זאָגער,
שעה'ן-שלאָגער!
ניין! ער איז זיך אויף דער וואַנט געהאַנגען,
און פאַרשפּרייט פון דאַרטן פאַלשע קלאַנגען.
ניט געשטויגן! שמאַנצעס!
נאָר געוואַסט שוין יעדער: שקר, פּזב,
וואָס צעקלאַפט דער אַלטימ־שקער „פּראַנץ יאָזעף“
(נאָר פּראַנץ-יאָזעף? יאָ! צוליב די ווייזערס, די צוויי וואַנצעס).
איינמאַל שפּעט אין לאַנגער ווינטער-נאַכט
מירעלע די מאַמע פּונעם שלאָף אַרויסגעבראַכט:
אויסגעשלאָפּן, וויל זי פּלאַפּלען מיט דער מאַמעשי,
פּלוצים — פון „פּראַנץ-יאָזעף“ קלאַנגען טעלעגראַמישע.

— שטילער, קינד! וואָס קלאַפט דער אַלמער? לאַמיד הערן!
(זאָגט די מאַמעשי) איך בעט ניט שמערן! —
קלאַפט ער, אַפּגעקלאַפט, אַנטשוויגן.
זאָגט די קליינע: — ס'איז דאָך גאָר אַ ליגן!
— ניין, פאַרשטייט ניט, קינד! איך קען דעם לינגער גומ,
מיט דער שעה, מיט דער מינוט,
מיט זיין גאַנג, זיין פאַלשן, וואָס ער גייט —
זאָל ער קלינגען זיך געזונטערהייט!
ס'אַרט מיד ניט! פאַרקערט: אַ דאַנק די פאַלשע קלאַנגען
איך דעם אמת בין דערגאַנגען!

דאָס לעבן

שא, דאָס מעסער ברעקט שוין
תורת לאַקשן!
שניידט ווי אַ בר-סמכא, ווי דער לעצטער פוסק,
זאָגט, דאָס לעבן וואָס? מאַכט ניט חזק!
ס'איז אַ בלעמל לאַקשן, איך אין אים בין עוסק.
ברעק נאָך ברעק... ברעק נאָך ברעק...
כיק — כיק — כיק... כיק — כיק — כיק...
בין איך זאָג:
כיק! אַ גומן טאָג!
און איך שיק
אין דער יויד
און פון דארטן גלייך אין בויד —
לאַכט דער בויד מיט טויזנט ווייניש-אויגן
קעגן זון און רעגנבויגן.

פרעגט זיס-לעבן: בויד, וואָס לאַכסטו?
זאָגט דער בויד: און דו, וואָס טראַכסטו?

— גאַרניט... גלאַט אזוי... איך קוק מיר אין מיין שפיגל-נאָגל,
זע איך טאַנצן בלייז מיט האַגל,
שטערן פירן קאַראָהאָדן און ס'איז... אַגיל
ואשמח.
קוק איך, קוק איך און פאַרגעס מיך!..

— גאר! און איך געמיינט דו טראכסט פון מיר...
פון מינע גרינע לאקן...
מיר צוליב געמובלט זיך אין זאפטן פון באגין...
ערשט... צום סוף... נו, פרוו א שכל דא געפין!
קראקעט קראען, קלינגט-זשע גלאקן! —
נאריש איז דאס לעבן אן א ציל און אן א זין!

ווי איז יושר ?

אין א בייזער רגע
(אין א גליקלעכער, זאגט שרה-פייגע)
האט דאס שטייגעלע דאס טירעלע פארקלאפט
און א מיזעלע געכאפט.
קומט צו גיין די קאץ,
מיט די נעגעלעך א קראץ,
און זי מיצוקעט און זי שעלט:
„מיאז! מיו! א שיינע וועלט!
ווי איז יושר ?
זיצט א מיזל
אין א היזל,
מולדיק, אן עושר,
אין א פריציש דירהלע,
און די קאץ די ארעמע
בנים טירעלע!

אויפן צימבל

אז דער קלעזמער ניט צו הויז,
אויפן צימבל שפרינגט די מויז.
אז די מויז שפרינגט אויפן צימבל,
אויפן צימבל נעמט דער צימבל זי:
בימבל — צימבל, צימבל — בימבל,
בימבל — בימבל — בי,
טאנין, דו פראשעל,
עכבראשעל!
דו דער נמשל — איך דער משל!
דיך געמיינט איך,
ווען געוויינט איך
פארן פאם
און דערציילט אים פון א בת-
מלכה
צים—בים—באלקע,
וואס באזעצט זיך אין א פאם
לעבן יאם.
— ניט בא יאם און ניט אין פאם, נאר אין א פאלאץ,
הינטער גאלאץ.
הייבנדיק איר עקעלע פארריכט די מויז.
— אך, אנטשולדיק! ס'יאָר איז גרויס,
קאָפּ איז קליין! פאָרגעסן...
טאנין, פרינצעסן!
טו א דריי דיין לאנגן שלעפּ

און וויליונגיש מיט דיין פיסל —
אויף מיין הארץ צענטוויזנט קלעפ!

טוט דאס מינזעלע א ניסל
און עס
נעמט זיך טאנצן אויף די סטרוגעס.

טאנצט אויף סטרוגעס דען א מויו?
האלט זי! האלט זי!
טאנצט זי! — פאלט זי
מיט צוויי פיסעלעך אריין,
מיט איין פיסעלע ארויס.
— שיפורמע, געטרונקען וויין?

צי געטובלט זיך אין ביר?
(נעמט דער צימבל זי אויף זיכער) גאט מיט דיר!
ציטערסט? פלאטערסט? אויגנבליק
איז געגאנגען זוכן גליק
און געפונען — זיך דערשראקן פאר זיין גליק ער...
נו, וואס רעד איך?.. עיקר:

הינט פון גליק מיר ביידע שיפור.
טאנץ-זשע! טאנץ-זשע! גיך, גיך, גיך!
אין דער מאמעס גרינגע שיד!
נאקעט פיסל

גייט א פרוילעכס אויף שפיץ-שפיסל
און סע טוט זיך ניט קיין שמאך.

וואס? געפאלן? ווידער? נאך? —
ניט קיין בראך!
שטייט אין פסוק: שבע יפול!
אי, צעבלומיקט זיך א ליפל?

אן ספנות, ווי ס'דערציילט זיך :
ביז דער חתונה פארהיילט זיך...
און די מויז, זי גייט דעם שאַנץ
כאַטש אן אבר שוין אין איר ניט גאַנץ
און דאָס חיות גייט איר אויס
נאָך אַ רגע רן, איין רגע בלויז,
נאָר דאָס זאָגט ניט קיינעם אויס !

יושר

ערגעץ בא אן אלמן טאטן, ניט קיין עושר,
איז אמאל געווען א פלה-מיידל מיט נאמען — יושר!
יושר! — יושר! — שיינ! — מיט זיבן שינען!
האבן זיך געדרייט חתנים ארום איר ווי בינען
ארום האניק
און געשיט חניפהלעך פון גילדענעם פאלאניק:
דער געשיקט א לופט-קוש, דער געשיקט א בלימל,
דער איר צוגעזאגט דאס מעלערל פון הימל.
נאר וואס דען? אז ס'טרעפט א שידוך זיך, בשעת הכושר
קוקט מען גאר אוועק פון יושר...
און פארוואס? איין העמד, איין קלייד
און מען מוז זי נעמען ווי זי שטייט און גייט
און דערפאר איז — יושר וויל מען... — וויל מען —
יענער זאל עס האבן!
הינט א חתן ווי אזוי, פון וואנען איר ארויסגעגראבן?
נאר ניטא בא גאט דאך קיין פארגעסענע,
ניט פארצן, הלילה, קיין פארגעסענע —
און פארקניקלט זיך דאס בעסטע עפעלע, בלייבט ליגן?
ניט פארפאלן!..
קומען וועט אויף אים דער בעלן.
קומט דער רוח, טוט א זאג זיך קורץ און שארף:
„הנה, יושרל, זני וויסן, איך באדארף
האבן א באלבאסטע, און איך מעלד דיר
דו ביזט מיין... צי איך געפעל דיר

אָדער ניין,

ניט מיין זאך... דאָס ווייס ביי דיר אַליין".
און אזוי דער רוח אונדזער יושר זיך פאַרקנסט
און אויף איר אַרױפגעלייגט פון זײַן באַלבאַמישקײַט די לאַסט.

ווערט פאַרשוואַרצט זי. קיין העלפט פון איר שוין ניט געבליבן.
קומט דער רוח — זעט אין אַלע ווינקעלעך ריין צוגעקליבן,
שמאַכעט ער און דרייט אַ וואַנצע — מעשה גביר,
ליכטיק-ציכטיק, זאָגט ער, אומעמוס אין יום-טוב-ציר,
איצט נימאָ ווהיין אַ שפּײַ צו טאָן, זוגת-יושר, נאָר אויף דיר!

געריכט

מיט א שעפסל אויפן אַקסל, אין דער האַנט דעם שמעקן,
זיך אין וואַלד געלאַזט דער קצב. ניט דאַרט לופט צו שמעקן!
שמותים! וואָס? אַ פּועל כּטל? גייט אום ליידיק?
אַ געשעפט געהאַט ער דאַרט צום בית-דין-צדק —
צוגעשמעלט אַ בענקעלע דעם הונט:
על-פי תורה קומט דעם פּלב די נבלה
פאַר לאַיחרץ דאַרט... נו מילא!
זינגט איז זינגט. פאַרגינגט אים. צו געזונט!
וואָס-זשע שלעפט ער, אַכער, דער נבוכדנצר,
פּשרם פון די קלעצער?
גאַרניט אויסצוהאַלטן! אַ געשמדמער האַלדז!
הינט באַ מיר אַ זאָדיק-פּלייטל (כאַטש איך טרייבער) —
נעכטן באַ חס-לייזער ער אַ לונג און לעבער!
און אַנומלטן אַ גאַנץ שטיק שמאַלץ!
וואָס? איר גלויבט ניט? ווי גיט גאַט געזונט אַזוי מיר!
ווער מ'שטייגט געזאַגט ס'איז אונדזער שומר!
האַוו-האַוו-האַוו! אַ בייזער אַדון!
און כאַפט שפּאַנדערע פון די לאַדן!
און אַ רעכטער היטער! היט דעם קלאַץ! אַנו פאַריאַרן,
ווען מ'האַט אויסגערוימט די קראַם ביים שכן יעקב-אַהרן —
ווי געווען דער כּחור? ניט געהאַווקעט, ניט געוועקט!
אין אַ ווינקל זיך פאַרקליבן און געשלאַפּן!
צי אַ ביינדל, וואָס דער גנב אים געוואַרפן, גאַר געלעקט!

גוט אזוי? באשטראפן דארף מען אים, באשטראפן!
פדבעי, זאל ער וויסן! —
(קען! ער קען, ר' ניסן!
דארף קיין צונג בני קיינעם זיך ניט ליינען!)
אויסגעהערט אים, הייבט זיך אויף ר' פיקסל (ער אין וואלד דער דייך,
בא דער רעכטער האנט ר' וואַלף, דער מליץ-יושר,
קנייטשט דעם שטערן,
און אין פעלצן צוויי בפבודיקע בערן זיצן נאָר און הערן)
און ער זאָגט, דער שופט:
— עוולה הייבט מיט שמוחה אָנעט און מיט טרערן הערט זי אויפעט!
זוי צום רשע, וויי! אים ווייניק
סקילה, שריפה, הרג, חנק!
שטרענג דער משפט ווי דער אויגנבליק פון קעניג!
(זאל געבענטשט זיין צאָן זיין און אַ לויב צו זיינע נעגל!)
און דערווייל, ר' קצב ליבער,
מעגט איר גיין! דאָס פסק-געלט לאָזט נאָר איבער! —
(און אַ ווונק דער שופט מיט איין אייגל)
אָפגעגעבן זייערס, געבוקט, גענויגט זיך, ווי געהעריק
און אַהיים ר' ניסן. רינגלט מען אַרום אים און מע פרעגט נייגעריק:
— נו, וואָס הערט זיך? — רעכט!
— קני' מורא! ריזען וועט דער הונט בני מיר די ערד! —
גיט אַוועק אַ חודש, צוויי, און וואָס-זשע ווערט?
שלעכט!
ניט מען זעט און ניט מען הערט!
שווייגט ער ניט ר' ניסן, און שלאָגט אָן אַהין, אַהער:
אַ הכטחה פונעם פיפערנאָטער גרייסל-מהיכתי-תיתל
(ער באַם וואַלף דאָס אויבערשטע פון שטייסל!)
און אַ וואָרט אַ גוטס אויך פונעם בער,
ביז לסוף שוין אַרום פסח —
ניין, וואָס זאָג איך! ווייס איך?..

חודש אייר, צי דאכט זיך טאקע סיון,
 ערשט באקומט א תשובה ער א קלארע:
 כפי, היות, פאראן א סברה,
 אז דער הונט געטאן דא ניט, הלילה, מיט א פיוון,
 נאר אזוי גאר, גלאט אומגערן, על-פי טעות,
 קומט דעם הונט א „מי שפרע“!
 גייט שוין אן אמביציע: א מי שפרע און ניט מערער?
 ניין! ער וועט זיי ווייזן, וואס און ווער ער!
 ניט געפולט זיך און געלייגט הוצאות
 און געבראכט צו פירן עדות, פעק מיט ראיות,
 אז בניס הונט לחלוטין דאס קיין נניעם:
 קערט מען זיך אוועק נאר — אויסגעוואקסן דער מחותן!
 פייער און פלאם! — איז וואס-זשע טומ'ן?
 דארף מען מאכן ערשט א פרישע
 חקירה-דרישה,
 הן מפות די עדות, הן מפות דעם גאנצן ענין.
 (ניט אויף יעדנס ווערטער שטעלט מען דאך א בנין!)
 איך וועל אייך ניט מאריך זיין, הקיצור, חודש אב
 קוים דערוויסט זיך: ס'פעלט א פתב נאך פונעם רב,
 צי געוועזן די בהמה פשר אן א סירכה.
 העלפט ניט! קארגט ער ניט קיין סירחה
 (אז גענומען זיך דערווייזן — איז דערווייזן!)
 לויפט ער און ער ברענגט צו טראגן שווארץ אויף ווייס
 פונעם רב,
 אז אלצדינג, מא' ועד ת',
 וואס דערציילט דער קצב,
 אמת ויציב!
 — פשר אן א סירכהלע — און פלבים חלק ווילן!
 גיט מען ניט מיט גוטן, בניסן זיי און בילן! —
 גוט שוין? לייגט ר' וועלוועלע די ברילן

אויף די אייגעלעך די גרינע
 און דאָס פתב באַטראַכט ער: שאַ! די חתימה ניט פדינא!
 פידוע, דאַרף דער זיגל
 זיין ניט לענגעכיק, נאַר קיילעכיק — אַן עיגול!
 חוץ לזה, געחתמעט דאַרף אויך זיין דער שוחט!
 נו, פאַרריכט און צוגעשמעלט דאָס אויכעט.
 מיינט איר פאַרטיק? ניין!
 ווערט אַ שאלה וועגן קצב גאַר אליין:
 וואָס און ווער ער? און עס גייט אַ גבית-עדות
 וועגן אים און זיינע זיידעס —
 פעסטגעשמעלט מוז ווערן זייער התנהגות!
 און אזוי וואָס מער אַלץ מערער ספקות, פראַגעס,
 און אַלץ נייע פתכים, חתימות,
 און דאָס קצבל בתמימות —
 אַלץ געפּרִיִּהט זיך, די פים זיך אַפּגעשלאַגן.
 און אַ בושה! און בניס האַרץ פאַרקלעמט!
 נעבעך! שיעור געבליבן אַן אַ העמד:
 דאַרטן — וואָס אַ טריט, באַצאַל! (מע דאַרף דאָך אייך ניט זאַגן!)
 ביז לסוף — אַן עק!
 אויסגעשפיגן ער אַ קלעק,
 און געשווירן בני די תפילין:
 זאַלן פלבים פרעסן וואָס זיי ווילן,
 מריפהס, פשרם — הפקר! ער וועט שוין פאַרזאַגן,
 ניט צו גיין אין וואַלד אַרנין זיך קלאַגן!

דער בעל-יושר

אויפן פרינען פעלד א פלב ריזעט א נבלה:
ניט קיין גנבה, ניט קיין גזלה —
זינס! כפירוש! זאלט איר טאקע וויסן!
גאר אז גאט באשערט א פעטן ביסן,
שיקט ער צו אן אורח און א צווייטן און א דריטן —
מיטאמאל די געסט זיך אנגעהויבן שיטן!
און זיי ווארטן ניט אויף פיבוד גאר די געסט:
„קומט מיטעסן!“ ווי דער שטייגער. ניין!
הענדום-פענדום, מען איז דא, מע עסט!
גו, מיט וועמען שמעלן זיך? זאל זינס שוין איבערגיין!
קיין ביז אויג גענוג! ניט בלייבן קיינער הונגעריק, חלילה! —
קלויבט אזוי א רעדל זיך ארום, און שא! פארטון אין דער אכילה.

ערשט ויבוא! אויסגעוואקסן ר' מערקאמע
און ער שמופט זיך: לאזט מיך! כאטשע
איר געקומען פאר מיר — מיין נשמה ניט פון קלאטשע!
וואס? וואס מיינט איר זיך? א קאץ בין איך? א קאטא!
איך בין אויך א הונט! יא, יא, כפבודיקע עדה!
איך האב אויך א חלק דא, מיין זיידע
אויכעט ניט געבילט אויף יידן אין מצרים.
איר גענוג געפרעסן! מיר כאטש די שיריים!
לאזט אביסל מיך דעם הונגער שטילן!
געמט מען אים שוין אויך אין רומל — זאל א הונט ניט בילן!
זאלן שוין די שונאים האווקען! פרעס לעת-עתה! —

אינדעם יאגט אן ראבמשיק. נו, צעפניערט זיך מערקאמע :
— מארש, מראג אפ זיך ! אפשר ווייסט איר, וואס די שנארערס
ווילן ? !

אויסגעוואקסן ! צו די יאטקעס גיי, צום קצבם לאדן !
דא נימא שוין גארניט ! ווער ס'קומט שפעט —
דער מאכט אליין זיך שאדן !

ווי מע פאדערט עם גערעכטיקניט ! מיט אימפעט און מיט שמורעם !
לאזט מען צו נאר צו דער שיסל — אנדערע דיבורים !

דער עיקר

מיט כמה יארן נאך צוריק
האט ערגעצווו אין וואלד א נים געטון א פליג.
נו, מילא, ניסט זי — זאל איר זיין צו גליק!
דערהערט דאס אבער די מכשפה פונעם וואלד,
די קוקווינקע, און זי מאכט א רעש:
— קוקו!.. דצ"ך עד"ש!
— קוקו! געוואלד!
געהערט אזוינס? גאר פליגן ניסן? ! עפעס נייעס!
קוקו! ס'שמעקט מיט מרידה בני די חיות! —
דעם לייב אין אויער די מכשפה גרינג ארינגעלאזט א גריל,
און עס קניקלט איבער דעמבעס זיך א דונערדיקער בריל
ווי הונדערט טויזנט רישן:
— ר — ר — רוצחים! איך וועל ווארפן
פאר די פלכים אייערע פליישן!
די אדערן פון אייך באם לעבן צי איך!
— א בראך! אן אויסגאס אויפן וואלד! א ים-המלח!
ס'קהלן זיך די חיות אין דער פינצטער:
א שליח קלויבט מען, א שליח!
זאל זיין א גוטער מליץ ער ביים מלך!
איז ווער? איז ווער?..
— דער סאלאוווי! (זיך הערן קולות) ער
א זאגער — איינער אין דער וועלט! און א בעל-בכי!
ער!.. הי!..

אז ער צעקנאקט זיך, ער צעגיסט זיך אין א מילדקייט,
 ביינאכט אין ווילדער וועלדער-שמילקייט! —
 און אנדערע:
 — די סאלאמאנדרע, שרייען זיי, די סאלאמאנדרע!
 א ברען! א פיסקעלע — א פייער! אויגן ליכטיקע, צעגלימע!
 — די סאלאמאנדרע גאר? וואס רעדט איר?
 שרייט א דריטע פיתה.
 א היצקאפ! קיין גענימע!
 דער פוקס, דער פוקס זאל גיין! א חכם עתיק!
 א צונג! — אי שארף אי גלאטיק,
 ער רעדט — פון צעדערבוים און ביזן מינדסטן גרעזל,
 א ווערטעלע, א משל, צי א מימרא פון א חכם —
 און יעדער שאקלט נאך אים!
 — און איך מיינ... (א צעהירושע זיך דאס אייזל).
 לדעתי, לויט מיין קוק,
 דער פוקס א מליץ-יושר אויך א שוואכער, אויך א שוואכער!
 — נו ווער-זשע-דען? — דער אדון דבר-אחר!
 — דער חזיר? וואס דערזען אין אים? אן עמוק? אזוי קלוג?
 — א בויך! און עיקר — אויערן לאנגע גאנץ גענוג!

באַם לייב אויף דער סעודה

וואָס? אַ משל ווילט איר? מהיכא-תיתי! אַט דערצייל איך:
ס'איז אַמאָל דער לייב געוואָרן פריילעך
און געמאַכט אַ גרויסע סעודה — ווער עס איז געווען
אויף דער סעודה פונעם מלך אַחשוורוש
דער האָט אַזא מין סעודה אויך געזען —
ס'האָט דער לייב געזאָגט בפירוש:
„וואָס איעדער וויל — פיד המלך!“
און אַ רחבות און אַ שיינקייט — הימעל עפן זיך!
ס'איז דען צו באַמאָלן אַזוי גיך?
בעמלעך

פון הדסים און פון בשמים-בלעמלעך,
אויף די בעמעלעך די געסט
און מע שמועסט זיך און מע עסט;
וואָס מע וויל נאָר — ברענגען הירשעלעך צו טראָגן
ווי מען עפנט נאָר דאָס מויל צו זאָגן,
און קונדסים אַפּלעך טאַנצן,
איז די הענטלעך רוימע פאַמעראַנצן,
און דעם עולם איז מען משמח.

נאָר דער חזיר זיצט זיך אין אַ זינט דאָרט אינגענורעט,
כאַרקעט, וואָרמשעט, ס'איז זיין פנימל פאַרכמורעט.
— פאַני מאָרדו! עפעס זענט איר ברוגז, זע איך, —
זאָגט ר' פוקס, — עס איז ניט אַנגענעמען אייך דער ריח
פון די בשמים-בעמעלעך, פאַרשטיי איך.

— חס ושלום!
— וואס-זשע דען? עס שמעקן אייך ניט די מאכלים?
צי גאר אפשר קארג איז?
— עט!
כ'וועל אייך זאגן, פאני פוקס, צעווישן אונדז גערעדט,
עס געפעלט מיר ניט דער עולם... צופיל דא „כאסדארגעס!“
„יא, גערעכט, איז מספים פיקסעלע, אודאי גלייכער
איז א סעודה — אן א דבר-אחר!“

דער קרבן

אינגעכילדעם זיך דער לייב: ער זינגט ניט ערגער
פונעם סאלאוויי, און אפשר בעסער;
זינע טרעלן קינקלען זיך ווי פעסער
איבער טאלן, איבער בערגער!
אך! אז ער באנאכט הצות
אויף זיין געמבע א צעלאז!
און פארגייט זיך אין א בייקול, שמילערלעך,
קרייזלענדיק די טרילערלעך —
וואס דארט טוט זיך!.. מקורבים
קלאפן מיט די זנבים,
מאלפעס פליעסקען מיט די לאפעס,
שרייען: תשר"ק! צפע"ם!
(בראווא, הייסט עס, בראווא!)
בלומען טראגט אים צו די פאווע,
און א קראען-כמארע טראגט זיך אויבן מיט געפילדער: קרא!
(ס'הייסט, א שטייגער, ווי בני אונדז: הורא!)

... אינדעם — האסטו דיר ניט, נא דיר! א מעריקע!
פלוצים, ווי אין העלן טאג א ליקוי.
דאס דער בוהאי „שור שנח“
זיך געלאזט דארט הערן. און איך זאג אייך:
ניט קיין בייזער מיין געווען — קאפויר גאר: קעלבעריש התפעלות,
אויף זיין מו-מו-לשון אויסגעדרייט א שיר-המעלות. —
נאר דער עולם גאר צעוויגט זיך,

וועלף און בערן רעווען, וואָיען :
— אזא חוצפה! אַ כּוּיוֹן!
פּיַפּט גאַר! חוּזק! ווי געשיקט זיך? ! —
און אין איין פּהרף-עין
שוין צעשפּאַלטן ליגט דער אַקס אויף דרייען.
דאָך אַ נאַמען זיך געמאַכט: — אַ קרבּן! —
פּאַרן אמת, זאָגט מען, ער געשטאַרבן!

שלום

אויף די דראָטן
פונעם טעלעגראַף געטאַנצט דער שטן
און מיט זיבן לאַנגע צונגען
קנאַקנדיק געקלונגען:
סלופעס פון דער גאַרער וועלט, פאַריניקט איינך!
אייערע אויער-שימעלעך גיך רייניקט איינך!
רייניקט איינך און הערט:
אינגעטונקען האָב אַ פינגער איך אין בלוט פון מוטער ערד
און איך רוף אַ רוף אַ גרויסן און איך מאַל אים
אויף די טויערן פון דער וועלט — שלום!
שלום צו די נאַנטע, צו די ווייטע, צו די בערג און טאַלן! —

אַבער זעט! וואָס רעשן זיך און קהלן
עפעס אויבן דאָרט די פייגל?
דאָ מע גרייט די שנאַבלען, דאָרט מע שאַרפט די נעגל,
אַדלערס פיקען פעלדון, ראָבן קיזלשטיינער דזיאָבען!
וואָס! וואָס איז? — אַ קיימאלן די קראַ האָט פון איר באַבען,
און איר באַבע פונעם פויגל פונעם ראָבען
און דער ראָבער פויגל פונעם וועלגער-העלצל פונעם גראָבן,
וואָס געשלאָגן האָט חד-גדיאָס קעצל,
און דאָס וועלגער-העלצל פונעם קלעצל,
וואָס עס ליגט ניין איילן אין אדמה:
אַז דער שטן רופט צו שלום — וואָרט אויף אַ מלחמה!

צעווישן יאָ און ניין

— שטיי! ווהיין ר' האָז?
וואָס איז עפעס פאר אַ לויפן, וואָס?
— סטייטש! גאַרניט געהערט? — אַ בראַך! אַ צרה!
עפעס שמועסט מען דאַרט... אַ סברה —
אַ באַפעל אַזוינער פונעם שררה:
אַלע פיקסן אַפּשניידן די עקן!
— וואָס אַזוי? אַי, אַי!.. נאַר דו, וואָס האָסטו זיך צו שרעקן?
— פּרעגסט נאָך? ע, איך קען זיי גוט, די לייט, איך קען!
איידער וואָס און איידער ווען,
צעווישן יאָ און ניין,
איידער איך דערווייז זיי קלאַר און ריין,
על פי דין,
ווער און וואָס איך בין —
שפּיל איך זיך דערווייזל ניט מיט מלאַכים!
וויי מיר, איך שמעל עדות, אי דעם יעגערס הינמל,
אי דעם גלחם שיקסל.
ניט איך בין און ניט איך בין געווען אַ פיקסל —
ערשט איך קוק זיך אום, אוי! וווּ מיין עק? שוין נאָך אים!
אויפן אמת איר געטון אַ ניס!
נו אַ גומן! — גיב גאַט פּיס!

א קלאַץ-קשיא

— הערט איר, יוצא זיין פאר צוויי איז טאקע שווער.
רייסט מיך דער אהין, שלעפט דער אהער!
וויימיר! מע צערניסט דאך מיך אויף שטיקלעך!
רעדט די זעג זיך גליקלעך
און מיט שטאלץ.
און דאס קלעצל האלץ
סע קרעכצט, סע שרייט:
— וויי! געוואלד! סע שמעכט, סע שניידט!
מילא — רייסן זיי זיך, יענע לייט,
דער אהין און דער צו זיך.
אבער איך?
איך, וואס טו איך דא אינמיטן
זיי דארט רייסן זיך, ווער איך צעשניטן!

מזל און שלימזל

איינמאל זיך דאָס מזל מיטן שלימזל באַגעגנט.
ווי און ווען? ביים אַרעמען ר' שעיה,
תשעה-באב, אינדרויסן האָט גערעגנט
און דער הענית גרינג געווען, מחיה.
צי גאַר באַ אַ דיכטער נאַכן טויט אויף דער לוויה.
צי — ווייס איך ווי? וואָס די נפקא-מניה?
איך דערצייל אַ משל, און גענוג צו וויסן,
אַז דאָס מזל אויפן שלימזל געקוקט מיט קנאה,
פאַר פאַרדראָס די ליפן אַזש געביסן.

גאָט מיט דיר! זאָגט שלימזל פאַרווונדערט.
וואָס אַזוינס דערזען אין מיר דו? הונדערט
שוואַרצע יאָר זיך שפּיגלען,
וואָסן זיך אין זויערמילך?
אין דער פינצטער, וויי מיר, בריל איך:
דאַרן, ברענען זאָלן מיניע פליגלען!
איך בין שולדיק! איך בין זינדיק! און פאַר וועמען?
פאַר דער חכמה! איך די חכמה מוז פאַרשעמען!
זי מיט גאַל זאָל שפּייען, צי מיט בלוט!
זי מיט פעדערן אַרום באַשטעקן
און זי טרייבן גאַסן אויף אַ שמעקן
אונטער שמיץ פון בייזער רוט!

— נו, און איך, וואָס מיינסטו, זאָגט דאָס מזל, מיר איז גוט?

מיר באשערט דאָס נאַרישקײַט באַדינען!
מילעך פון דער וואַנט איר מעלקן!
און אַ דאַרן-שמעקעלע זאָל בליען,
ווען די בלומען וועלען!
ליידיק ניסעלע באַגילטן,
און אַן אויסגעבלאַזן איי זאָל גילטן
ווי אַ שטיינדעלע פון הושן!
אַבער שאַ נאַר! פראַן אַן עצה! — דהײַנו?
— דו צו מײַנע, איך צו דײַנע!
טוישן!

נו, וואָס טראַכסטו? גיב די האַנט! אַ תקיעת-כּף פון צוויי מלאַכים
ניט קיין שפּאַס! זײַן ליבער נאַמען
וועט בעל-פּרחו זאָגן אַמן.

— ע! זאָגט שלימזל. אַ חכם!
שטרויכל ניט קיין שלימזל, ניט שטרויכל!
דאָס נאָך פעלט מיר — מיט נאַראַנים אַנצוהייבן! מוחל!
זאָל שוין זײַן ווי גאַט מיר אַנגעשריבן! —
און עד היום בײַ דער חכמה שלימזל פאַרבליבן!

דאָס נעבעכל

שלמה בן גבירול
שרניבט א גילדן שירל אויף א ווייניס פאפירל
(ציליעט פערל אויף א שנירל!)
וואלט באדארפט דאך דאָס פאפירל גליקלעך זיין, וואָס דען?
ניין, גאָר קלאַגט זיך אויף דער פען:
— וואָס אַ שיפור, זאָגט עס, קען!
האַט זיך דאָ ניט ווייניט אַ שענקל,
כאַפט אַרײַן זיך אַלעמאַל אַהין
און פון דאַרמין מלא גלייך צו מיר צו פליין.
האַב פון אים דעם טויט איך: ניט געווען אויף מיר אַ שפרענקל,
ערשט געפעכלט אין די אויגן — איצט,
זעט נאָר ווי ער האָט דאָס מיך באַשפּריצט!
בוררר!
וואלט איך אים פאַרטריבן — איז דאָס ניט אין מיין נאַטור.
ווען כאַטש גוטע לײַט אַ וואָרט געזאָגט אים,
אַנגעזידלט כאַטש אַביסל אים.

— תם ונשלם!
שרניט אויס בן גבירול און געחתמעט
און צונויפגעלייגט, פאַרויגלט און געשיקט
צו זיין חבר בן שפרוט, דער אַדלער-זון, דער מתמיד
(וואָס בײַמאַג, בײַנאַכט די דימענט-בערגער פיקט).
ווי מיט טרויבן אין דער מדבר בן-שפרוט זיך קוויקט,
מיט התפעלות, מיט אַ ברען

קושט ער, דריקט,
דריקט צום הארץ דאס קינד פון בן גבירולם פען.
זע נאָר, שורשעט דאָס פאפירל, דריקט מיך גאָר צום הארץ,
איך געפעל, כאַטש איך בין שוואַרץ!
קושט מיך גאָר!
ווי-זשע וואַלט געווען שוין, ווען ווי פריר איך בין נאָך קלאָר?!

די קראָ און דער קאנאָריק

גריבלערס זוכן סיבות דינע,
איך זאָג: גלאַט אזוי, פאַר קנאה
בייז די קראָ אויפן קאנאָריק.
ז'איז אויף אים, ווי זאָגט מען עס, להרוג
און לאַבד,
אַז אין קאַפּאַרנין מיר מיט זיין טרילן רק ער דושאַכעט.
דער בן-פיקהאַליץ קען קיין רעכטן קראָ ניט נעמען
און ער טרעלעליקעט! פרעג פאַר וועמען?
ווער באַדאַרף דאָס גאַרגלעניש, דאָס וויסמע?
שלימזל, גענוג שוין! אין די אויערן בלייבן מיר גיסטו!
קיין רחמנות גאַר ביי דיר ניטאָ?
שרייט די קראָ.
שרייט זי, פילדערט, גראַגערט, אזוי לאַנג
ביז פאַרטראַכט זיך דער קאנאָריק: אין אַן אמת,
יעדער ווייסט: די קראָ אַ נביאטע און אַ חקמת.
ווער ווי זי פאַרשטייט זיך אויף געזאַנג?
אפשר טאַקע
קומט קיין טריל ניט צו קיין קראַקע.
צופיל זיך פאַרטרילערט שוין מסתם איך.
איז נישט גלייכער קראַקען? אַקאַרשט נאַר אַ פרווון טון לאַז מיך!
פרוּווט ער איינמאַל, צוויימאַל, אויף דער לינקער פלי,
אויף דער רעכטער.
זיך דאָס צינגל ווי מיט שטיינדעלעך צעברעכט ער.
אַלע פייגעלעך אַרום אים קניכן פאַר געלעכטער.

נאַר די קראַ איז גוט און פרום,
נעמט זיך אָן זײַן קריוודע, ציט אויף אים גענאַד:
לאַכט ניט, קינדערלעך, מע מאַר ניט, זאַגט זי, לאַכן פון אַ מום!
ווי די גאַסנינגלעך דאַרט אין שטאַט!
פון קיין צרה קיינער ניט באַוואַרנט, קיינער!
קראַקע, קראַקע, זינעניו, אַלץ מער און מערער
וועט דאָס העלדזעלע דיר ווערן קלערער,
ריינער!
טון אַ קראַקע איז, פאַרשמיט זיך, עפעס מער
ווי אַראַפּשלינגען אַ קער!
ס'איז אַ תורה, יע... און יעדער אַנהייב שווער...
אַבער: וואָס דער אַנהייב בימערער — דער סוף געשמאַקער!
בראַוואַ! בראַוואַ!
הערט נאַר ווי ער טוט אַ נעם אויף דער אַקטאַווע
צו פאַרריסן, אַבער פאַרט משיקאַווע.
הערט, ער וועט נאָך זײַן נישקשה פון אַ קראַקער
יע, יע, יע, איר מעגט מיר גלויבן...
פרייט זיך דער קאַנאַריק, איז באַ זיך געהויבן,
און וואָס מער ער מאַכט זיך לעכערלעך —
די קראַ אים גרייט צו לויבן.

דער מבין

ר' אראנג-אומאנג,
ניט פון הינט ערשט, נאך פון לאנג,
ער פון וואלד דאס שינדלינג, דער בן-יקיר.
ווייסט די סודות וואס אין יעדן קנייטשל פונעם אקער
און אין מינדסטן שארף פון בוים,
אים איז קלאר איעדער „קוקו“ פון דער אלטער קוקוויקע
און פארענטפערט יעדן תיקו
פונעם וואלד. — — ויהי היום,
ער צערעדט זיך איבער
הויכע בערג און טיפע גריבער,
איבער טרערן-שמראמען קוועלנדע,
און מצבות, צלם-ביימלעך עלנדע,
וואס אין מיטן וועג אוועקגעשמעלט על-פי הדיבור,
און אויך איבער
פרייד,
וואס שפילט זיך שמילערהייט
מיט א נאגנדיקן טרויער.

— נו, וואס זאגט איר? פרעגט דאס פערד דעם בוהאי אויפן אויער.
— וואס איך זאג? צו זאגן גראד איז דא א סך,
כאטש צוריק גערעדט, גענוג מיט איין ווארט: שוואך!
ס'הייסט... געוואלט איך זאגן... כ'מיינ... נאר היינט הך!
רעדט נישקשה דער פארשוין,
אבער ניט פאר אונדז — פאר דעם המון!

דאָס פֿידעלע, דער באַס און די טאַצן

מ'האַט געפרעגט דאָס פֿידעלע אַמאַל :
זאָג, פאַרוואָס ר' באַמציק-צאַק
פֿליעסקעט רק
מיט די טאַצן גאַנץ געשמאַק?
שפּילסטו ווערט ער שטאַרק נתפעל,
ביסט באַ אים אַפּנים זער לעילא,
און דער באַס — אַ פּלאַ! —
נאָר ער וואַרטשעט, נאָר ער ברומט גאָר, ווי אַ חיה.
שפּילסט — דער אויער איז
ממש זיך מחיה —
אים געפעלט ניט: ער איז דאָס ניט גורם!
— איך בין אַן אַפּיקורוס,
זאָגט דאָס פֿידעלע: איך מיינ,
גלייבן דאַרף מען נאָר אין זיך אליין...
באַמציק-צאַק איז באַ מיר גאָר ניט קיין בר-הכּי
און דער באַס — נו, מילא —
ער איז אַפּילו אַ בפּבודיקע פּלי,
נאָר קיין יחוס איז ער ניט אין דער משפּחה.
ברומען — דאָס איז זיין מלאכה,
ווייל ער ברומען? זאָל ער! כ'וועל ניט פּלאַצן,
ווי עס פּרייט מיך ניט דאָס פֿליעסקען פּון די טאַצן!

אמת און ליגן

„ליגן! ליגן!“
האבן זיך צעשריגן
אויף א קול אמאל
יענע שטיקעלעך קריסטאל,
וואס ארום א בליץ-לאמפ האבן זיי געהאנגען,
ווי א קראנץ פון שטראלן-זאנגען —
„נו גענוג, ר' לאמפ, שוין שווינדלען אין די אויגן.
זאל איעדער וויסן: ליכט איז ניט געשטויגן
ניט געפלויגן.
אי דער לאמפ, אי יענער
הימלדיקער, קנילעכדיקער ברענער,
די לבנה מיט די בנים,
שפניט זיי, קינדער, אן אין פנים:
אלע זענען זיי, מחילה, גאר שקרנים,
אלע מאכן זיי א פאלשן שפיל
א פארבלענדעניש פון פארבן, אלערליי קאלירן
און איר, שומים, לאזט אייך פירן!
וואס? איר גלויבט ניט? רעדן דארף מען דא ניט פיל.
קוקט, זינט מוחל, איר אליין,
זעט נאר דעם סך-הכל פון דעם „מין“,
וואס איר רופט עס „ליכט“; איר זעט צי ניין?
בלוי און רויט און גרין.
— אמת, אמת! שרניט דער עולם
נאר א גולם

קען איצט זאגן
ליכט און ניט קיין שווינדל האט געשלאגן
פון דער לאמפ אונדז אין די אויגן.
וועמען קען איצט קומען גאר אין מוח אזא געדאנק?
און דעם קאפ האט מען געבויגן
מיט גרויס פבוד און מיט דאנק
פאר די אמת-זאגערס, גאר ניט לאנג.
באלד האט מען מיט ווייטיק
שוין ארויסגעזען
אז דאס פאלשע ליכט איז נויטיק
יעדן גאר געווען:
פל-זמן מע האט געגלייבט אין שטראלן-ליגן
האט איעדער
דארט פסדר
גוט געזען, א פארגעניגן,
ס'איז געווען אין יעדן ווינקל ליכטיק, העל.
איצט איז יעדן אין די אויגן גרין און געל!

מוז און מוזע

— מוז

נאר נימא פאר אים קיין הארטע נוס,
אלץ צעקנאקט ער.
און אט נעמט ער נאר דעם קנאקער און ער ווערט זיך א רעדאקטאר!
דאס אזא מין בויגנשיסער, א געוואגטער:
בויגנס ניט געשטוינגס אין די קעפ אריין ווי פלאקנס שיסט ער,
מינט ווי בלוט פארגיסט ער
און פארארבעט מעשים מיט דער פען!
(ווער סע מוז דער קען!)
איינמאל, איך וועל איך ניט זאגן פינקטלעך ווען,
צי פארטאגלעך, צי פארנאכטלעך,
דעמלט ווען דער הימל אומעטיק פארנאכטלעך
מיט איין שטערן פינטלמט,
בא זיין טיש דער מוז געזעסן, ווי זיין שטייגער, און געטינטלמט.
ערשט אונטערן טיש דאס הינטל זיך צעהינטלמט
(דאס א פעסוויניקל א געבראמנס!)
און אין ווינקעלע צעווישן ביכער-שראנק און בעטל, פון די שאמנס,
ווי פון אירע זיבן העמדעלעך די קוקרוזע,
אויסגעשיילט זיך ווער? די מוזע!
אדם-נאקעט אן א פינגבלעטל,
און זי שארט זיך צו צום מוז... וואס איז דאס? מעשה-לילית?
ניט מיין זאך, איך רעד ניט קיין רכילות,
איך א משל אויסן נאר, און וואס צום משל שייך.
נ, א קיצור זי א חנדל, ער — א גלעטל

און זי רעדט דיבורים קלארע: איך
אפגעזאגט זיך פון די בלייכע דיכטער מיט די אויסגעדרייטע שייך,
אויף די ארעמע בעל-גאוהניקעם שפיי איך,
זווער סע צאלט מיר — דעם געטריי איך!
— דאס געפעלט מיר, זאגט דער מוז,
דרייט א וואנצע, פארלייגט א פוס אויף פוס.
דענקסט גרויסשטאמיש, ביזט אין וועלט-זאכן
שוין קענטיק, א געניטע!

ביטע! —

(העפלעך טראגט ער אונטער איר א סיגארעטל).
ריכטיק, איך שוין, זאגט זי, לאנג אוועק פון קליינעם שמעטל.
ווי די ציגן אויף די פריזכעס טרוימען
און חלומות שיקט צום הונט דער קוימען.
(דאר און הויך און שמעקט נאך רויך, און דיכטערט!)
היינט א וועלט א פראקטישע דאך, איך זיך אויסגעניכטערט!
די לבנה שוין בא מיר ניט קיין פארחלומטע פרינצעסן,
זי האט אויך א מאגן און וויל עסן,
און זי האט זיך אירע ליבע-געסלעך, שמילע אינטערעסן,
וואס באנאכט מע רעדט פון זיי ניט אין א שטוב אן א מוזה.
מוזלט זיך די מווע,
נעמט די פיסלעך אונטער זיך, פארציט דאס סיגארעטל.
נו, און ווייטער? ווייס'יך,
עסט מען טריפות, טרינקט מען נסך,
האבן ווייבער וואס צו רעדן, שושקעט זיך דאס שמעטל.
ביז באוויזן אויף דער וועלט זיך א פאעטל
וואס גערעטן אי אין טאטן אי אין מאמען:
ניט אזוי א מווע ווי א מוז אין גראמען,
וועט פון אים אמאל א לייט זיין! פאר דאמען!

דאָס פייקל

אינגערעדט דאָס פייקל זיך אַ קינד אין בויך,
דאָס קען טרעפן זיך באַ מענטשן אויך.
אַבער אז דאָס פייקל מעוברת,
ווער איז
דער וואָס קען זיך צו אים גלייכן?
פון זיין בויך וועט דאָך אַרויסקומען דער פידלדיקער פידל,
וואָס וועט אַפּשפּילן דער וועלט דאָס לידלדיקע לידל
אַז די ביימער וועלן טאַנצן, פליעסקען וועלן טינכן,
דאָס די גאַנצע וועלט באַצייטנען מוז שוין פילן,
ווי אזוי-זשע ניט דערעסן חברה-קלעזמער שוין דאָס אַלמע שפּילן?
— שאַט! זאָג איך אייך! (פאַמישט דאָס פייקל מיט די טאַצן) שאַט!
וואָס דאָס פאַר אַ רימפלעניש? איר מאַכט זיך נאַריש גלאַט?
ווייזט דער וועלט: איר אויך קענט סקריפען ווי די טיר?
הערט אַ נייעם שיר-השירים איך טראָג אויס אין מיר!
אונטער האַרץ באַ מיר ער דרימלט,
ווימלט,
און פון אייך סע שימלט שוין, סע שימלט.
נעמט דער פייקלער האַסטיק שלאָגן:
— איידער נאָך באַוויזן עפעס רעכטס דו אויסצוטראָגן,
קומסטו שוין אונדז דעות זאָגן?
שטום!
— ביים—כאַס—בוים! ביים—כאַס—בוים!!!

די בין און די שפין

ס'האט די שפין דערזען א בין
פלין
איבער בלימלעך דארט אהער, אהין,
כאפן דא א שמעק,
דארט א לעק,
און אים טראגן ניד אוועק
אין דעם בינשמאק, וואס ער שטייט ניט ווייט
דארט אין א זינט.

„גנבה! גנבה! שרייט די שפין
מיינסט איד זע ניט? כ'זע! איד בין,
בינדעלע, אן עדות!
לקחנסט דא און לקחנסט דארטן און א פרייד איז:
האניק! האניק! האניק מאכט די בין זאל לעבן:
כא, כא, כא! עס איז דאך א געלעכטער, כ'לעבן!
ס'איז דער האניק דינער
פונקט ווי מיינער.
פרעמדס איז דאס דאך! גולה! טפו צו אלדי שדים!
זע! דו גאטס געזעגנס!
זע ווי איד צי פעדים!
נאר פון מיר אליין, נאר אייגנס,
נאר פון מינע דאך געדערים.
פרעג בחרם
צי איד גנבע.

אויב מיין וועבעכץ, אי מיין קאנווע
וואס איך שפין,
איז ניט מיניע — זאל מיין נאמען ניט זיין שפין!

— ביזט גערעכט! זאגט איר די בין, נו מילא —
האסט געפאקט מיך מיט א גנבה,
ס'איז מיין האניק פרעמדע זאפט גאר, גולה!
כ'קאך זי אבער איבער לויט מיין טבע
אויף מיין ארט און שטייגער, און כדאי איז:
ס'ווערט פון איר דאך עפעס נייעס,
זיס, געשמאק — א חיות!
אבער דו! דיין וועבעכץ — עט!
וועגן וואס איך האב זיך דא צערעדט?
כ'לעבן, ניט פדאי די רייד —
און די בין האט אירע פליגעלעך צעשפרייט...

דער ברומבאס

אור ליהודימלעך! בלינצלדיקער לאמפ
ברענט הינט פייערלעך, מיט פאמפ.
די מוזינקע גיט הינט אויס רב אליה,
פידלט די קאפעליע
עוור-דלימל עט קאמפ,
און מע הוליעט און מע טאנצט אַזש ביז דער סטעליע,
לעבעדיק און פריילעך! נאָר דער ברומבאס וואַרטשעט:
הוליעט, — מול-טוב — אויסגעגעבן די מוזינקע!..
ווער? צוויי האָזן פלינקע —
אליה-שמש און די קרומע כינקע.
קוקט זיי אָן נאָר! ביידע איינגעהויקערט און געקארטשעט!
און די פלה-חתן?
זי אָן אתרוג, ער אַ לולב,
און — קול שמחה וקול ששון!
כאָדאַראַס דער שולהויף!
אפשר ווייסט איר וואָס? צוויי מתים גייען טאָנצן!
הפקר פעטרישקע און שאַלעכץ פון מאַראַנצן!
אַט אַזוי אַ, וואַרטשעט ער, דער באַס — געזונטערהייט!
ווער-זשע הערט אים? ניט די טרובע, ניט דער פידל, ניט די פלייט.
ס'איז שוין פון תמיד אָן אַזוי: ער ברומט — זיי שפילן.
און דער פידל ווערטלט זיך האַלב ערנסט, האַלב אין שפאָס:
ווען מען זאָל זיך צוהערן צום וואַרטשען פונעם באַס,
וואַלטן קיינמאָל ניט געפליעסקעט טאַצן אויף דער גאַס...
נאָר מע האַט צום באַס קיין טענות ניט: פאַרקערט, זיי אַלע פילן
אויף דער גרעסטער שמחה, אינעם חתונה-געטומל —
וואַלט דער באַס געשווינגן, וואַלט ער אויסגעפעלט צום רומל.

דער גאס-לאַמטערן

אויף אַ סלופ אַ גאס-לאַמטערן.
ברענען ברענט ער פֿיין, נישקשה, ס'הייסט: ניט שלעכט.
און פרעגט-זשע אַבער אים, איז דורך די נעכט
קאַנקורירט ער מיט די שטערן!
ער, דער שײַנדלינג פֿון דער גאס, אינגאַנצן איר באַחנונג!
מע... אַביסל וועגן זיך אַ הויכע מיינונג...
מילא, נו, אזוי בכלל די טבע פֿון אַ הויכן...
זאַל ער נאָר די טבע ניט מיסברויכן.
ווייל ער גאָר מע זאַל אים רופן ר' לאַמטערן (דווקא מיט דער ריש),
און פֿאַרוואָס ניט טאַקע „עמוד-אש“,
און איז ברוגז, וואָס מע הערט ניט,
וואָס מע רעכנט זיך ניט מיט זיין ווילן...
נעמט זיך קעגן אים דער גאס-הונט בילן:
ווי געפעלט אייך אונדזער שטערן, אונדזער שטראַלנדיקער האַר? !
הויך און דאַר און שמעקט נאָך נאַר.
מיינט, כ'האַב ניט געזען אַנומלט
ווי געבליבן ער צעקלאַפּט, צעטומלט
ווען אַ קונדסל געצילט מיט אַ פֿאַרפּוילטן עפל
און געטראַפּן אים אין קעפל?

ניט קיין קונץ אַפּנים ווערן גרויס באַ זיך,
נאַפּט און פֿייער נעם אין קיך —
און אַגיל וואַשמח — קיילעכדיק און שפיציק.
נאַר וואָס מער דער קפּדן היציק,

שטאלצער נאך דער סלופ פאררײסט דעם קאפ
און ער רעדט צו דער לבנה: פײערדיקער טאפ!
נו, וואס זאגסטו? אז פלבים קעגן אונדז איין בונט?
ווי נאר א לבנה, בילט אקעגן איר א הונט!..

טשערנאָוויץ 1928

ריינער פון גאלד

זיצט אַ גאלדשמידל באַ זיך אין קעמערל
און עס קלינגט דאָרט, קלינגט דאָס העמערל
אויף אַ גרויס שטיק גאלד, און קלינגענדיק,
קלאַפנדיק און זינגענדיק
צום שטיק גאלד מיט ליבשאַפט רעדט עס:

„ליב מיין גאלד מיר, אַבער איך ניט גלעט עס!
נאָ דיר, נאָ דיר, נאָ דיר!
טאַמער ווייניק, בין איך נאָך מַנְדֶר:
איינס, צוויי, דריי, און ניט אומזיסט!
פע! ווי קומט צו דיר דאָס? פּסולת! פּוּסֶט!
ניין! מיין גאלד! ניין, ניין!
ניט פון ערשמער פּראַכע דו! ניט ריין!“

הערט דאָס אַ פאַרזשאַווערט שטיקל אייזן און עס זאָגט:
אַהאַ! מע שלאָגט!
קלאַפט אים! גוט! אַ מצווה! דאָס האָב איך געוואָלט!
ניט געזען אַזוינס נאָך! אַ מציאה! גאלד!
אויסגעמישט מיט קופער צי מיט מעש
און איז גרויס בני זיך! אַ יש!
קוקט אָן מיך!
איך בין טאַקע איך!
אייזן! גאלע אייזן! גאלד מיר נישט קיין חבר!
כ'בין אין יחוס איינגעטונקען דאָך, אין זשאַווער!

איך בין ריין! צי אפשר נישט?
אפשר עפעס צוגעמישט?
אדרבא, זאל דאס ווער דערווייזן!
ניין, נימא קיין ריינערס פון פארזשאווערט אייזן!

דאָס צאַפֿל־מענטשעלע

צווישן העלצלעך צוויי באַוועגט זיך, נייגט זיך, בייגט זיך
אַדמל — אַ מענטשל: „קאַמשקע רוק זיך“ —
צו דערפרייען קליינע קינדער!
אַנגעטון אין ווייניגע הייזלעך, שוואַרצן פּראַק,
אויפן קעפל אַ צילינדער,
אויף די פיסלעך שיכעלעך פון לאַק
און — וואָס בייזע צינגלעך בילן! —
כאַטש סע טראַגט דאָך אויף די אייגלעך ברילן,
זעט דאָס מענטשעלע ניט ווייטער פונעם נעזל!
(מילא, אפשר שולדיק איז דאָס אויגנגלעזל!)

אַבער פאַרט דאָס מענטשעלע קיין פשוטם ניט: אַ פּילאַזאַפּל!
קלייננוואַרג רופט עס: דאַקטערל קאַרטאַפּל!
נו, פּילאַזאַפּירט דאָס דאַקטערל אין ברילן.
וועגן וואָס-זשע? וועגן פרייען ווילן!
לעבן, קלערט עס, לעב איך, ווהראיה:
איך באַוועג זיך!
אַבער אַט די פּראַגע וואָס איך פּרעג זיך:
די באַוועגונג, צי איז זי אַ פּרייע?
פון מיין פּרייען ווילן איך צו איר געשטויסן,
צי איר סיבה ניט אין מיר גאַר, נאָר אינדרויסן?
אויסער מיר אַ סיבה דאַרט אַזאַ
האַט אַ טבע זיך צו שפּילן,
אי מיט מיר, אי מיט מיין ווילן.

א? וואס זאג איך, א?
לאמיד אקארשט זיך פארטיפן.
סיבה... דרויסן... די באגריפן —
האבן זיי א תוך? א ממש? איז זייער אינהאלט וואגיק?
זאג איך סיבה — איך גיב נאך, איך גיב עם —
מוז די סיבה דאך פון איר זינט, על-פי לאגיק,
אויכעט האבן זיך א סיבה... גייט א קייט פון סיבות
אן א סוף און אן א ברעג דאך... ווי דער דרויסן...
הייסט עם... וואס-זשע בין איך אויסן?

אן א סוף איז אן אן אנהויב, סע פארשטייט זיך... נמצא:
קומט מען צו דער איבערצינגונג — קלאר ארויף ממילא שווימט זי —
אז... אז וואס? סע הייבט זיך גארניט אן, סע לאזט זיך גארניט אויס...
הפל גארניט שכגארניט, גאלע גארניט בלויז.
און אין מיטלפונקט פון אט דעם גארניט קיינער,
קיינער ניט נאך איך —
מיט מנין פראק און מיט די שיד!

שטערן

דער פרנסה-געבער —
אלטער צעבער
יאָרנלאַנג געשפּיזט ער די כּהמה,
אי די קו, זאָל לעבן, אי די ציג, אפילו די חזירים
(כאַטש די לעצטע צופיל שוין געקראַכן אים אין די געדערים).
דעמלט ער געווען אַ „פּלי שלמה“
„אונדזער פאַטער“, „אונדזער שפּיזער“,
און געלויבט אין טאַג אַרײַן אים, העכער הניזער,
איצטער אויף דער עלטער, אַז שוין אָפּגעדינט, אַ שבריי-פּלי,
וואַלגערט ער זיך דאָרט אין „מושב זקנים“ —
אויף אַ קופּע אַלמוואַרג, ניט געשוּינט פּון קיינעם.

קומט צו גיין די טעלעצע, די געלע,
(ער דאָך נאָך איר מאַמען אויסגעכאַוועט!)
טוט אַ שמאַרע מיט די נאַזלעכער און גייט זיך.
סע שטייט ניט אָן איר טאַטן, כאַטש אַ לעק טון אים כּפּבוד!
און די ציג די נאַרישע, זי דרייט זיך
און מיט מע און בע אינגאַנצן אים מבטל.
ערגער נאָך דאָס ווייסע חזירל, דאָס יאַטל —
מיטן כּשר-פּיסל אים געטון אַ שטוים!
עך פאַרפאַלן! אַליץ פאַרפאַלן! אוים!

— ניט געזאַרגט, אַחינו אַתּה!
טרייסט אים אַלטע שמאַמע,

הער זיך איינעם נאָר, גלויב מיר,
אַ קבלה האַ'מיר, ווייס: פון שמאַמעס ווערט פאַפיר,
קלאָר פאַפיר פאַר מוסר-ספרים, הללויה-לידער,
און דערויף בין איך, פאַרשטייטו, שמאַלץ!
און פון האַלץ ווערט אויך פאַפיר, פון האַלץ!
זע'מיר, הייסט עס, ברידער, יאָ מיר זענען ברידער!
און וואָס נאָך? דו מעגסט עס הערן:
פון פאַרפּוילטע העלצלעך, זאַגט מען, ווערן שמערן.
און אַליין געזען איך אויך:
האַלץ גייט אויף אין הימל מיטן רוך...
(ניט אומזיסט
וואַלגערט זיך ר' שמאַמע אויפן מיסט,
ער געוואָרן דאַרטן „מיסמיש“, אין קבלה עוסק.
איז אין הימל-זאכן ער אַ פּוסק.)
גלייבט דער צעבער אים... (אַגב סע גלייבט זיך טאַקע גערן...)
און גענומען מיט דער צייט דער צעבער קלערן:
צי, ווען ניט די צעבערס, וואַלט בכלל געווען אין הימל שמערן?

מלאכים

יא, מיין ליבער פריינד,
יא, אמאל מלאכים אומגעגאנגען באַרוועם, הינט
גייען זיי אין שיד.
און זיי מאַכט זיך אויך שוין אויפן קאַפּ אַ פליך.
ווייל מ'שטיינס געזאַגט מלאכים, היינטיקע מלאכים,
וואָס? אַ חברה פשוטע נצרכים.
וויינען אויף מייחיה גלייך ווי דו, ווי איך.
שולדיק גאַר אין דעם ר' נחמן ביאליק,
אונדזער נביא. ער אין צער און צאַרן גאליק
אויסגעפויקט אַ סוד:
יידן, אייער גאַט
איז אַ יורד לאַעליכס, איז באַנקראַט!
דעמלט אַלצדינג זיך אַ וואַקל: וווּ אמונה? וווּ בטחון?
ווי דער רויך פון קוימען, ווי דער שניי פאַריעריקער צעקראַכן!
און אַ טרעט-צו אַלע מיטאַמאל צום הימל-פענצטערל צום שמאַלן,
מיט די אַלטע וועקסעלעך און מיט אַ שטורעם: צאַלן!
ווייסעך! אַמרו לאַלוהים! רעד צום לאַמפּ!
בע! פאַרהאַקט דאָס פענצטערל... נאָך נעילה...
אַפּגעדאַנקט די אַלטע פירמע „לילי“
(„לי הפסח, לי הזהב“), יה עט קאַמפּ!
און אז אויסגעלאָזט אַ טייך זיך פון דער הויכער פייער-קאַסע —
די משרתים און משרתימלעך פון דער פמליא,
זיי פון הימל ביז צו דר'ערד אַראַפּגעשווענקט אַ כוואַליע,
אויף דער ערד וואָס טוט מען? נעם, כאַטש טו דיר אַן אַ מעשה!

אז א צרה: סײַ א גלת, סײַ א מלאך, ניט קיין חילוק —
דאָ פּרנסה דאַרף מען, און פּרנסה איז ניטאָ, ניטאָ!
ניט אזוי מלאכים — מענטשן איבריך דאָ,
כאַטש מיט סם ווי שטשורעם זיי פאַרמיליק!
אז דער מענטש ווי טיבלסקוים איז ביליק!
אז דער גולם גאַר דעם מענטש אַרויסגעשמויסן!
גולמס, גולמס איבער עולם-גולם גרויסן,
גולמס אייזן... גולמס שטאַל...
ווער-זשע דאַרף שוין היינט מלאכים? היינט איז ניט אַמאַל!

נו, בקיצור,
אז דאָס לעבן שווערער און דער טויט ניט גרינגער,
זיינט מען אויס פּרנסות פון די פינגער:

איינער ווערט א זיצער —
שבעה-זיצער... איר פאַרשטייט?
נאָך א נאַנטן בר-מינן ווער קען דאָס היינט, ווער מעג,
איבערגעבנדיק זיך שטיל זײַן טיפּער טרויער-לייד,
נעמען גאַר אינמיטן האַוועניש-געיעג
זיך אַוועקזעצן אויף זיבן גאַנצע מעג?
דו וועסט זיצן און דיין וועקסל דאַרט זיך פּראַטעסטירן,
צי, ניט דאָ געדאַכט, דיין שטעלע קענסט פאַרלירן...
איז, אז ס'טרעפט זיך — ניט פאַר קיין שום יידן! —
קומט דער מלאך דיקרנסה
און ער זיצט פאַר דיר צוליב פּרנסה.
ס'איז אַן אויפטו, יאָ, אי גאַט אי לײַט צופּרידן —
ציוויליזאַציע!

גאַר אַן אנדער עסק זיך געפונען פּאַפּציה
ער געוואָרן איז א ניסער,

דאס אזא מין נמרוד, „נאזנשיסער“.
שטייט א קרעמער אין געוועלכל און ער שווערט זיך פאר א קונה,
אז דער פדיון היינט געשלאגן... לייזן וויל מען גערן,
לאזט ער אפ אים א מציאהלע אין קרן,
און, מ'שטיינט געזאגט, וואס ער פארדינט דא, ווינטשט ער נאר
א שונא.

וואקסט דערביי אויס פצפציה
און אפצי — אפצי — פציפאציע!
תקיעות, תרועות און שברמלעך אזוינע און אזוינע,
אויף דער גאנצער גאס געבלאזן און געשאסן.
זאגט דער קרעמער: זעט איר, אויפן אמת ער גענאסן!
און דער מלאך כאפט דערפאר שוין זיינס א גראשן.

הא'מיר זיי פארזארגט שוין. און פתריאל?
ער פארגיסט צעריסענע קאלאשן
מיטן קניעכץ
פון פאליטישע מנידימלעך און ניכטער שפניעכץ.

און שלומיאל?
ער געווארן א פפרה-הינדל
ערגעצווו אין א געזינדל
פון כינעזער.
אז מע נעמט זיך דארטן רייסן פאר די נעזער,
אדער פאר די צעפ,
ער אריין אין מיטן און כאפט אויס די קלעפ
און באקומט דערפאר פארדינסט א שיסעלע מיט ריין
(מער א קלאפ צי ווייניקער — איין פריין,
קארגט מען ניט קיין פליאסק אים).

דאס איז,

זאגט איר מיר, פרנסות
ניט כפבודיקע פאר מלאכים? — מסכים!
אבער די געשיכטע וועט נאך די מלאכים בענטשן:
נייע צווייגן פון פרנסה אויסגעטראכט פאר מענטשן.

*

נאר צוריקגעערעדט, ווער קען אויף זיכער זאגן?
מענטש פליט היינט מיט לופט-באלאנען, ניט מיט פערד און וואגן!
הויך און העכער אלץ — אז וויל אים!
קען ער נאך פאר די פרנסות אויך באשאפן זיך א גולם!

בענקלעך

צי געזונט דאָס, צי חלילה קרענקלעך —
מיט התפעלות זיך צערעדט די בענקלעך
וועגן, טויזנט מאל איך בעט אייך איבער, וועגן,
זייט מיר מוחל, וועגן אונטער-חלק,
פון זיין פבוד וועגן אלץ באשאפן, ער איז הייליק
און דערהויבן, און בא זיין חשיבות
ווייך און דורכגעדרונגען מיט עניוּת,
נאָר די נידריקע מיט רחמים שעצט ער.
וואָס? מה אָנו? מה חיינו?
שפּלדיקע ברואים, קליינע,
און אויף אונדז זיך מיט זיין פבוד זעצט ער,
נאָר אויף אונדז און ניט אויף הויכן, ברייט געגריימט טיש.

— ישקני!
זאל ער קישן מיך מיט זיינע קיש
מיט די זיסע,
ער דער מלך יושב על הכסא!
(איינס אַ בענקל זיך צעבענקלט אין אַ בענקשאפט)
— אָמן! (זאָגט דאָס צווייטע)
מיר פון זינעטוועגן שטיי/מיר גרייטע
סיי אין רחבות, סיי אין ענגשאפט.

— אמת (זאָגט דאָס דריטע) און וואָס נאָך מוז
יעדער וויסן און געדענקען: אלע שבע חכמות

ער מיט זיצפלייש בלויז באהערשט.

— דאָס אַ קלייניקײַט, דאָס וויכטיקסטע וועט קומען ערשט:
ניט מיט גבורה, ניט מיט ווונדער פון מצרים,
ניט מיט דונערן און בליצן —
ער מיט זיצן
וועט נאָך אַפּנעמען ירושלים!

— אַפּצײ! טוט זיך שאַקלענדיק דער מיש אַ ניס:
זײַט איך שטײ אויף מײַנע פּײַם
איך אַזױ נאָך, זאָגט ער, ניט גענאַסן זײַס.

— אויפן אמת! — שרײַען אַלע — אויפן אמת!

— אין דײַן שופּלאַד! — טיף אין דײַן זכרון נעם עס!

— יא, יא, יא, געדענק!
וועסט נאָך זוכה זײַן דערלעבן דאָס מיט אונדז אינאיינעם.
און אַ מאַנג וועט זײַן אויף מיש און בענק!

און דער סוף? דערציילט ניט קיינעם —
לאַנג די בענקעלעך צעקראַכן און צעבראַכן
און מע לעבט נאָך אַלץ מיט אַלטן כשרן במחון!..

גבורה

ווער-זשע ווייסט ניט אז א בריה איז דער האז?
קערט זיך איבער אויפן רוקן, פאלט אויף ווייכן גראז
און צעקלאפט די נאז. —
לויפט דער האז צום וואסער טון א טרונק,
ערשט א לץ מיט לאנגע אוירן שמעלט אים דארט ארויס א צונג.
טוט דער האז, פארשטייט זיך דאך, צוריק א שפרונג
און אהיים, אהיים ער טראגט זיך צו זיין הייזל.
זע: סע לויפט אים איבער אויפן וועג א מניזל!
איז אוודאי דאס א סימן דאך א שלעכטער,
און ווער ווייסט צי איז ניט דאס די רעכטע מויז
וואס בא האזן ציט דאס חיות זי ארויס
מיט געוויין און מיט געלעכטער?

קערעוועט ער אויס דער שלימזל אויף לינקס —
הארך: א דזשימדזשעלע א גרינגס!
וואס-זשע זאל דאס זיין? — א הינט-געביל!
(אינדערמתן צעווישן גראזן שפילט א גריל)
ווארפט ער זיך צוריק צוואלאם, צוואלאם אויף רעכטס,
קומט אקעגן אים א גוג מגוג,
אויפן קאפ צוויי הערנער, אויפן האלדז א גלאק
(ווער איז דאס? — א ציגן-באק!)
אינעם בערדל זעט מען, אז פארטראכט ער עפעס שלעכטס!
נאר ווהיזן אנטלויפט מען, אז דער שמן
אלע וועגן ווי פארצוימט מיט דראמן?

ווערט דער האָז צעטומלט, ווייסט ניט וווּ ער איז,
אין די אויגן באַקן, אין די אוירן גלאַקן,
וואַרפט ער זיך אַהין-אַהער און טוט דעם באַק אין פּוּם אַ ביים!
דאָ פאַר זיך אַליין דער האָז זיך שוין דערשראָקן
און פאַר זיך אַליין גענומען ער אַנטלויפן, יאַגן
הענדום-פענדום וואַהין די פּים אים טראָגן.

און דערנאָך זײַן לעבן-לאַנג דער האָז געגעסן זיך, געגעסן:
סטיַמש און סטיַמש, אַזאַ לײַכטזײַניקײַט!
ווי מעג מען זיך אַזוי פאַרגעסן!
גוט! מיר אַפּגעגאַלטן גראַד! און ווען חלילה ניט?
ווען דער מזיק מיט די הערנער מיר גאַר ניט?
טאַקע, יאַ, גבורה פאַסט זיך פאַר אַ האַז,
אַבער איבערכאַפּן דאַרף מען ניט די מאַס!

אדון במקדך

אדון במקדך — א הונט אן אכזר,
און געוויינטלעך, ווי א פלב, וואך זער,
היט דאס דאברע-מזל פונעם באלעבאם,
היט ער מיט די ציין און מיט דער נאז,
און נאך מערער מיט דער צונג.
אבער

כאטש א הונט א גראבער —
ניט קיין גראבער יונג.

(ער געהאט א גוטן רבין: דעם משרת פישקע נאשער...)

ווייסט דעם פסוק ער: „אין צדיק אשר“...

ס'הייסט געווען איין צדיק בלויז, וואס ניט פארזוכט קיין פופיק —
בין איך אויך מסופק...

איז דערומעך מוז א הונט, געדענקענדיק זיין חוב,
אויפן הויף,

ניט פארגעסן אויך אין זיך

און אמאל אריינקוקן אין קיך.

קוקט ער —

קומט אים א געבראטן טייבעלע אין מויל!

איז ער דאך ניט, חס ושלום, קיין פאררוקטער,

וואס מען טאר ניט, טאר מען ניט, דאס ווייסט ער וויל.

לעבעדיקע טייבעלעך ניט רירן וועט ער!

אויף געבראטענע געפינט מען שוין א היתר.

לויפט ער ווי פון א ביקסעלע א קויל

ערגעץ אין א ווינקעלע אין שאטן

צו פארוזכן דאָס געבראַטן,
ערשט — אַ שטן!
פישקע מיטן שטעקן...
זעט נאָר, זעט! ער שלאָגט דאָך, אַ!
האַווקעט אַדון בפקדך!
וואָס? אויס וועלט? מע טאַר שוין גאַר אין קיך אַרנין ניט שמעקן?
מיינסט, איך ווייס ניט, אַז... און אַז... און אַז עס
איז אַ חוצפה און אַ גרויסער עזות,
דו זאַלסט לערנען מיך „לאַ תגנוב“?
אַט צעשרייַ איך זיך, אַז ס'כאַפן זיך די קינדער אין די וויגן אויף!
זאַל מען הערן, זאַל מען וויסן!
פישקע אַבער הערט אים ווי דעם קאַטער
און שלאָגט אַפּ דעם הונט דעם ביסן.

*

איז דער פּלב אויפגעטראָגן, —
גייט אום אָנגעלאָדן, האַלט זיך אין איין קלאַנג:
גולה און רציחה!
זינט דער אמת איז געשטאַרבן, איז דאָס לעבן מיר ניט ניהא.

דער מוטיקער

גייט ארויס א מינועלע אויף רויב,
קוקט אהין, אהער, דערזעט א טרויב
(עמיצער געגעסן טרויבן דאָרט מסתם).
ס'ערשטע אים אויפן געדאנקעלע געקומען: ס'ס!
און געקלערט צו מאַכן פים,
נאָר פאַרשעמט זיך באַלד: ער איז דאָך שוין אַ חתן;
ווען די פּלה זעט דאָס, לאַכט זי דאָך, געוויס,
און ס'ע וואַלט איר אפּשר נאָר פאַרדראַסן
און מיט בליקעלעך מיט בייזע אים דערשאַסן,
צי, חלילה, אים מיט נעגל-וואַסער אַפּגעגאַסן...
ווערט אים אין די אייגלעך, נעבעך, שוואַרץ
און ס'ע נעמט זיך אַן מיט האַרץ —
עלעהיי דער שוואַרצער קאַטער טוט אים אַ צעדרויבל;
איינס און צוויי אַ שלינג אַראָפּ דאָס טרויבל —
בעסער שטאַרבן שיין ווי לעבן מיאום!

נו, און וואָס? דאָס טרויבל צוקער-זים!
און צום טאַנצן נאָר ס'ע הייבן זיך די פים
(וואָס... אַ סך דען דאַרף אַ מיניל, ס'ע זאָל ווערן בגילופין?).

ברענען האַפּערדיק די אייגלעך, נעמט עס רופן:
איך בין שפּרינגער-שלינגער, רייסער-בניסער, צעפליק-פליקער —
גיט אהער דעם קאַטער מיר, צערניס איך אים אויף שטיקער!

עכבראָש

עכבראָש
איז אַ מייזעלע אַ פראָש
מיט אַ פיסעלע אַ לאַמען ;
דאָך אזוי געמאַכט זיך באַ די מינז אַ נאַמען !
אַט דער שנעק
אַראַפגעביסן באַ דער קאַץ דעם עק !
אַפגעביסן ? יאַ אַפגעביסן !...
אַבער ראשית דאַרפט איר וויסן,
אַז באַ מיזלעך בייסן הייסט אויך טון אַ קראַץ,
והשנית איז געווען דאָס ניט אַ קאַץ,
נאָר אַ קעצל...
און דאָס קעצל — ניט אַ קעצל, נאָר אַ קלעצל,
און דאָס קלעצל — ניט אַ קלעצל, נאָר אַ פלעצל
אויף אַ טעצל !..

די בהלה

איצעלע

אָפּגעטון די מיני אַ שפּיצעלע.
אַ מה־יעִשהניק! געכאַפּט אַ מיניזעלע, באַם עקעלע
צוגעבונדן אים אַ גלעקעלע.
אָפּגעלאָזט עס, לויפט דאָס מיניזעלע גיך, גיך,
גלייך אין לאַך צו זיך.

נו געוואָרן דאָרט אַן איבערקערעניש, אַ חושך!
בין אומשטאַנד דען צו באַמאַלן דעם געטומל, דעם גערויש איך?
יאַגנדיק,

ווי פאַרסטמע שרעמעלעך אַהין, אַהער זיך טראַגנדיק,
איינס איבער דאָס אַנדערע צעמישטע מיניזעלעך זיי שפּרינגען
און זיי פּרעגן: נו, געהערט, געהערט אַ קלינגען?
און אין גריבל,

ביי דער פּריזבע פונעם אונטערשטיבל,

זיצט אַ פּנופּיהלע צונויפּגעטוליעט

און מע שושקעט זיך דערשראַקן:

— האַרכט איר? זאַגט אַ מויז אַ זקן,

האַרכט איר? דוכט זיך מיר, אַן עכברוש דאָרט הוליעט!

— וואָס? אַן עכברוש? וואָס הייסט דאָס? — ס'איז אַזאַ מין לצל,

וואָס מע ווערט מגולגל אין אַ קעצל,

און ס'האַט רויטע הערנערלעך!

אַז מען זעט עס, טוט מען זיך אַ צי באַם אויער, אַ ניס,

און מע זאַגט: אויף פּוסטע לעכער און אויף דערנערלעך!

ניט, חלילה, שניידט מען אַפּעט מיאום! —

און אין ווינקעלע באם פעסל
שטייט אן עכברל, מער טויט ווי לעבעדיק — א מתל!
און מיט אים צוויי דאמען,
ווייסע, חשובע, מיט גוידערלעך,
איינע פון דער היים ארויסגעכאפט זיך, צוגעזאגט ניט זאמען —
און אינמיטן גאר א קלינגען! שוידערלעך!
חלשט זי, פארווארפט איר קעפל אויף זיין פלייצע.
איינע טוליעט צו זיך, פלאטערט: אוי, וואס טוט מען? גיט אן עצה!
ער זיי גלעט, בארויקט מיט א שמייכל:
— נו, גענוג שוין! לאנגע עקן — קורצער שכל!
וויבער... גיט קיין קלייניקייט... דערשראקן... וואס?! א קלינג! —
פלוצים, אין די רייד — דינג, דינג!
ער דערהערט דאס גלעקל און ויברח! זיי אים נאך
און אריין אין לאך!
גאר פון דארטן היכף זיי ארויס.
אונדזער מויז
מיטן גלעקל איין און אויס,
ווי א סקרוד, א קראץ-קראץ איבער אלע לעכער.
וויי! דער פחד קלינגט אלץ העכער, העכער,
ער פארטויכט, צעטומלט אלע מינין-קעפלעך.
מע באהאלט זיך אויפן אויוון, אין די טעפלעך,
אונטערן טירל ביי די טרעפלעך,
דער פארצווייפלט שפרינגט אין נאנטן טייכל
יענע לויפט און טרעפט אין קאטערס טריפה-כייכל. —
און דער גלגול? אויסגעצויגן — לויפן שוין גיט מעגלעך! —
ליגט זיך ערגעץ, פלאטערט, קוקט צעטומלט מיט די אייגלעך
און א ווינדער: עכברוש, פון אלע מיני דער שרעק,
זיך אליין דערשראקן, פאר זיין אייגענעם עק!

דער פוס

אט אזוי דערציילט זיך אין אן אלטן קלוגן בוך :
אויף א פוס זיך אָנגעזעצט ניט צו דער מאַס אַ שוך.
עפעס פעלט אים אין דער ברייט, נאָך מערער אין דער לענג.

— פינצטער איז מיר! ביטער איז מיר! ענג!
(שריט און צאָפלט זיך אין קלעם דער פוס)
גיין וויל איך! איך דאַרף! איך מוז!
און ס'איז ניט צו רירן זיך. געוואַלט, וואָס איז דאָס פאַר אַ וועלט!
נאָר אויף קוועלעניש, אויף פיין און פלאַג געשמעלט!
קוועטשט דער שוך, קומט-צו נאָך אַ מאַזאַליע!
ווי אַ הינערנאַגל אַ פאַסאַליע!
אי, פאַמעלעך! .. אי, אי, אי, פאַוואַליע! ..
ווער אויף מיר דאַרט אָנגעטראָטן? ..
האַט רחמנות, מענטשן! וואָס וועל איך אייך בעטן:
נעמט אַ האַק און האַקט מיר אָפּ די פינגער!
אפשר מיר אַבימל לויזער ווערן, גרינגער!
צו מיין סוף וועט זיין אַן עק! און פטור!
ניט קיין מכה, ניט קיין בלאַטער!

— זאָל ניט זיין דיר, ברודער-לעב, פאַרדרימלעך!
(רופט זיך אַן דער קלאַרער זאָק)
רעדסט דאָך, זי מיר מוחל, ווי אַ נאַר! איך זאָג:
ווער ס'האַט הינעראויגן זעט נאָר נאַכט און ניט קיין טאַג!
מיך הער, מיך: באַ מיין געבוירן מיר געשמעלט די באַבע שפּימלעך,

האב איך ריינע, קלארע אויגן...
זע איך : ברייט די וועלט ליגט אויסגעצויגן,
ברייט און גרויס, און פריי, און ליכטיק,
מעגסט מיר גלויבן, איך זע ריכטיק!..

— דאס ניט וויכטיק
(טוט דער פוס א טופע שמרענג)
וואס מיר וועלט איז ברייט ? מײן שוך איז ענג!

שלומיאל

— דו שלומיאל! דו פאנטאפלהעד!
שעמסט זיך גארניט פאר דער וועלט?
(שמייסט דאס שנירל פונעם שיכל דעם אפצאם)
אויפן קאפ אים טרעט מען, און ער מיינט — א שפאם.
שיין צו לאזן טרעטן אויפן קאפ זיך? שיין? —
און עס לאזט ניט אפ דאס שנירל, ניין!
טאג אויף טאג אליץ שמיצלעך, שמיצלעך
און: שלומיאל! און: לא יצלה!

ביז צום סוף א כאפ געטאן זיך דער אפצאם:
— טאקע אמת! איכל
לאזן טרעטן זיך פון עפעס דארט א שיכל,
אי אין שטוב, אי אין גאס?

לא

מיט אן אַלף, שיכעלע! אזוי
ווייטער וועט ניט גייען! —

און גענומען דער אפצאם זיך דרייען,
ער פון אונטער דעם פאנטאפל מוז אפיר ער, מוז!
שוין גענוג געלאזט זיך טרעטן מיטן פוס.
שוין גענוג בזיונות און יסורים!
אלצדינג האט א שיעור! (איר הערט דיבורים?
אים אליין געהידושט און געשראקן זינע רייד!)

און געדרייט, געדרייט
און זיך מאַקע אויסגעדרייט!
אַבער וואָס? נאָך וואָס? אומזיסט!
אויסגעדרייט זיך פון פאַנטאַפּל און אַרײַן אין מיסט!

כעסל מיטן פעסל

כעסל

טראגט א פעסל

אויף די פלייצעס,

און דאס פעסל קלינגערט זיך און גיט אים עצות:

— שטיי!

ניין, וואס זאג איך? גיי!

גיט אהער, דו גולם דו! אהינצו דריי!

סטאפ!

ווייסטו וואס איך וועל דיר זאגן?

אפשר אויפן קאפ

וואלסט מיר געטראגן?

אט ווי יענע סלופעס, די לאמטערנען?

אדער ווארט! (אז לערנען דארף מען אים, נאר לערנען!)

אויף דיין ברוסט מיר נעם

און פארקלעם

ווי א רייף אין דינע ארעמס מיר!

נוזשע גיך!

פאלג דיין פעסל און גיט רייזעס!

— וואס? ציט כעסל מיט די פלייצעס.

אויפן הארץ און אויפן קאפ דיר? פשימא!

אפשר נאר אויף דר'ערד אביסל? בימע!

אט אזוי א! דוכט זיך גלייכער, קלער איך! —

און דעם פעסל פון די פלייצעס כעסל גיט דעם דרך!

שקארפעטקעס

מיט א שקארפעטקע אפילו מאָר אַ משל זיך ניט שעמען.
רעדט די שקארפעטקע, צו וועמען?
צו די שייך:

איך באַדין דעם פּוּם, איר — מיך.
און פאַרקניפט, פאַרבונדן מיר, נאַטירלעך.
איר צו מיר מיט שנירלעך,
איך צו אים מיט בענדלעך,
און דעריבער, זעלבסטפאַרשמענדלעך,
בין פון אייך איך עלטער, ווי דער פּוּם פון מיר...
אַ, וואָס דרייט איר זיך דאַרט אויפן קנאַפל? הערט נאָר, איר!
אויך מיר ליט! ווער, מיינט איר, זענט איר? אפשר קליידער?
וואָרט אַביסל — מירטשעם פורים נאָכן סדר.
כאַסערדאַרגעס זענט איר! פעל פון גראַבן לעדער,
ס'איז פאַר אייך אַ פּבוּד דאָך, אַ זכות,
אַז די שקארפעטקע וואָס נעמט אַרום דעם פּוּם,
איך, זיין ליב-פּריינד, לאַז אַרײַן מיט אייך זיך אין אַ שמועס.
קושט מײַן פּיאַטע-זשע און רעדט ניט! שאַט!
און דער צד
שפּנגד

מענהט: — אַדרבא שקארפעטקע איז ניט קיין בנד,
ניט די ווערט זי אונדזער קנאַפל, נאָר אַ טפל
צו די שייך און די פאַנטאַפּל.
שפינוועכס! פּשר פאַדעם!
און דער פּוּם, ער הערט און טוט זיך זינגן:
ער טרעט די ביידע צדדים!

ווייזערס

יעדער ברענגט נאך זיין יכולת:
ווער אן אַקס, און ווער אַ קרבן-סולת.
איך — צוויי ווייזערס פון אַ זייגער
שענק איך אייך, אַ גרויסע האַפנונג — מרעגער!
אַרעם מיין מתנה,
אַבער עיקר ניט די ווייזערס — די פוננה.

— הינדא, קריכער
ריר זיך, ריר זיך, גיכער!
צו זיין חבר זאגט דער גרויסער ווייזער.
אויך אַ גייען! העכער הייזער!
דאָס הייסט גייען מיט דער צייט?
זע נאָר! איך אַזוי שוין ווייט!
באַלד דעם גאַנצן וועג איך דורכגעמאַכט,
דעם אַרום-אַרום, מאַלף ועד תיו!
און ער קריכט נאָך! שאַ, מיר דוכט,
ער איז איינגעשלאָפן גאָר! נו, שלאָף!
זיסע דיר הלומות: אַפגעשטעלט די זון זיך און זאָגט שירה...
אין אַהונא,
דאַרט אַ חכם איינער אויסגעפונען על-פי חקירה:
ניט די צייט נאָר מיר אַליין גאָר דרייען זיך משונה...
און דער מלאך הממונה
אויף צעבראַכענע זייגערלעך — (זיין נאַמען,
דוכט זיך מיר, שה"י-פה"י)

אָפּגעשמעלט די צײַט: נײַט פּלײַ!
פּרײַ זײַך און זאָג: אַמױן!

— פאַר דײַן רעדע דיר אַ דאַנק!
(זאָגט דער קלײנער ווייזער) אַבער הער:
שרײַט בײַ שרײַט און שווער
איז מײַן גאַנג,
נאַר צו גומן, יא, צו גומן!
אײך ווייז שעהן, דו מינומן!

די בויך-סברה

קיילעכדיקער בויך, —
ניט דער טרעלבוך פון ר' חנא-חניקל
נאר דער קלעזמער-בויך, דאס פינקל,
בארעבאנעט הויך, מיט זיכערקייט, א סברה:
וואס הייסט קול? איך זאג
קול איז — טאג!

טעג פארנען ווייסע, קלארע
און דאס ליכטיקייט סע גייט!
גיסט זיך ווי די קולות פון א פלייט
ווייך און גלאטיק, ווארעם און באהארצט.
און סע גיט זיך אויס א טאג פארקמורעט און פארשווארצט,
ברוגז-ברומענדיק און נאס,
ווי דאס ווארטשען פונעם באס.
ווידער מאכט זיך טעג פון שרייערישן ליכט,
וואס סע שטראמט געדיכט
ווי די געמבע פון טראמפייט,
און אז גאט פארגלוסט זיך (זאל ער מיך ניט שטראפן פאר די רייד!)
שענקט ער טעג ניט טונקלע און ניט העלע,
נאר אזוי זיך קויטיק-געלע
ווי דאס רימפלען פון א שברי-פלי,
ניט אהין און ניט אהער...
איצטער לאמיר אקארשט טון א קלער
וואס בכלל איז טאג:

מאג איז פלאג,
אי שבתים, ימים-טובים?
האט א קבצן רייכע קרובים!
(דאס דעם ברחנס איז א זאג)
הייסט עס: קול איז מאג.
און מאג איז פלאג,
פלאג איז שמראף.
שמראפן קומט די שאף
ווייל זיי קניען גראז אום תשעה-באב
און זיי טראגן הערנער ווי דער טייוול;
דאס די מעשה: ווו א פאסטעך — שפילט ער אויף א פינפל.

דאס קנעפל און די פעטעלקע

זיס די ליבע, שמעקט ווי עפל.
קומט דער פינגער, פיקט אין קנעפל:
„עפעס ביסטו, ברודערל, מיט דער פעטעלקע
גאר א גאנצער שמעלקע.
ווער א שטייגער, טשעפעט זיך צו וועמען?
זאג, ניטא זיך וואס צו שעמען!..“

— ווער? פארשטייט זיך: זי צו מיר!
הענגט זיך אן מיר אויפן האלדז,
נעמט ארום מיך... לאזט ניט אפ מיך אליין.
הערסטו, בלייבן זאל עם, פריינט, בא דיר:
מיר שוין, כ'לעבן, נמאס... אלצדינג האט א שיעור!

— נמאס? (טוט א כאפ זיך די פעטעלקע) נמאס?
ניין, זי וועט ניט שווייגן! זי מוז
אים שוין ווייזן! אומדערהערט! געמיין!
איז

איר א נכנע, קריכט אין די גרנרת
און צום סוף גאר מאכט ער אנשמעל, קרומער חן!
זאל ער גיין!
זאל ער ווארטן ביז זי וועט אים רופן!

—ק—ק—קוק! פאר פעס דאס קנעפל זיך צעהיקעט אוש מיט
אכצן קופן.

איך א נכנע! וועמען? איר גאר? א מציאה!
ווארגט מיך... אויפן האלדז א תליה מיר, א תליה
און זי מיינט נאך, איך וועל רופן זי!
גיי, ווער דארף דיר? גיי דיר! פלי! —

— פליען? אוי וואלט ער געפלוויגן! שוין! די שעה!
איז ער אבער צוגעבונדן דא.
צוגעבונדן? צו וועמען? שדים ווייסן, שדים!
עפעס בינדן אים דא פעדים!
עפעס האלט אים צו! —
קנעפלעך האבן ליב די אלטע רוג...
קנעפלעך קנעפלען זיך, אבי זאל זיין נאר ווג.
בעט זיך קנעפל מיט פעמעלקע איבער.
ווידער „ליבע“, ווידער „ליבער“,
און מע נעמט ארום זיך, און מע האלדזט זיך ווידער,
ווי מע שטייט געשריבן בני די דיכטערס אין די לידער.

די קליידערשאפע

דאס אן אלטע זאך, ניטא שוין וואס צו קלערן:
אלצדינג רעדט! מע דארף נאר קענען הערן.
און אז שווער דיין אויער,
נעם אן עקבערל און בויער!
נאכדעם צו דער טיר פון שאפע לייג אים צו,
אט אזוי ווי איך א שטייגער טו,
וועסטו הערן שיינס: מע רעדט!
(גאט מיט דיר! הלילה ניט קיין שד!) —
די מלבושים ברוגז: — מ'האט אין תפיסה זיי פארשפארט.
וואלטן זיי געוואסט פארוואס כאטש, וואלט עס ניט געארט.

— אז מע שטרעפט איז ניט אומזיסט!
ווייס און קען זיך ווער דו ביסט!
(די קאפאטע רעדט, די זיידענע, די פרומע)
זעט דאס קורצע ווייטיקל! עס שמעקט אין אים די טומאה!
און דאס רויטע העמדל מיטן ספראנטיקל אין מיטן!
און דאס סאמעט קליידל, וואס באם העלדזל אויסגעשניטן!
חוצפה און הפקרות!

— מעגלעך, יא, גערעכט זענט איר!
אבער, אז מ'זוכט עבירות,
שאט ניט, כ'לעבן, זיך א טאפ טון פריער:
ניט פארבליבן עפעס פון די ראש-השנה-תשליך!
(זאגן די לאקירענע קאמאזשלעך)

טוט א טאפ, זייט-מוחל! אבער גיך!

— דו אזוינער, דו אזעלכער! איך?!

— לאזט געמאך! הערט בעסער מיך!
(בעט זיך א זינדן העמדל) קריגערייען אן אן עק
און פון אמת מיר אזעק!

— שאט! לאזט רעדן! שרייט דאס וועסטל.
זאג מיר העמדעלע, פארוואס פארשלאסן איך אין קעסטל?
אט אין דעם א, אין דער פינצטער?
זאג, פאראן אויף מיר א פלעק א מינדסטער?

— און אז יא? גלייך ווייניק אויף דער פריי דארט
שמוציקע און מיאוסע!
און פארוואס גראד אונדז פארשלאסן דא אין תפיסה?

— יא, נו, דאס צו וויסן בין איך אויסן!

— ניי און יומטובדיק מיר פארן דרויסן!

יאָסל סטאַליער

גומע מענטשן, וווילע!
האַט רחמנות! אונדזער מיש אַ חולה!
אינגעצויגן, לא עליכם, אים אַ פיסל,
הוידעט זיך אַביסל,
און אַ מיש איז דאָך געגליכן צו אַ מענטש, געדענקט!
אַז אַ מענטש, חלילה, קרענקט
שיקט מען נאָכן רופא, און ער ברענגט
די רפואה, אַדער,
אויב עס שלאָגט זיך נאָך אַן אַדער,
הייסט ער בעטן רחמים...
און אַ מיש קען העלפן נאָר ר' יאָסל סטאַליער.
מיט זײַן זעג און היבל שפילט די ראַל ער
פונעם רופא היים-נחמן
מיט זײַן שער, זײַן רערל און זײַן שפּריצער.

קיצור,
קומט ר' יאָסל
(צווישן אַלע שנידערס וואַלט געווען ער גאָר דער בעסטער שוסמער).
שמעקט ער טאַבאַק, הוסט ער,
און דאָס פנים ווערט אים שטרענגער.
זאָגט דער דאָקטאָר יאָסל:
אַ פאַרדראַסל,
ווען איין פיסל לענגער,
וואַלט די אַפּעראַציע דאָך צוגעגאַנגען גרינגער.

מיטן קוק וואָלט איך געמאַכט זי, מיטן מינדסטן פינגער,
איצטער... עט! ניטאָ קיין עצה... ס'ידן
שניידן,
קירצן יענע... אלע פיסלעך דריי...
און ער וואָרט ניט: איינס און צוויי אַ שפּין
אין דער האַנט, און זעגט.
שריַיט דער טיש: געוואָלד! ווער הערט אים דען? ווער פרעגט?
(שוטה, ווייסט ניט אז אַ סטאַליער גלייכט אַ פיסל,
מוז מען לייַדן, טוט עס וויי אַ ביסל)...
און בפירוש ניט אומזיסט דער טיש געליטן,
אַ רפואה! ס'קראַנקע פיסל גלייַך צום צווייטן און צום דריטן;
שלעכט נאָר וואָס דאָס פערטע צו פאַרשניטן!
ס'טרעפט זיך — באַ אַ פאַרטאַטש אַפּט, ביי יאַסלען איינמאַל
אין אַ שמיטה!
נו, פאַרפאַלן! מילא... ס'פאַלן נאָך ניט אום די ווענט...
נאָר וואָס טוט מען? אפשר אונטערלייגן גאָר די הענט
צי אַ סידור?
שניידט ער ווידער
ס'ערשטע, צווייטע, דריטע,

ערשט — דאָס צווייטע הינקט!
יאָסל פון די פלים אַזש ער שפּרינגט!
דאָך פאַרלירט ער ניט קיין צייַט,
זעגט ער נאַכאַמאַל און שניידט,
נאַכאַמאַל און נאַכאַמאַל, אַהין, אַהער —
סטאַפּ! ניטאָ שוין וואָס צו שניידן מער,
שטייט ער, יאַסל, און באַטראַכט, צעפירט די הענט:
טאָ...! איך מיַנס געטאַן... בעסער העלפן זיך שוין ניט געקענט!..

ר' שעפסל-שנעפסל

ווהיין פאָרט אַ יידל?
אויפן יארמאָליניצער ירידל!
יארמאָליניצער ירידל פאלט דאָך אויס נאָך שבועות,
צינט שוין עם זאל שיין זיין. ניין! איז לייגט זיך אויס אַ בלאַמע,
און דער רעגן גיסט און טראַכט ניט אויפצוהערן לעת-עתה.
וואָס-זשע טוט מען? זיצן וואַרטן אויף ישועות?
דינגט ר' יידל זיך אַ בעל-עגלה און ער האָט מיט אים אַ שמועס,
קורץ און שאַרף: פאַרשווינען איינער, ער אליין,
פערדלעך דריי;
ליטערט אויס זיך אַדער ניין,
פאָרן פאָרט ער סיני ווי סיני!

מאָרגן פאַר דער מיר זיך אָפגעשטעלט דער בעל-עגלה
(ער געהייסן שעפסל,
כאַטש גערופן חברה אים ר' שנעפסל;
און אַז חברה אים אַזוי גערופן,
מיינט איר דאָך, געווען ער שמענדיק מלא?
הם מלהזכיר! שיפור ניט, אַזוי זיך בגילופין)
קומט אַרויס ר' יידל, טוט אַ קוק און ווערט רציחה:
„סטײַטש! לא די
פערד נאָר צוויי — פאַרשווינען דריי?!”
שמייכלט שעפסל: „נו, ר' יידל, אייך ניט ניחא?
שוין צעבייזערט זיך? אַהא!
זאָגט, איך בעט אייך, זאָגט פאַרקערט:

בילכער ווער איז? מענטש צי פערד?
מענטש! אהא! א יא?
הינט, אז איך געבראכט אים מענטשן במקום פערד,
האט ער מענות גאר! איר הערט?"
וואס-זשע זאל ר' יודל טון? ער טוט א שמיכל
און ער ענטפערט: „על-פי שכל
אלצדינג פשר, רעכט און קיין חסרון;
אבער שונאים זאלן מיט דיר פארן!"

ר' עקיבא און דער בער

ווייסן, ווייסט איר דאך מסתם שוין, ליבע קינדער,
אז דער גרויסער ר' עקיבא בחורוניז געפיטערט שאף און רינדער,
גאר נאך דעמלט ער געווען שוין — ער,
און ווי מיט די שאף זיך דורכגערעדט אפילו מיטן בער.
גייט א משל אום פון דעמלט ביז אהער:

איינמאל ווען די הימלען שפאלטן זיך הושענה-רבה,
שלאפן זיך געלייגט דער בער ר' אבא.
קומט צו חלום אים זיין פרומע באבע,
נעמט ארום אים, האלדזט אים, גלעט,
האָניק רינט פון מויל איר און זי רעדט:
גיי, מיין קינד, צום פאסטעכל עקיבא,
זאג אים: דו גיי לערן זיך אין דער ישיבה,
איך פאר דיך וועל פיטערן די שאף,
וועסטו ווערן מיט דער צייט אין וואַלד אויף מיין אָרט רב,
עסן האָניק פון די בינשמאַקן פון גאר דער סביבה.

כאַפט זיך אויף דער בער און פונעם הימל דורכן שפאלט
נאך סע קוקט צו אים דאָס גרויסע בער-געשמאַלט...
זעט ער דאך באַשיינפערלעך דאָס איז מן השמים,
לאַזט ער זיך צום פאסטעך ראַפּטום אין איין אַטעם
און דערציילט דעם חלום אַקוראַט, מיט אַלע פרטים,
זעצט אַנידער זיך, פרעגט אומגעדולדיק: נו, פהיום? —
זאָגט עקיבא: אבא, אבא!

מיין באבע אין גן-עדן זיך בשלום,
דיינע נייט גאר אום צו חלום!
מראג-זשע אפ זיך! זאג דיין באבען:
וואס נאך ניט געחלומט זיך עקיבאן, זאל ניט חלומען זיך אבאן!

שמעקנדיקע פיש

ערגעצווו אין אן אכסניה
סוחרים צוויי פארפארן,
איינער הרן
און דער אנדערער חנינה.
נו, דערלאנגט צום מיש
די באלבאסטע שמעקנדיקע פיש.
— עסן, זאגט זי, מעג די פיש דער קיסר! —
פעפער, צימרינג, נעגעלעך און פיש-יויד הייסע —
קין קאטאוועס!

— הערסט, חנינה, וואס איך וועל דיר זאגן גאר... מחשבות...
עפעס האב איך אויף די פיש א חשד,
(הרן רוימט אים אין בסוד)
שמעקן עפעס זער!

— הער גאר, הער!
א חסרון וואס די פלה איז צו שיין?
מיינסט באמת, הרן?
וויילסט ניט עסן? לעבן זאלסטו מתושלחם יארן! —
און חנינה עסט די פיש אליין.
עסט, פארטרינקט א גלעזל
און ער וויצלט זיך: לחיים, אייזל!

אפגעגעסן, אפגעבענטשט, געלייגט זיך שלאפן,

חלומט זיך חנינהן א משונה חלום :
ס'לעבן ניט די פיש אין בויך בשלום ;
א מחלוקת : איבער ברענפן מאכט מען שהפל צי הגפן ?
דאס מחלוקת אונדזער אורח
אפגעקאסט א ממון קורח,
און געמאלט —
שיעור ניט מיטן לעבן ער באצאלט,
איז ארויס נאך ווי א קיסר.
נאר פון דעמלט א גענימער שוין, א ווייסער,
היט זיך, מאכט ער מיטן פינגער : זיי קיין טיפוש !
אונטער נעגעלעך און פעפערלעך באהאלט זיך אויס דער עיפוש !

חלבנה

ס'איז א סברה,
צי מיר דאכט זיך ערגעץ גאר אין דער גמרא
האב איך עם אמאל געזען,
אז דער חלבנה פון די קטורת איז געווען,
ווייסט איר וואס? איך שעם זיך גאר צו זאגן איך אפילו
סיידן אויפן אויער: טיבלסקויט, מחילה!
ס'איז א מעשה פון צוריק מיט דורות,
איך בין ניט געווען דערבני,
נאר דעם משל מעגט איר הערן סי-וויי-סי.
דארפ'ן הייסט עם טיבלסקויט, להבדיל, צו די קטורת,
טיבלסקויט איז טיבלסקויט.
צווישן גוטע בשמים מעג דאס אויך זיין פאר א נויט.
שיקט מען צו דער טויב גיך א שליח
און ער זאגט איר: סערדצע! זיי זיך נאר מטריח,
גיב אביסל חלבנה, עם זאגן די חכמים:
מ'דארף דאס צו די בשמים...
— מהיכא תיתי, זאגט זי, מיטן גרעסטן פארגעניגן!
נאר איך וויל פאר דעם א זיסן קניש
פונעם מלכס טיש!
— וואס? האט דער שליח אויסגעשריגן:
האסט פאר גאט קיין מורא?
חלבנה איז ניט קיין בשמים פון מרחקים!
— ווייס איך? זאגט די טויב, אז טיבלסקויט איז אויך א סחורה —
צאל פאר איר ממתקים!..

דאָס לובלינער פעסל

מיר דערציילט דאָס משל האָט מיין עלטער-זיידע,
אים דער דובנער מגיד — מייען זאָלן זיי זיך ביידע.
ר' גדליה אַקסן-סוחר איז געקומען פון לובלין
(אלע יאָר פלעג פאָרן ער אַהין)
און געבראַכט מיט זיך אַ פלאַ,
עפעס אַ מין געלע
פלי,

אַ ניימאָדנע — כאַפּט דעם אַנבליק פון דער מומע פעסל:
בײַכיק, ווי אַ קליינמשיק פעסל,
אויפן העלדזעלע אַ קעפל מיט אַ שופר-נעזל,
און מע זאָגט גאָר: מיט אַ בלאַזאַק אַז מע פאַכט אויף אים, מע פאַכט,
זידט עס ווי די מומע פעסל און סע קאַכט,
און עס צאַפּט זיך פון אים וואַרעמס אין אַ גלעזל.
וואָס אַ וועלט באַקלערט!
בנאמנות, ס'גייען אום מלאכים היינט אויף דר'ערד!

אויף חידושים זיך צונויפגעלאָפן אלע שכנים.
נעמט אליין גדליה — ער פאַרלאָזט זיך ניט אויף קיינעם,
ניט אויף זײַן משרת, ניט אפילו אויף זײַן טאַכטער,
ער אליין נאָר מיטן בלאַזאַק פאַכט ער.
פאַכט באַלבאַמיש, פײַן, ניט שמאַרק, ניט שוואַך
(ניט קיין קלייניקייט, די מאַס צו כאַפן בײַ אַ יעדער זאַך —
„כאַפּ ניט איבער!“ שטייט אין פרק).
פאַכט ער, און אַרום אַ רעדל שטייט אַ ראַד נייגעריק:

אַט—אַט—אַ! אַ נס געשען!..
נאַר אומזיסט! ניטאָ נאָך וואָס צו זען.
קלערט גדליה, לייגט צום שטערן צו אַ פינגער.
אפשר פרווון גרינגער?..
ניין און ניין! עס וויל ניט קאָכן!

— לאַזט, זייט מוחל, ר' גדליה, מיך!
(זאָגט אַ שכן) פאָכן דאַרף מען שטאַרקער, גיך!
און ר' גדליה הויבט אָן פאָכן,
בלאָזן,
שטאַרקער, שטאַרקער מיט אַן אימפעט, אַ ירגזון.
ווייס איך וואָס! דאָס פעסל טויט ווי אַלע טויטע.
און קיין חידוש ניט: פאַרגעסן אונדזער שומה
אין לובלין צו פרעגן,
צי מען דאַרף אין פעסל פֿייער לייגן.

*

און פאַרבליבן איז אַ מאַמר
פונעם מגיד, וואָס מ'רופט אים „פּמיש חזק“
(הייסן הייסט עס: שטאַרקער האַמער):
איז ניטאָ קיין פינקל — וואַרף אַוועק דעם בלאָזאַק!

דער ווונטש

— קום מיין טייבעלע, די רויטע פיסלעך דינע,
דיניקע און פינע,
אויף מיין רוקן זאלן טרעמן!
כ'ועל א נכנע זיין דיר, טון דיין ווילן איידער דו וועסט זאגן,
איך דיך אין עק-וועלטן טראגן,
און א חויף
אלע מינע אוצרות דיר און אלדאס גומס!
(פאר דער טויב דער חזיר זיך געבעטן)

— גורר! חזירישע עולם-הזה!
זי א ווארקע און אוועק. (א העזה!)

טאמער ווייניק, טראגט עס אן די קרא
און זי רייצט אים: — וואס טויג מזל, אז קיין שכל, אוי, נימא?
וואס געמראכט זיך? פון דער טויב וועט חזיר ווערן שייך?
— ניין!
(שרייט דער חזיר) א קאפריז:
חזיר וויל, די טויב פון אים זאל ווערן מיאום!

א שמועס

— הארציק-זימער פאטער!
זאגט דער הונט צום קאטער.
איר געהערט? מע שמועסט, א ניט-גומער
אויפגעגעסן היינט אין קעלערל די פוטער!
— מיא, זאגט דער קאטער, וואס-זשע ארט עם מיד?
— אבער, יא... געהערט אונטער דער טיר:
דער ניט-גומער — דאס זענט איר!
— וואס-זשע ארט עם, פלב, דיד?

דער פאפאגיי

ניין! קיין זאך ניט שווער, אבי מ'איז נאך דא ווילן!
איינמאל פאפאס פאפאגיי זיך אויסגעלערנט בילן
און גענומען צו דער דער ארבעט זיך: א שארף, א ריר
קוים געטאן אין פאדערהיזל בא דער מיר,
ניט קיין נפאמינה ווער: א שכן, א בן-בית,
דער באלבאס אפילו — באלד א האווקערני איז:
האו-האו-האו און האו-האו-האו!
ביז ער ווערט ניט מיד איז נעמט קיין סוף!
און נאך וואס? נו פרעגט בחרם!
גלייך געדונגען, גלייך געבעטן ווער אים!
קאמיש!.. און עס קאסט דאך, דוכט זיך מיר, געזונט!
ניין! קיין קלייניקייט ניט, אז א פויגל ווערט א הונט!
עפעס איז דאס האווקען פויגלדיק! משונה ווילד! —
איינמאל זיך דער פאפאגיי צעבילט,
נאך אים יקמן
אויך ארויס מיט צינגעלע געמאקמן.
(כאטש א שנעקל — ווייסט שוין דווקא:
בילן הינט, טו איך א האווקע!)
נאך א ווונדער! ר' פדהצור, דער קודלאמער, דער בעל פעסן,
ער, דער אלמער פלב, ליגט זיך שמיל, געלאסן!
ניט זיין עסק! האט זיך צייט לעת-עתה.
— טאמע, האווקעט יקמן, טאמע!
נו וואס שווייגסטו? הערסט ניט? א געביל!
— שמיל! צעבייזערט זיך פדהצור, שמיל!

דא ליג, שרײַט ער, דא בײַם טויער!
און ער שלעפט דאָס זונדעלע בײַם אויער.
אזא וועזוריק! זיך צעהאָווקעט! אפשר ווייסטו וואָס!
קוקט אויף יענעם פיקהאַלץ מיט דער קרומער נאַז!
זאַלסט אויף אים נישט קוקן! הערסט? צו געטרײַ ער!
פע! אַ נאַכגעמאַכטער הונט, אַ פאַפּאַני ער!

א שכל פון א פליג

בני די בינען, ווייס'מיר, אין געוויסע טעג
א מהומה, א געשלעג,
און ס'גייען, גאט באהיט, רציחות און הריגות.
איינמאל האט באמערקט א פליג עס
און זי זאגט דער גיפטיקער חבריא :

„קלערט מיך אויף, איר ארבעטארער געטרניע,
וואס געפונען פלוצים איר אן ארבעט זיך א שיינע,
ממיתן זיך אויף סכנות?
ווי מ'האט עס ניט אויף זיך אליין רחמנות!
גלייך מ'לעבט צופיל! מ'שטיינס געזאגט, מה אנו, מה חיינו?
זום — זום — זום און אויס! איז היט דאס שטיקל לעבן, היט עס!
ניין, מע מאכט אויף זיך אליין גאר שחיטות!
ניט קיין ריינע זאך דאס, כנאמנות!“

„ווייס איך, זאגט די בין, עס פיקט מיך אויך די שאלה.
שטארבן קיינמאל שפעט, און לעבן וויל'מיר אלע!
גאר וואס דען? איך ווייס? מע זאגט, א טובה פארן פלל,
ס'איז א מוז, אין בינשמאק ענג!
און דערצו דארפסט וויסן, ברודער, אז בכלל
איינגעפירט בא אונדז אין בינשמאק שטרענג;
ניט ווי פליגן הפקר אונדזער פאלק,
אן אן אויבערהאר חלילה! דיסציפלין!
א באפעל פון אונדזער מלכה גינגאלד-גין —

און דער גאַנצער בינשמאַק אין איין קול: איך פּאַלג!
און מ'גייט! אויף לעבן און אויף טויט! מע פרעגט ניט איבער!
„טאַקע, נו?“ „אַזוי, אַזוי, מיין ליבער!“

„זאַ—זאַ—זאַ (זיך קראַצט דאָס פליגל
מיט אַן אונטערשט פיסל אין אַ פליגל)
וואַרט, זײַט מוחל, וואַרט נאָר! איך פאַרשטיי ניט, ניין!
פלל — מסירת-נפש — אַרדענונג — זער שיין!
אַבער וואָס אַ יעדער גאָר אויף יענעם נאָר? לא די אייך
קיצור ימים, פעלט נאָך מערדערני אייך?
איז שוין הרגענען, איז נעמט און הרגעט יעדער זיך אליין!
גלייכער! אי דעם פלל געזונט, אי פאַרן הימל ריין!

דער פאלאָניק

הערט אַ קול ווי פונעם נאָפּל.
דער פאלאָניק רעדט צו לעפל-גאָפּל:
אַז די דינסט אַ שלימוזלניצע, איז וואָס האַרט מיך עס?
ניט מיין עסק!
נאָר וואָס-דען-זשע? אַז די יוֹך איז פּצפּיחית
ווי אַ שקראַב אין עסיק,
מוז בניס טיש איך שרײַען: מאַליע!
מאַליע מאַכט אינגאַנצן קאַליע!
איר פאַרשטייט: דעם אמת מוז איך זאָגן!
אמת, קינדערלעך, בני מיר ווי וויין בניס שיפור!
מעג אפילו מאַליע רײסן פון מיר שטיקער,
נעמען נאָכדעם פּוצן, רײסן אַזש ס'זאָל נאָגן,
מאַכט ניט אויס באַ מיר, פאַר ליב איך נעם עס!
פאַרן אמת!... פאַרן אמת!..

— דאַס איז, מאַל דיר, ערשט אַ שאלה!
(זאָגט אַ גאַפעלע מיט שאַרפע ציינדלעך)
וועגן אמת רעדן אַלע,
און דערבײַ זיך יעדער זײַנע מיינדלעך.
דו וואָס מיינסטו: אמת? פּוסטע ניסעלעך!
ליב דו צו צעטראָגן אַלץ אויף טעלערלעך און שיסעלעך!

אויפן פאלומעסיק

א פאלומעסיק א ברייטער אויפן טיש,
אין פאלומעסיק א פיש.

און א ווונדער:

כאטש דער קאפ, דער בויך, דער עק באזונדער,
צווישן זיך אויף שטום-לשון די שטיקער רעדן
(אויף דעם לשון רעדט זיך איבער נאכט מיט נאכט,
ניט קיין קול און ניט קיין ווארט, דערגייט עס דאך צו יעדן,
ווער עס פלאפלט ווייניקער און מערער טראכט)
— ווער, נאכוואס אהערצו מיך געבראכט?
(פרעגט דער קאפ אן אלטע קשיא)
און פוננאנען גיי איך און ווהין?

— שא!..

ניט פדאי צו פרעגן שאלות פון דעם מין,
(שמילט אים אַיַן דער פעטער בויך)
נאַר, אויף אלע קשיות זוך א תירוץ דיר אין ביסל יויך.

— איך זאג אויך דאס אייגענע, איך אויך.
(מיט א חשיבות מספּים איז דער ברייטער עק.
ניט קיין גרויסער חרוץ,
אַבער וואַנצעס ווי א שלאַכטשיץ, ווי א פּוילישער גרויספּריץ).
ביזטו אין פאלומעסיק, איז פּילאַזאַפּיעס אַוועק!
און פל זמן פאַראַן אַביסל פּישוויך, כאַפּ אַ לעק!

— אַך, וואָס רעדט איר? עס פאַרפעלט דאָך אַמעם, ענג דא, ענג!
עפעס דאַכט זיך מיר... ווי דורך אַ חלום איד געדענק...
עד! אַמאָל געווען און היינט ניטאָ שוין...
— וואָס? גיב לשון!

(שרײַט דער עק)

— יא, אַ שיסל ערגעצווו פאַראַן... אַ שיסל אָן אַ ברעג.
דאַרט ניטאָ קיין איד און דו... ניטאָ קיין טרוקעניש.
איד און דו און ער איין גאַנצקניט דאַרט... איין פיש...
און אינאיינעם שווימען מיר אין פישוויך, צאַפּלענדיק פאַר פרייד,
איר פאַרשטייט, דאַס, ברודער, איר פאַרשטייט?

— וואָס דאָ צו פאַרשטיין דען (זאָגט דער בויך), פאַרשטייט זיך,
ביזט אַ לעקיש!

— יע, (ניט צו דער עק און שמייכלט עקיש)
ווען אין קאַפּ אַ טראָפּן שכל כאַטש פאַראַנען,
וואָלט דאָך אים דער בויך פאַרשטאַנען.

די קאץ אין שפאניע

צוגעגעסן זיך דער קאץ דאס לחמא-עניא,
וואס אין קיך עם ווארפט איר צו דארט חיה-מאניע,
און אוועק זי אזש קנין שפאניע.
וואס עפעס קנין שפאניע? — איר דערציילט אן אלמע פיצעריצע,
אז געהערט זי פון אן אלטער סאלאמאנדרע,
די צדיקת, מאכטער פון דער פרומער אינקוויזיציע:
שפאניע איז א הייליק לאנד, מנהגים דארטן אנדערע,
דארט געבראמט דארף מען זיך פאר געלט ניט קויפן,
אין די גאסן ברעט זיך אויף א שניטער-הויפן!
און פל דכפין — ייתי!
ווילסט געבראמט — מהיכתי-תי!
עס און זאל דיר וויל באקומען!
און מע וויל פון דיר ניט גארניט נאר א קלייניקייט:
וואש זיך, בענטש מזומן,
זאג א לויב צו דער דרייאיניקייט,
קודשא בריך הוא ושכינתיה,
און זייער זון, דער גואל, דער משיח!
מראגט די קאץ זיך איבער פעלדער-וועלדער ווייסע און צעגרינטע.
און זי האלט אין איין מי-מי-מי-עך!
הייסן הייסט עם: מיך האט דארט אין זינען, מי-עך!
ווארט! אט קום איך שוין! אט פלי איך!
און זי פליט... מע פליט אויך איר געדאנק!
אט א רוט זי אויף א ווייכער באנק,
ס'קאצל קומט, מע שיטן זיך אויף איר א רעגן

און מע טראַגט איר פּופיקלעך און לעבערלעך אַקעגן!
און מע שמופּט זיך און מע האַלט זי אין איין פּרעגן:
איז אייך נאָך דער היים ניט באַנג?
„ווי געווען דער וועג אייך?“ און דער וועג — אוי וויי! — איז לאַנג!
ערגער! לענגער נאָך פון לאַנג... ויהי מקץ
אז די קאַץ אַמאַל שוין אַנגעקומען הונגעריק און קראַנק,
ערשט אַ נייע נייעס: שפּאַניע האָט זיך אירע קעץ
און זיי דרייען אויך זיך אום דאַרט שלינג און שלאַנג!

צוויי קעצלעך

ניט קיין דימענט קיצי,
נאָר איר שוועסטער מיצי
שטייט ניט אָפּ, נישקשה אויך אַ שלאַק!
און מע לעכט אינאיינעם ווי אין איין פאַרמאַכטן זאַק.

איינמאָל נאָכן עסן
מיצי אויף דער זון געזעסן,
זיך געוואַרעמט, מיטן צינגעלע געלעקט זיך,
און אין הערצל עפעס וואַרעמס זיך געוועקט זיך.
קומט אָן קיצי, לאַנטשעט זיך און שמרעקט זיך:
— לאַמיר, זאָגט זי, שוועסטער, זיך אַמאָל שוין איבערבעמטן!
אייביק קאָן מען דאָך אויף שמעכעדיקס ניט טרעמטן!
כ'לעבן, אַז מע האָט זיך ליב, איז אַנדערש שנינט די וועלט דיר.
נו-זשע, שוועסטער, וואָס געווען — געווען!
אויף אַלע פּוסטע וועלדער!
און פון היינט אַ לעבן ווי אין פּוטער!

— אַמאָן! ענטפערט מיצי, אין אַ שעה אַ גומער!
לאַנג געזאָגט איך: קריגעריי צו מיסט גלייך! —
און מ'נעמט אַרום זיך און מ'קושט זיך אין די פּיסקלעך
און מ'זעצט זיך פּלאַפלען, ווי געוויינלעך שוועסטער.
מ'באַרעדט די דינסט: אַ הצופּה, אַ מרשעת!
וויי, וויי, אַז זי קומט אין פעס!
און דעם שכנס הונט — זיך אַנגעדונגען דאָ אויף קעסט ער!

קריכט אין קיך גאר! מראגט ארויס דעם בעסטן ביסן!
 אוי, האט גיטל מיטן בעזעם נעכטן אים געשמיסן!
 און ר' המן — איינמאל דאס א הונט מיט אויערן!
 ווי דער מאמעס בויך... אזוינס געבוירן!
 — שא נאר, כאפט זיך מיצי, שיר פון קאפ פארלוירן!
 היינט אונדזער געבורטסטאג דאך! וואס ווינטשסטו,
 שוועסטער מיר צו?
 — כ'זויים? זאגט קיצי, נו און דו
 וואס, א שמייגער, ווינטשעוועסטו מיר?
 — ברכות, שוועסטער, האבן דען א שיעור?
 ווייסטו וואס? איך ווינטש דיר: וואס ווילסט זען אין מיר,
 זאל עם אנגיין, זיסע שוועסטער, דיר!
 — שמוס, דו הצופה! שוין, דו הייבסט שוין אן?
 אויג פאר אויג און צאן פאר צאן! —
 זיך צעקוויטשעט קיצי, גלייך מיט הייסן אפגעברייט זי
 און אין מיצים פנים מיט די נעגל פליט זי.
 שוין! זיי קריגן ווידער זיך, מאקען, שעלטן זיך אין טאטן. —
 זאל עם פאלן אויף די שמיינער, קיינעם זאל ניט שאטן!

דער קאָטער און די בין

אז א שיקסע דינט בנים רב,
לערנט זי זיך אויך אויס פסקענען א שאלה,
און וואָס דאָכט זיך איר אין שלאָף?
פאַר אַ חשוב כחורל זי ווערט אַ פלה!
קענט איר אים דעם רבינס קאָטער?
קוקט: אַ זשופעצע אַ סאַמעטענע האָט ער,
ווייסע שייך-און-זאַקן טראָגט ער,
לשון-קודש-ווערטער בראַקט ער...
הינט זיין פשר פעניצל...
און זיין הוסמעלע... זיין געניצל —
אַ פאַרשוין!
בנאמנות, נאָך אַביסל
מעג ער עסן מיטן רבין פון איין שיסל!
נאָך אַביסל? און ווער זאָגט עס, אַז ניט תיפף? שוין?
ס'שטייט בפירוש דאָך: אַם יום — יומיים,
אַז דו וועסט ניט כאַפן, וועסטו בלייבן אַן שיריים.
און ווי זאָגט עס די גמרא דאַרט? חטוף ואכול —
כאַפ, אַז ס'קומט אַ פעטער ביסן דיר צום מויל!
זאָג ניט: מאַרגן עס איך, מאַרגן קני איך...
און אַז די גמרא זאָגט, איז דאָך ניט שייך.
וועט ער דען אַוועקקוקן, הלילה, אין דער זינט,
ווען דער הייליקער פאַלומעסיק, זאַל לעבן, שרניט:
קוק אַהער, זיי מוחל, זע אַ פיש!..

און דערצו אין קיך מחיה-שמיל, קיין נפש!..
ערשט א בין טראגט-אן דער רוח! ווו אן אומעט
און א נודניצע אַזא; זי זשומעט, זשומעט:
רש-ש-שע! ז-זולל וס-ס-מובא!
אי-וויי! אי-וויי! אוי-וויי!
ז-זעט נאָר וואָס דער ממזר טוט! —

בלינצלט ער, דער קאָטער מיט די אויגן, מיט די גרינע,
און ער רעדט גמרא-לשון: איסתרא בלגינא.
קוש, קוש ווו די יידעלעך גערוט!

— וואָס? וואָס בעבעט ער דאָרט: איסתרא—שמיסטרע?
(ווערט די זלידנע ביסטרע).
מיינסט, אַז רעדסט מיר לשון-קודש, האָב איך פאַר דיר מורא?
מיך וועסטו ניט שרעקן: אין בין פרומע-דבורה —
האַניק שמעל איך צו צום רבינס מיש
ראש-השנה צו דער הייליקער „המוציא“!

— מיע! ? די דבורה וואָס פאַר גאַט און לײַט איז יוצא! ?..
נאָ זשע דיר אַ ביינדל פונעם פיש!
שלינג אַראָפּ... זאַל וויל באַקומען...
און אַן עק! הער אויף צו זשומען! —

האַסטו דיר ניט, נאָ דיר — הענדום-פענדום זיך
אַ לאַז אויף אים די בין.

— זינט-זשע מוחל, רוקט זיך! רוקט זיך!
לא מעקצך, לא מדוקצך!
שרינט ער, פעכלט מיטן עק, אַהער, אַהין.
הערט דעם גראַגער המן? די מרשעת
דרייט זיך, וויקלט, וויקלט אַרום אים אַ זשומענדיקן פעס.

ביז זי לאזט די גיפט... אי דאס
ווי נאך? אין שפיץ נאז!
און פארוואס? געוואלד פארוואס?
ווייל, זאגט אליין, צי דען דער קאטער שולדיק? זאגט אליין:
קען דעם רבינס קאטער קעגן דער גמרא גיין?

צוויי קאטערס

וויסער קאטער מיטן שווארצן קאטער זיך צעאמפערט.
— פיפערנאטער! (שרייט דער וויסער) ים-פערד!
בלינדע נאכט! שווארציאָר!
גלייכט זיך! וויל מיט מיר גאָר אומגעוואָשן
פון איין שיסל פומער נאָשן!
מיא, אַ זאָם! פרי'ר וואָש אָפּ דאָס פרצופל דיננס קלאָר!
ווילסט ניט? קענסט ניט? ביזט ניט חולה דו צו כאַפן מיני!
פומער ווילסטו? זיי אַליין ווי פומער ווינס,
ניט אזא פאַרזעעניש, אַ שוואַרצם!

אינדעם יאָגט
אַן דער וואַלגער-האַלץ און זאָגט:
ווינס דאָס פנימל און שוואַרץ דאָס האַרץ!
ווער פון אייך דער שוואַרצער, ווער דער וויסער,
ווייסט אייך דער ניט גומער!
ביידע אייך — אַ קאַטאָ פון דער פומער!

דער פוקס און דער וואָלף

דאַכט זיך מיר, דער פוקס, אין פלוג,
ניט קיין נאר, מע זאָגט אפילו קלוג,
און זיין פּיסקעלע סע בוימלמט:
פוטער-ווערטעלעך, כאַטש נעם און לעק!
נאַר דער קליגסטער פוקס האָט אויך אַ לאַנגן עק.
האַט דער וואָלף דעם פוקס, ווי זאָגט מען דאָס, באַכוימלמט:
ווינטער-צייט אים אָפגעשיקט צום מינך
כאַפן קאַרפן מיטן עק.
שמעק אים, זאָגט דער וואָלף, אין אַ פּאַליאַנקע שמעק,
זיין אַ שעהלע און צוויי, זיין גלייך,
רויך און געדולדיק ניט אַ ריר זיך פונעם אַרט,
וועסטו האַבן גליק —
וועלן קאַרפעלעך זיך אָנהענגען אין אים אַ טאַמעזליק.
אזש קיין פוח דיר ניט קלעקן אים אַרויסצוציין פון דאַרט!

און פך הווה: טאַקע נעכעך ניט געקלעקט
מיטן עק אין טייד ער שמעקט,
ערשט — וואָס זעט ער? — פויערים מיט העק!
שלעפט ער, ציט ער, רייסט — אַן אומגליק: אָפגעריסן זיך דער עק!
(אַז דער פּראָסט דאָס אַיז צונויפגעקאַוועט!)
וואַרט ער ניט דער חברה-מאַן אויף פּבּוד,
פּיס אויף פּלייצעס און אַהיים, אַהיים!
מיטן הינטן, מיטן ווייטיקדיקן זיך געזעצט אין קילן ליים,
און ער אויקעט און ער קרעכצט.

קומט דער וואָלף צוגיין — א פּשר לעמעלע,
 אין די אויגן נאָר אַ מאַדנע פּלעמעלע:
 — נו, וואָס הערט זיך, ברודערל? געפאַנגען עפעס רעכטס?
 — יאָ געפאַנגען, ניט געפאַנגען,
 דאָס איז סוף פּל סוף ניט וויכטיק,
 עיקר, אין די אויגן מיר געוואָרן ליכטיק,
 הערסט? אַ נייע זון מיר אויפגעגאַנגען —
 זיך געפטרט פון מיין חרפה, פון מיין עק.
 ס'מוט אפילו מיר אַביסעלע נאָך וויי,
 אַבער עט... אַ קלייניקיט... דאָס וועט אַוועק...
 איצט דאַרף איך זיך נאָך צולערנען צו גיין אויף צוויי,
 בין איך דאָך אַ מענטש, אַ מענטש מיטן פולן מויל,
 און אַז גאָט מיר יאָ געהאַלפן, בין איך שוין ניט פויל,
 לאַז אַוועק אין דאַרף זיך, בין אַ חשוב דאַרט, אַ גאַסט איך,
 און איך שמעל זיך פאַר אַ פאַסטעך...
 רעדט אַזוי דאָס פיקסל, זשמורעט איינס אַן אייגל
 און דאָס צווייטע זיך פאַרקוקט אויף פייגל...

אויסער זיך דער וואָלף: ער וואָלט צעריסן זיך אויף שטיקלעך.
 וואָס האָט ער דאָ אויפגעטאָן? צו וואָס געבראַכט?
 ער דעם ממזר פאַר אַ פאַסטעך גאַר געמאַכט!
 אַפגעטון אים... אים געמאַכט אומגליקלעך!..
 טראַגט ער אַפּ זיך, קריצלט מיט די ציין,
 לויפט אַוועק און קומט צו גיין,
 דרייט זיך אום אַ נעכטיקער, אַהין, אַהער,
 קורץ, ער קומט צום פוקס, און שטרעקט זיך אויס מיט אַ געבעט:
 ברודער-לעבן, הער:
 שווער דאָס טעלעבענדעכץ מיר דאַרט אונטן, שווער...
 טו אַ טובהלע, באַפריי מיך... כאַטש דערמאַנט זיך שפעט...
 נאָר ווי זאַגט מען: בעסער שפעטער איידער קיינמאַל.

לאָזט דער מזיק זיך ניט בעטן צוויימאָל :
אך, צוליב אַ חבר, זאָגט ער, זאָלסט נאָר טיירינקער, ניט שרייען...
שרעק זיך ניט, איך מאַך עס אין איין הרף-עין...
אַפגעפארטיקט מיטן שטיקל אַרבעט, ערשט דער פוקס ער שלאָגט
זיך אין קאָפּ אַרײַן מיט ביידע לאַפעס און ער זאָגט :
איצטער ווער דער חכם, ווער דער נאָר ?
זיס איז די נקמה... אמת... יא... דערפאר אַבער... דערפאר
זיבן מאָל מיר ביטערער, פון זיך אַליין ערשט איצטער שפעט איך,
איך געלאָזט זיך פירן פון אַזאַ פעטער !

די באַליידיקונג

קאַפל פיק
אויפגעכאַפט זיך אויף אַ ציג
(נאָך אַ גליק
וואָס ניט אויפן קוימען, ניט אוועקגעלאָזט זיך מיטן רויך...
אַזאַ מזיק ער געווען נאָך אין דער מאַמעס בויד!)
פאַרט ער, פאַרט, דער רייטער,
פייפט ער, שרייט ער
אַ פאַרשמייטער
לסוסתו ברככי פרעה:
מאַכט אַ וואַרע! מאַכט אַ וואַרע!
זעט אַ פערדל
מיט אַ בערדל;
נעמט ער לויפן — גייט אַ פאַרע!

מיטאַמאַל — דיבאַם!
אַ וואַרף פון זיך דעם מזיק און אַ גיב אים!
מיט די הערנער שיער אים ניט געשעדיקט
און סע טרייסלט מיטן בערדל, פאַכלט מיטן עקל טיף באַליידיקט.
פערדל? רופט מיך פערדל גאַר! אוועק דו ביק!
איך בין ניט קיין פערד, איך בין אַ ציג!

דאָס אייזל און די זון

איינמאַל תמוז,
ווען די זון ווי אַ שולמית,
וואָס זי גייט שוין פריי אַרויס פון אונטער פאַרטעכל דער מאַמעס
אין איר פולן בוגרת-הן,
אין אַ פשוט ווייסן קלייד אַן פּוץ און אַן באַציר,
אויפרייסן אַ וועלט די אויגן נאָר מיט זיך אליין,
מיט איר גאַנג און מיט איר מינדסטן ריר,
נעמט דאָס אייזל קעגן איר
מאָכן זוירע מינעס
(אַלמאי אויף דער לבנה זאָגט אַ הונט מבינות!):
— אויך אַ זון מיר! לאַנגע האָר און קורצער שכל!
עיקר פעלט, דער עיקר —
שמיכל!
און די האָר באַדאַרפט זיין קירצער אַבער דיקער,
ווי די סטרונעס פון מיין צאַפּ,
וואָס איך טראָג אים אויף מיין הינטן,
ניט ווי זי איר עק, פאַרגעלטן און פאַרגרינטן,
אויפן קאַפּ.
און וואָס נאָך? די פאַרב די רוימע אויף איר פנים צו נעדיכט!
שיטער וואָלט זי דאָך באַדאַרפט זיין, שיטער!
איצטער ליכט און ליכט
און מע כאַפט אַ ציטער!

— גאָט מיט דיר! וואָס רעדסטו? לאַז געמאַך, נו לאַז צו רו מיר!

קליינע ברואים — קליינינקע השגות! און דערומעד
איז אזא זון אויך א נם... אבער איך...
און וואס זאל איך אייך דערציילן? גיך
אפגעזוכט חסידים אונדזער חכם,
וואס זיי באמקען און זיי שאקלען נאך אים,
(מ'האט גערופן זיי די פיינשמעקער, די גרויסע מפונקים!)
און קיין שיינס אין לעבן ניט געזען דער,
ווער ס'האט ניט געזען דעם בער ר' סענדער,
מיט דער לאפע טון א מאך צום בער אליקום:
זאל דער עולם זיך דארט פּרעגלען, שמעלצן דער המון,
מיך די זון ניט ווארעמט, קאלט צו איר און שוין!
(און אליין דערווייל מע שוויצט געשמאק).

קומט א טאג און גייט,
ביז סע קומט דער טאג פון רעכטן פסק:
יאגט דער גהינום-שמש אן, די אייזל-אויערן דרייט ער, דרייט
און דאס אייזל הירושעט, לייגט איין מוירן,
גלייך סע גייט צו קינד, א מאַנקאלב ווערט געבוירן!
און פון דעמלט אן דער שלימזל באקומען לאנגע אוירן
הייזעריק ער ווי א רוקבעט, און קומט חודש תמוז,
נעמט ער צימערן: צי גייט שוין ניט דער שמש?..

גאווה און פארווע

אין א וואלד פון די געדיכטע וועלדער וואס אין פוילן
אין אן אלטן בוים, א הוילן,
אויף א ברוסט אן אפגעשניטענער פון מויטער האוה
זיצט ווי אויף א קישעלע א פאווע.
און אינדרויסן אויפן בוים דער סאלאוויי, ער קנאקט, ער טרעלט.
אויסגעשמערנט, זאגט ער, זיך א וועלט,
שמערנדלעך אויף שמערנדלעך! אין וועלט-הארץ יעדער שמערן
ווי אין שווארצער אקערערד א קערן!
שפראצן פון אים זאנגען —
ליכטיקע געזאנגען
קערנדיקע גליקן,
מוז מען כאפן, פיקן, פיקן, פיקן!
נישט פארשפעטיקן א רגע!

— מיר געהערט שוין דאס! צא חכמה מא ניע יעגא!
א צא יעגא מא ניע חכמה (זאגט די פאווע).
נארעלע, די חכמה שוין געוויסט די באבע חוה
נאך בשעת
איר אן עפעלע פארגלוסט זיך פונעם עץ-הדעת...
עיקר חכמה: — זאג איך — זיך אליין אין זיך דערשטיקן...
און דאס העכסטע גליק: אנטלויפן פון די גליקן,
וואס זיי נארן אין דער נאכט ווי פוילע שטיקלעך האלץ...
זעסט א שמערנדל... דו כאפסט עס... דו ביסט שטאלץ...
ערשט — א ווערעמל געפאנגען!

- איז די עצה ?
— הערסט דאך : גארניט ניט פארלאנגען...
— וואס-זשע לעבט מען ? ווו דער זין ?
— לעבן הויבט זיך אן ערשט ווען מע קומט אהינצו-צו אהין...
זאגט דער סאלאוויי : משיקאווע
סארט וועלט מוז גאט באשאפן צו באפרידיקן א פאווע!

עזאָפּ און דאָס אייזל

כאַטש עזאָפּ דער משל-שרייבער פריי געפילט זיך ווי אַ קייסער
ער אין אמתן געווען אַ שקלאַפּ
(אפשר ווייסטו ניט — טאָ הער און גאַפּ).
איינמאַל ווען אַ זומער-טאָג אַ נאַקעטער, אַ הייסער
זיך אין טייכן פֿייער-ליכט געכאַדן
פירט עזאָפּ אַן אייזל משאַ-אַנגעלאָדן
אין שליחות פון באַלבאַס.

ס'אייזל, נעבעך, סאַפעט, סמאַרעט מיט דער נאַז:
אַט אַ בוים... אַ ביסל גראָז...
אַ-אַדאַ שוין רוען מיר אין קילן שאַטן
(פרוּווט דאָס מידע אייזל נעבעך ראַטן).
ערשט, גאַר ווייטער טרייבט עזאָפּ!
שאַקלט טרויעריק דאָס אייזל מיטן קאַפּ
און צערעדט זיך: אַ עזאָפּ, דו אויך?
דו, וואָס קוקסט אַרײַן צו מיר אין האַרץ, אין קאַפּ, אין בויך,
שעפּנדיק פון דאַרטן משל און מליצה,
דו שטעלסט אויך צעווישן מענטש און אייזל אַ מחיצה?
זעסט ניט? קוים וואָס מיט די פים איך פלאַנמע
און די משאַ ניט קיין גרינגע, די אכסניה ניט קיין נאַנטע,
וואַלטן מיר כאַטש דאָ אַ שעה-צוויי רוען בלייבן.
ניין, דו טרייבסט! ניט שווער איז דיר, אַ ליידיקגייער, מיך צו טרייבן.
רעד ניט, זאַגט עזאָפּ, אַן אַלטע מעשה...

יעדער גייט זיין וועלט אדורך מיט זיין משא
און די רז קומט, ווען מע קומט צוריק ערשט פונעם מארק...
זע, איך אויכעט אויף מיין פלייצע טראג א בארג...
(ווי באקאנט — א הויקער ער געווען, עזאפ)
טראג-זשע, זאגט ער, טראג. איך האב
צו דערציילן וועגן דעם א משל
פון א קיניג מיט א פראשל,
און נאך איינס א שענערס: פון א ריז,
וואס זיין קאפ צעקריגט זיך מיט די פיס.

און דער אויספיר: אלע מיר גאטס ווערק.
און די ערד, זי טראגט די בערג,
און די בערג דעם שניי,
און דער שניי די קאלטע וויי
פון די גראע קעפ
וואס זיי קוקן אין דעם אפגרונט פון דער זיבעציקסטער טרעפ... —

רעדט עזאפ... ער וואלט זיך ערשט צערעדט!
גרינג זיין האנט, די לאנגע בארד זי גלעט,
און זיין חכמה זיך אין רעגנבויען פארבט,
נאך דאס אייזל ווייסט קיין חכמות ניש — און שמארבט!..

די בין און די פליג

אי שוואך, אין קליין, אי גרין
און שיט אן פעסלעך גאלד. ווער איז? די בין!
זי שפינט איר גאלד פון בלומענזאפט און שטראלן,
און ווער איז ניט אויף אים א בעלן?
אפילו די וואס ווארפן זיך מיט גינגאלד.
(פארצן אזוינע פייגל,
ווייל יידן זיך געמאכט פון גאלד אן „עגל“...)
זיי אויך דערלאבן זיך דאס ביטער הארץ מיט בינגאלד:
(ס'איז זים!)
און נאשערלעך, צוקערקע-שלינגער
פון בינגאלד לעקן זיך די פינגער,
כאטש פינגער לעקן ווייסן זיי איז מיאום!..
איז שפינט די בין איר בינגאלד, שפינט עם פלייסיק,
און ארבעט זיך געשמאק, פאר צוואנציק, דרייסיק,
און ווערט ניט מיד —
איך בין מקנא זי, מקנא, ווי איך בין א ייד!
וואס אכער זאגט אויף דעם די פליג?
זי טוט זיך מיט שפיציסעלע אין שמערנדל א פיק
און מאכט: — סע פעלט א שרייפל איר דא — א!
אזא מין ארבעטן, אזא! נאך וואס-זשע?
איך זאג: האסט פליגל — פלי! נישקשה!
פארצן שוין, ווער ס'זאל ארבעטן פאר דיר, נו יא!
אזויפיל קריכערס! שלעפערס אן א שיעור!
און מיר, מיר זענען דאך פון פויגלדיקן יחוס! פליער!

איז קום-זשע!
קום הוליע, זשומזשע!
א זומער-זינגער זיי!
און סיי —
געלעכט!
— און גארניט טוען! — גארניט, פריי!
— און נאר געשוועכט?
און רק געשוועכט?
— אזוי! אזוי! — אוי, פע! אן אומעט!
זאל דער אין הימל היטן!
בא אלע זיסע צוויטן!
איך וואלט פון פליען ליידיק, פון אומזיניקן זשומען
פארשאלטן אלע בלומען,
אפילו אויך די זון!
געזאגט די בין און אירם גענומען ווייטער פון.

שלמה המלכס כלבים

אויפן הויף באם מלך שלמה
פלבים צווי געוועזן, פלבים מיוחסים,
איינער האט געהייסן דומה
און דער אנדערער פה-חתום.
ביידע בערן, אויגן — וואלפיש-ווילד!
ביידע אייניקלעך פון יענע הינט וואס ניט געבילט,
נאך געשאפט די צונג אויף יידן אין מצרים.
זאל גאט הימן אַניך, צו הייבן אויף די הינט אַ שמעקן.
חס ושלום! דאָס קען שמעקן
מיט אַרבעים חסר אחת, צי מיט גירוש פון ירושלים
און פדומה.

מע דערציילט, אַמאָל האָט פֿלב דומה
אַפגעטון אַ זאך אַ מיאוסע, זער אַ מיאוסע:
ער פון שלמהם קיך אַ פעטע צונג אַוועקגעטראָגן.
פאַר דער מעשה אים דער קעכער מיט אַ ציצה גרינג געשלאָגן —
איז דער קעכער ניט געזעסן, מיינט איר, זיבן טעג אין תפיסה?
יא, יא! ווי כ'בין אַ ייד! געזעסן!
נאָר... אינדעסן —
פלבים!
(הונט בלייבט הונט, אפילו ווען עס פסקנט צו דער רב אים!)

איינמאָל שלמה מיט זײַן חבר אדוניה אויפן הויף שפּאַצירט
און אַ שמועס אַ וויכטיקן געפירט.

פלוצים פון דער העלער הויט, מיט א געביל, א ליארעם
פלב דומה אויסגעוואקסן:

„האוו, אדוני קיניג! א רציחה! אוי דערבארעם!
דיינע ריטוועגן אן רעדער און צעבראכן זיך די אקסן!
ניט קיין אמת, ניט קיין יושר, ניט קיין דין!
סדום דא צי ירושלים? כ'ווייס ניט ווו איך בין!“
(פדאי צו וויסן):

נעכטן ר' פה-חתום פונקט אזוי געשריגן

און ר' דומה תמימותדיק געשוויגן,

ווייל פה-חתומען האט ער צעביסן.

איצטער האווקעט פלב דומה שוין

און פה-חתום שוויגט, א שטילינקער פארשוין)

— מארגן, מארגן! ענטפערט שלמה. גיי און מארגן קום!

לאזט דער הונט אראפ דעם קאפ, פארבייגט צעווישן פיס דעם עק,

מראגט זיך אפ, אוועק

ברוגזדיק און מיט א ברום.

— אי, א!

(זיך פאוונדערט אדוניה)

לאז געמאך! זאגט שלמה, ניט פאר אומגוט נעם עס:

מעסערס אין די אויערן און ניט הערן פלבים בילן וועגן אמת!

שנאפע

מאדנע!
דאכט זיך מיר אין גראדנע,
צי, קען זיין, אין בריסק,
איז אמאל געווען א פלב מיטן נאמען שנאפע —
א נקי-פיימניק... ער נעמט ניט אין דער לאפע!
(נאר אין פיסק...
בילן אונטער ווי דער שטויגער קליינע הינטעלעך)
א געשטרײפמער, א געפינטלמער, א הונט מיט הינטעלעך. —
זאגט צו אים אמאל די שקאפע מאני:
פאני,
נעמט ניט פאר אומנוט, איך וויל איך עפעס פרעגן.
איך, איר ווייסט דאך, בין אן עבד-פנעני,
אינגעשפאנט אין שווערן וואגן,
שלעפ איך זיך אויף ווילדע וועגן,
אין געדיכטע זומפן, אונטער בײַטש און רעגן
מיט א בייזער קאץ אין מאגן,
און אז כ'קום א היים, איך פאל קוים לעבעדיק אַנידער,
ערשט, ער ווייזט מיר, מיין באַלבאַס, א „הא“ אין סידור...
מילא, פל זמן יונג, ווי זאגט מען עס, איז „קאַטשקע פראַטשקע“...
איך געשווייגן... איך געשלעפט די טאַטשקע...
איצט און... ס׳יאַ... וואַלט איך געוואַלט אים ווייזן,
אז אַ שקאפע איז אַ שקאפע, ניט קיין שטאַל און אייזן...
— ס׳הייסט? וואָס מיינסטו? — פשוט

בני א זומפ א טינטערל איך טו א זאג מיר : דא שימ!
און איך שימ... איך שימ אים אויס אינמיטן וועג!
ווי מיינט איר... איך זאל?.. מע מעג!
— מ... נע! מע טאר ניט... טון דאס טאר מען ניט...
נאר אפטון... טו! ניט פרעג...
בעסער נאך ווי זיך אליין וועט דיר ניט ראטן קיינער...

— א געזונט איך אין די ביינער!
שאקלט מיטן קאפ די אלטע דאנקענדיק און גייט זיך.
זי אוועק, נאר איר באלבאס שוין ארום שנאפן דרייט זיך
און ער רעדט : איר ווייסט, הער שנאפע?
א רחמנות, נעבעך, אויף מיין שקאפע!
— מילא...
— ס'שיט זיך פון איר זאמד שוין... א נבלה...
— בע, דאס זעט א בלינדער!
— נו?

זאגט מען : טפררו!
שטיי! גענוג געשלעפט דעם וואגן! איצטער רו געפין דיר!
— איך פארקויפט וואלט זי, פארשטייט איר מיך, צו בערל שינדער...
נאר אז איך בארעכנ וויפל יארן
נעבעך זי פארשווארצט געווארן...
יא, בני מיר פארשווארצט געווארן זי...
איז מיר עפעס, ווי זאל איך איך זאגן, ווי?
א, ווי מיינט איר? וואס איז שנאפעס חוות-דעת?
— גיין, מע טאר ניט... אבער... טא... אז...
נו און ווייטער? פרעגט ניט, קינדער!

אין א וואך ארום שוין פירט ער בערל שינדער...
פירט אונדזער בהמה אויפן פרייען פעלד,
ווייזט איר צום לעצטן מאל די ווייסע וועלט...

און די שקאפע וויינט און בעט זיך: שווער מיר!
שווער בא וואס ס'איז הייליק!
קיינעם ניט, נאר שנאפען, גיסטו נאך מיין טויט מיין צונג
און מיין לעבער און מיין לונג —
אים דער בעסטער חלק!
קיינער פילט ניט מיט א קראנקער שקאפע,
קיינער ניט, נאר שנאפע... שנאפע!

א הינטישער מי-שברך

חלפן
שלאגט זיין הינמל דלפון
און פארוואס-זשע? — שווער צו זאגן!
חלפן האט א שטעקן, האט ער ליב צו שלאגן.
צי גאר אויפן זיין ארויף ס'אים
צו באווייזן אים, דעם הונט, מיט אותות און מיט מופתים,
אז א הונט האט קיין נשמה ניט — א שמאמע!
שלאגט ער ווי אין פסוק שמיט: „כאותות — זה המטה!“
ווילסט א הונט א רציה ווייזן?
נעם א שטעקעלע פון אייזן!
צי דערפאר גאר חלפנס שטעקן
האט פארשידענע צוויי עקן,
איינער דין — דער צווייטער דיק.
איז באקומט דאס שלאגן שוין א טיפן זין:
פריער ערשט, מיט א שעה צוריק,
געוויזן ער דעם הונט פון איין זינט, וואס הייסט „דין“,
איצט באווייזט ער „רחמים“ פון דער צווייטער זינט, דער דיקער.
און דער עיקר —
שאלות פרעגט ניט אויף קיין שיפור.
פרעגט: וואס טוט דער הונט? — וואס זאל ער טון?
וואס געטון דער זיידע און דער טאטע, טוט דער זון:
האווקעט, בילט!
קומט דערויף אן נפסי — אויך א הונט,
און צעלאזט זיך: וויי, פון קאפ ביז פוס איין ווונד.

זווי, וואָס טוט זיך דאָ? דערהרגענען איר ווילט?
ווי האָט מען עס אַ האַרץ אזוי צו שלאָגן?
גולן! מערדער!
ערשט אויף נַפּסין וואַרפט זיך דלפון: ווער דער?
זע נאָר: ס'האַט אים אָנגעטראָגן!
און ער פּייערט, דלפון, מאַכט דעם גאַסס אַ „מי-שברך“:
דו אַזוינער! דו אַזעלכער! נעם דעם דרך!
אַז געפונען זיך מיט דאָס שטעקעלע פון מיין באַלבאַס,
דו, וואָס טוסטו דאָ? דיין טאַטנעס עסק דאָס?!

פעטש

ס'האט א פלב פון דער קיך זיך אפגעטראָגן,
און פארוואָס? אַ בושא גאַר צו זאָגן.
זעט! די לאַפעטע נאָך אים זיך יאָגט,
און זי שלאָגט, זי שלאָגט!
ע! אַן עוולה! ער, דער פלב, וואָס ער איז, נו איז ער,
אויף לאַ תגנוב, אויף תעניתים ניט קיין נזהר,
אַבער פאַרט אַ ממזר, דורכגעטריבן!
ער, אז וויל ער, קען ער גיבן
פניער, פעך און שוועבל פונעם מויל אים!
וואַרפט אַ פחד אויפן עולם-גולם,
און דערצו — אַ דיכטער!
פון דער פעל אין הימל קריכט ער!
דורך די נעכט אַקעגן דער לבנה זינגט ער!
און די לאַפעטע די פלאַכע איבער אים אַ ריכטער!
שלאָגט!?! האַווקעט ער, אזש פון די פלים שפּרינגט ער:
„אַזאַ פלאַטשיקע! זי פאַטשט! צון אַלדע שוואַרצע!
ווייסט ניט פונעם נאַמען זיך, אונטערן אויוון דאַרט זי,
און זי וואַרפט זיך! נעמט זיך לערנען מיך!“

„דיך! די לאַפעטע געענטפערט, דיך!
וויל דו ביזט אַ הונט און קריכסט אין קיך.
נו געוויס
איז אַ פאַטש קיין חכמה ניט און שאַרפער איז אַ בים,
נאָר די חכמה, שמועסט מען, האַט קיין גרונט,

זאגט די חכמה: פעטש אן חכמות גיב אַ הונט!"
און געיאָגט אים ביי צום טויער
און אים אַנגעזאָגט: זכור!
איך בין פלאַטשיק, דו ביזט שאַרף,
אַבער לערנען מיט אַ הונט, דאַס קען איך, ווען איך דאַרף.
איך האָב שוין אַמאָל געלערנט מיט אַ דבר-אחר,
כאַטש אַ בייכיקער, אַ נגיד אַ פילפאַכער!
היט זיך, פּלכ, פאַר אַ לאַפעמע אַ פלאַכער!

פּלבים בילן — קיין קאַטאוועס!
ס'דרייט זיך אום אין שטאַט דער מלאך-המות!
וואַס-זשע טראַכט איר, קלוגע? אַלץ נאָך ניט געטראַכט גענוג?
צו דער לאַפעמע, דער פלאַכער, גייט און ווערט אַמאָל שוין קלוג!

דער מילכיִקער הונט

וואָס סע קען זיך טרעפן! פון אַ פּרײַנד אַנטלויפן זאָל די ריש
און אַ הונט זאָל פּיינט באַקומען פּלייש!
ערשט צום פּלייש געדינט ער, ניט געקענט דער פּלכ לעבן אָן אים,
ערשט ער עס געפּרעסן מיט די ביינער
(פאַר גרויס ליבשאַפט דאָס אַפּנים).

הײַנט

פּײַנט דער הונט דאָס פּלייש שוין, פּײַנט.
מילכיקס, דאָס נאַר עסט ער.
אַנגעדונגען בײַ ר' טביהן זיך אויף קעסט ער,
און ר' טביהן
קענט איר דאָך: אַ ייד, אָן אביוו,
גייט אַרום בהמות, שמעלט צו מילעכיקס פאַר רייכע באַלעבאָטיס,
זיי די קעז-און-פּוטער, אים זשע, ניט פאַר אַינך געדאַכט, קדחת.
(כאַטש קדחת ניט קיין קרענק,
קיין גומן פּרײַנט איך ווינטש ניט דאָך עס)
טביהן דאָס געמאַטערט, סוף פּל סוף פאַרשאַט אים!
קאַכט אים גאַלדע אָפּ אַ יאַיכעלע, סע שמעקט,
נאָך אַ פעטער סעודה אַפעטיט סע וועקט:
עוף אַ פּערמעלע, פאַרבראַקט מיט פעטרישקע, אַ ציבלקע,
צום טעם אַלץ —
אי דער אײַנבראַק, אי דאָס זאַלץ,
פונעם גרוך אַליין סע קומט שוין צו אַ שטיק געזונט.

טראַגט עס אָן אין קיך אַרײַן דעם הונט

(ניט געווען אין קיך גראַד קיינער),
ניוכעט ער, דער הונט, און זייעט דורך די ציינער:
עפעס שמעקט, מיר דאַכט, מיט רויך
און מיט גערגעליצע פון פל-נדרי-באַרלעך,
צי מיט הינדל-פלייש... דערפון קען האַרט ווערן דער בויך
און דער קאַפּ אפילו דאַרלעך.

און אַדאַם

עסן וועט דער חולה? מביה? מיין באַלכאַס?
ווי-זשע בין איך? וואָס זשע שווינג איך? אין מיין טאַטנאָס טאַטנאָס,
איידער מביהן, בעסער מיר זאַל שאַטן!
איך פאַר אים זאַל קרענקען און אפילו שטאַרבן אויך!
און דער הונט זיך מוסר נפש און עסט אויף די יויך.

און ר' מביה? ער וואָס זאַגט דערויף?
זי מיר, פלב, ניט געטרני, לאַז צורו מיין שטיקל עוף!

דער הונט און דער פוקס

איינמאל קומט דער הונט צום פוקס גוט יום-טוב ביטן.
ס'איז געווען אין יענע צייטן, וואס אוועק, אוועק שוין ווי א חלום
און דערמאנען זיך נאָר זעלטן, נאָר אין די משלים,
דעמלט נאָך, ווען פוקס פלעג זיך פאר הונט ניט היטן
און געווען פארבונדן פריינטלעך זיי מיט זיבן קניפן.

— א! גוט-יום-טוב! א! א גאָסט א שיינער!
זיצט! (זאָגט פיקסל מיט א ליבן שמייכל אויף די ליפן)
זיצט-זשע! — און מכבד ער דעם גאָסט מיט ביינער.
אויך א מאכל... אונדזער גאָסט נעמט זיך ניט איבער,
ווייסט אז פיקסעלע א קנאָפער גיבער —
קנאָקט דער הונט די ביינער, מאַכט קיין טענה.
לאַזט אַרײַן דער פוקס זיך אָבער אין א שמועסל א זיסן:
— זאל אייך, זאָגט ער, ליבער אורח, ניט פארדריסן,
איך בין, כ'לעבן, אייך מקנא:
קיין עין-הרע, קיין ביז אויג זאל אייך נישט שאַטן!
אז גאָט העלפט אַזוינע ציינדעלעך — דער וועלט אין טאַטן!
ניט קיין קלייניקייט דאָס: קנאָקן ביינער!
כ'האַב געהערט, געזאָגט אַמאַל א חכם איינער:
„רעכטער טעם פון פליישן — נאָר אין די עצמות“ —
זאָגט אייך וואָס איר ווילט, נאָר דאָ מוז
פלאַצן דאָס געדולד אפילו בײַ אַ הונט.
— שוויג! צעהאווקעט זיך דער גאָסט.
איך בעט דיך, זאָלסט מיר זײַן געזונט!
מילא! דיר דאָס פלייש, דעם גאָסט די ביינער!
רעד-זשע כאַטש ניט! וויל ניט זײַן דערצו קיין שיינער!

אין וואלד

וואלד! — וואס ווייסט איר, און אז טיף אין וואלד פארקראכן!
ס'איז דאך היינט דארט שבת-קודש אינדערוואכן,
אמתע מנוחה!

ניט אזוי בעת דער קריג דער גרויסער איבער דער מלוכה
צווישן לייב און פוקס, ווען ברודער — ברודער האט געשמאכן.

וויי, וואס דעמלט זיך געטון דארט! א געבריל, א ברומען!
א געזעמל, קולות, ניט אריינצוקומען!
מיטן היות איר ניט זיכער!
די מלחמה באריכות איז פארשריבן אין די אלטע ביכער,
ז'האט געדויערט א שאק מיט יארן
און זי לעבט אפילו ביי דער קאץ נאך אין זפרון.
איך דערצייל א קליינעם פרט פון איר, און דאס בקיצור:
כאטש דער לייב פון פוקס אוודאי שטארקער,
און דעם וואלף, דעם בער, דעם העלפאנט האט ער פאר באשיצער,
און דער הונט פאר אים — א בארג ער
(א שפיאן: געשמעקט און צוגעטראגן
וואס די פייגל זינגען, וואס די שונאים זאגן
און די פריינט וואס בענטשן, און אין הארץ גאר שעלמן)
דאך אזוי — נצחון ליב א שפאס צו טון ניט זעלמן —
דעם פוקס געלונגען, מיט דער הילף פון די פלי-קודש:
וויזטיר, ר' פיפערנאמער,
פרומע קאץ און שווארצער קאמער,
צו פארשאפן די מלוכה אויף א הודש.

און דער לייב געמוזט אנטלויפן צו די ווילדע בעדואינער.
שווערע צייטן, שווערע פארן לייב און זיינע מקורבים —
אָבער ניט פאר פלבים.

ווי מ'הערט: דער הונט בניס פוקס גאר קאמערדינער!
ארבעט מיטן קאמער, מיט דער קאץ אינאיינעם
און דער מלך פון זיין טיש ווארפט אלעמאל א מארעך-ביין אים.

איינמאל ווען דער פלכ אין שליחות פונעם פוקס געלאפן,
אים דער וואַלף אין א פארוואַרפן ווינקעלע געטראָפן
און ער שטעלט אים אָפּ און פרעגט אים אָפּ:
— פלכ דו!

דו אין פוקס שליחות? ! הו—ו—ו!

— ניט מיט פעס, הער וואַלף! איך וועל
(זאָגט דער הונט און ס'צימערט אים די פעל)
כ'וועל דעם אמת זאָגן: מיינט ניט! איך גענוג געלימט!
נאָר וואָס זאל איך טון? די מיינונג זיך געבימט!
יא, א בוים בייט אויך די בלעמער!

— וואָ—אָ! וואָס רעדט ער?
ברילט דער וואַלף, סע הילכט א ווידערקול פון ווייטן.
יא, איך ווייס! מיינונגען זיך ביימט!
נאָר פארוואָס-זשע הינמיש מיינונג זיך געבימט
דווקא ווען דער וויזלמיר אינמיטן
און דער פוקס באַקומען הערגערלעך פון אייזן?
הונט וואָס ביסט! אזוי גאר טוסט דיין חוב דו?
וואַרט, איך וועל דיר ווייזן! —
און דער וואַלף צערייסט דעם הונט. פן יאבדו!

דריי הינט

צוויי —

(ראכטשיק און פל-בוניק הייסן זיי)

ברידער, אונטער איין דעמזעלכן מוטערהארץ געליגן —

דאך אזוי: מאג-אין-מאג-אויס, נאר זיי בניסן זיך און קריגן!
און דער דריטער, כאטש ער הייסט ר' האווקע,

דווקא —

נאר א רודף-שלום.

(עס פארשטייט זיך: אויפן זאטן מאגן, נאך א גומן חלום!)

איינמאל זיך פארגלוסט אים, צווישן

אונדזערע צוויי ברידערלעך זיך מישן.

ביידע זיך געוואלגערט אין א פייערדיקן קנויל,

און א ברודער זוכט דעם ברודערס גארגל מיטן מויל

(ניט צוליב א קוש אַוודאי)

נו, ר' האווקע זיי געוואלט צענעמען, און מיט גומן גראדע:

נאר ווי ס'טרעפט זיך, גאנץ אומגערן,

טוט ער ראכטשיקן א ביס.

וואס-זשע איז?

זיין פוונה נאר צו גומן דאך, געוויס!

ווייל דאס אבער ראכטשיקל ניט הערן:

— כ'בין דיר מוחל! האווקעט אויף א קול ער.

כ'בעט פון דיר קיין טובות ניט אזוינע!

היט מיך גאט פון פריינט און איך אליין וועל היטן זיך פון שונא! —

מילא, וויל ער האווקען — זאל ער!

ע, מ'קען אים! אויף זיין שטייגער זיך צעשטייגערט ער!

זוכט זיך די פאדקאוועס פון דער שקאפע
 דער געפגרטער!
 נו געזונטערהייט! — שמרעקט דערפאר כל-כוניק אים די לאפע,
 דאנקט אים מיט התפעלות.
 ... פלא, ראכטשיקס ברודער — און א הונט מיט אלע מעלות! —
 — נאר איך ווייס ניט, ווער ס'איז שולדיק, דער בר-מעלה
 צי ר' האווקע — דאס דערווייל א שאלה;
 ווייסן ווייס איך: מארגן שוין ר' האווקע גאר אליין
 אויף כל-כוניקן געשאפט די ציין.
 (זיך געמאכט א מעשה דארטן מיט א ביין)
 ראכטשיק דאס דערזען, און אויף!
 (פארט א ברודער, ניט א פרעמדער דורש-טוב)
 איינס און צוויי — ער לייגט אים שוין אנידער
 און ער העלפט זיין ברודער מאכן תל
 פון ר' האווקעס פעל! —
 און פון דעמלט זענען זיך די ברידער — ברידער,
 היינט געקושט זיך, מארגן קידער-ווידער —
 נאר דעם רודף-שלומניק ביז היינט
 ביידע פיינט.

שמשון און די שלענג

ויהי,

ס'איז געווען ווען שמשון אין א גינגאלד-אינדערפרי
איבער טויטן לייב געשמאנען
און דאס האניק-גאלד אים איבער ליפן האט גערונען
(נעמט, זינט מוחל, דאס תנ"כל, קוקט ארזן דערינען!
איר געדענקט? א רעמעניש דארט וועגן דעם פארנען)
פלוצים — הערט!
עפעס א משונה קול פון דר'ערד:
„קום שוין, קום שוין! נו שוין, שווים שוין!
גיכער! אט—א איז ער! שמשון, שמשון!
אט א שטייט ער!“ —
זיבן גרינע שלאנגען סאפען, רופן איינע צו דער צווייטער.
מיט אן עקל-בליק
ווארפט דער גיבור זיי צוריק,
קריצנדיק פאר פעס די ציין.

— וואס איז עפעס פאר א ציינער-שאַרפן?
(פרעגט אים איינע גיפטיק און די אויגן שרפהן)
אפשר ווילסטו ווי א הונט אונדז בניסן?
— בניסן? מיט די ציין גאר? אייך? חלילה! ניין!
— יא, מיר ווייסן! האסט דערצו קיין פוח ניט!
אדער אפשר מיינסטו, ווי דעם לייב אונדז מיט די הענט צערניסן?

— איך ניט!

— נו געדענק-זשע! טאמער מיטן שמעקן?
— מיט וואס-זשע איך פון לייב דעם האניק לעקן?

— ש—ש—ש! שלום, שלום וויל דער ריו!
— שלום? מיט די שלאנגען?
מיט די פיס איך שרצים, טרעמן! מיט די פיס!
ער געזאגט און טרעמנדיק אויף זייערע קעפ זיין וועג געגאנגען!

דער טאָנץ

מאַראַנץ —

פּרימאַרגנרויט-גלאַנץ

און עפל

רויטקעפל,

ער חתן, זי פּלה, געגאַנגען אַ טאָנץ.

געווען דאָס אַ טאָנץ ווי געוויינלעך, באַלבאַטיש און איידל,

איז אַבער אַן אומגליק באַשערט!

איר הערט:

אַז אומגליק באַשערט איז מסוכן,

דו פאַלסט אויפן רוקן,

צעקלאַפסט דיר אַ נאַז!

איז וואָס-זשע געשען דאָרטן, וואָס?

אינמיטן דעם טאָנץ אין ראַד-רעדל,

פאַרלוירן די פּלה איר פּורפורן קליידל!

געבליבן ווי חוה אין פּרישן גן-עדן

נאָך פּריער פאַר דער זינד.

איז מיינט איר, פאַרשעמט זיך די פּלה? חלילה! אַ קינד

פול זאַפט און פול פּריידן

און חנעוודיק-נאַקעט,

זי לאַזט זיך ערשט איצט אין איר אמתן טאָנץ

אַרום זיך, אַרום זיך, אין ליכטיקן קראַנץ.

ווי, ווי, וואָס דאָרט טוט זיך! אַ זשאַבע צעקוואַקעט,

אַ קאַטער מוואַקעט

און דרייט מיטן עקל.

א בארעלע,
 א שפיצעכיק בערדל און נעבעך א נארעלע —
 מאכט מינעם און רויטלט א בעקל.
 מיט בייזער צעקרייט זיך א קפדן א האן.
 ער פילדערט און פאכט מיט די פליגל.
 וואס הערט זי? וואס גייט זי דאס אן?
 זי טאנצט קעגן שפיגל.
 סע טאנצט איר פון דארטן איר הנטאנין אקעגן!
 סע שפיגלט, סע בליצט,
 מאראנצנזאפט שפריצט.
 — א זון מיט א רעגן! א זון מיט א רעגן!
 — ווי מעג'ן? ווי מעג'ן?
 — דעם רב דארף מען פרעגן! דעם רב דארף מען פרעגן!
 — מע דארף, יא מע דארף!
 — דער חתן, וואס זאגט ער? — דער חתן, א צימער, א ווארף
 און לאזט זיך אוועק אויף דער שארף
 פון שטאלענעם מעסער:
 די פלה קען טאנצן — דער חתן טאנצט בעסער!
 ער דרייט זיך ארום איר, ארום איר!
 סע טאנצט און סע פלאטערט א זומער,
 א זומער א שמעקנדיק-רוימער!
 עך טאנצט ער! עך שפרינגט פון דער הויט ער!
 סע רינדלט,
 סע שווינדלט
 א פרייד א דערפריימע,
 דערפריימע, פארדריימע!
 און דארט אין א ווינקעלע בלאזט זיך דער אינדיק
 און רעדט צו דער גאנדז:
 מאדאמעשע, הערט איר! די וועלט איז היינט זינדיק.
 ער בלאזט זיך, ער בלאזט זיך און כאפט אויך א קוק אויפן טאנין.

די זון און די לבנה

מהמת וואס אין נאכמיש-בלוען שאמן
פאלט לבנה-טרער אין טאל פון יאמער?
אמר,
האט געזאגט ר' לייזערל הקטן
(ליב געהאט ער צו דערציילן אין דער שמיל עם):
תחילת
די לבנה פון דער זון געוועזן גרעסער
און די זון ווי די לבנה היינט
דעמלט קוים געשניט.
מאנכע זאגן: עטוואס בעסער;
נאר געפעלט זיי ביידע שלימות.
וועגן דעם אין אלטע ספרימלעך פארצן א רמז:
היות די ליכטיקייטן גאט באשאפן נאכן וואסער,
איז געווארן אויסגעלאזשן, בלאסער
דער יצירה-ברען פון שעפערס אויג.
ודוק! —

גייען ביידע ליכטיקייטן זוכן א תיקון.
(מיט געבלין, מיט בליקן
פון באהאלטענער פוונה
ווייטע ווייטקייט זיי געפאנגען
אין א נעץ פון בענקשאפט און פארלאנגען).
איז קיין מערב-זייט געגאנגען די לבנה
און די זון קיין מזרח איז געגאנגען.

גייט זי, גייט אויף ווייסע מזרח-וועגן.
ווער-זשע קומט אנטקעגן?
רויאל המלאך.

— ליכט באגעגנט! קוש דיין שטראל איך!
(שרייט רויאל) ברוך יוצרך! ברוך קונך!
אמת, יא! דאס ליכט אביסל רוי נאך,
טוקט זיך דא און דארט אין פינצטער-פלעקן,
נאך עם שאט ניט, ניין! עם זאל דיך, קינד, ניט שרעקן!
גלייב, דיין שטראל וועט מיט זיין חן-שפיל זיי פארדעקן!
אז ניט היינט איז מאָרגן! און מיט גלאַנץ מיט פרייערן
איבער גאַנצן הימל וועסטו פרייערן!
אזש פון מזרח ביו די סאַמע מערב-עקן! —

און אזוי געוועקט דער מלאך און ניט אויפגעהערט צו וועקן.
ביז די זון צעברענט זיך און צעשטראלט אינגאַנצן.
אין איין רגע ששים-רבוא העל-געשפּיזמע גלאַנצן
און אזויפיל שטראל-געזאַנגען! —

און קיין מערב, שמועס/מיר, ווער געגאַנגען?
די לבנה! קומט אנטקעגן?
אף-ברי, דער שר פון רעגן.
זייער אַ בייזער! און דערצו אַ גאַנצן טאַג גערעגנט!
און אַ קנימא-לן: האַט דיך באַגעגנט
אף-ברי אין רעגנטאַג —
זיבן וואַכן ריכט דיך אויף אַ פּלאַג!
זעט ער די לבנה און ער נעמט, דער פעסן,
די לבנה גלידערן,
זי פאַרשעמען און דערנידערן,
און רייסט שטיקער און שניידט פאַסן:
אז אינגאַנצן זי פון קאַפּ ביז פּוס אַ קריפל!

דא א פלעק און דארט א שטיפל!
קרעץ און פאקן! —
און געשען! פארשעמט זיך די לבנה, בלאס דערשראקן
זי פארשווינדן אין די מערב-טויערן, און באהאלטן זיך אין רעגן-פאס.

און פון דעמלט זי איר יוגנט-פרייד פארלוירן.
א פארשעמטע ווייזט זי ניט באטאג זיך אויף דער גאס.
מיט דער נאכט נאר טרעט ארויס זי שיט, דערשראקן
און סע טריפן טרערן אויף דער גארער וועלט פון אירע לאקן!

דער קלויסטערגלאַק און דער טורעמזייגער

העי! שטייט אויף! שטייט אויף! א שרפה!
א מכשפה
מיט צעפאמלטע, מיט רויטע ים-צעברויזטע צעפ
אין א ווילדן טאנץ געלאזט זיך איבער אייערע קעפ
מיטן סמך-מם!
עך! א גהינום! רויט די וועלט, א שעכט-הויז!
טאנצנדיק, די אויגן רייסט זי, די מכשפה, בא די נעכט אויס!
פולע זשמעניעס זי א נעם
און געווארפן העכער הייזער!
עך! דער הימל זיך צעגליט, כאטש שניי און איז ער!
אויפגעציימערט פונעם שלאף די קלויסטערגלאַק
און צעשראקן
זיך צעהודעט:
בור! מרה-שחורהניקעס, וואס סע מאנגלט אייך און נודעט,
האט איר הינט א פריילעכס! שפילט זיך אפ הינט א הוליאנקע!
פון געלעגער הייבט עס אלטע, קראנקע,
קאליקעס און נעבעכעס!
און א פניערדיקער טאנץ גייט איבער בעבעכעס!
א געזעמל און א ברענענדיקער „הורעם-בורעם!“
אינדעם הערט: סע קלינגט דער זייגער פונעם הויכן טורעם.

— גאט זיי דאנק! גאט זיי דאנק!..
שרייט צו אים דער קלויסטערגלאַק: באדארפט שוין לאנג!

איך געוועקט דיך שוין ניט איינמאל,
 אָבער... בעסער שפעטער איידער קיינמאל.
 העלף-זשע, ברודער, העלף!
 העלף מיר קלינגען, מאַכן אַ מהומה
 און פאַרטריבן העלף די טומאה
 און איר פּת.
 מיטן שוועבלפּעך און מיטן רויך און טשאַד
 אין די קעפּ אַרײַן, און אין די בײַכער פּון די הונגעריקע וועלף! —

און דער זייגער — אַפּגעצײלט זיך אײַנס, צוויי, דרײַ... ביז צוועלף,
 און שוין ווידער אין זײַן צײַטגעדאַנק פאַרזונקען.
 — שוין? שוין מיד? (פאַרווגנדערט זיך דער גלאַק) געבליבן שטײן!
 — נײַן!
 — וואָס-זשע שווינגסטו? הער דאָס קראַכן! זע די פּונקען!
 — צווישן ווילד צעהוליעמע מכשפות —
 שמורעמשרפות
 איך געטריבן פּון מײַן אומרו, ניט איך שטײ און ניט איך לויף.
 — וואָס-זשע דען? — איך גײ מײַן גאַנג און טו מײַן חוב!

משיח

אין א מיטן העלן טאג, אום דינסטיק דאס געטראפן :
קרעמערס בני די סטויקעס זיצנדיק געשלאפן,
שמעלניקעס זיך אויף דער זון געבראמן
און געגארט א קאלמן טרונק, א קילן שאמן,
וויבער — אלע ניין מאס רייד שוין אויסגעשאמן —
אויף די פריזבעס שווינגנדיק געהעקלט זאקן
גיך, גיך מיט די שפיסעלעך, גלייך יעדע איינע זיך געשראקן
אמ—אמ—א בלייבט זי הינטערשמעליק.
(טאמער יא, חלילה, פאלט דאך איין דער בעליק!)
און די זון זיך אין די וויבער גאר מתקנא!
ארבעט אויף א ווייסן זאק מיט טויזנט שפיסעלעך.
אינדעם קומט א הונט צו לויפן אויף דריי פיסעלעך
און ער לייגט אנידער וואיענדיק פאר גאט און לייט א מענת.
עמיצער, פארוואס-פארווען, צעבראכן אים א לאפע.
ערשט-א ווייסער רייטער אויף א ווייסער שקאפע!
און דער רייטער —
שמע ישראל שרייט ער.
און זיין קול גייט ווי די קולות פון די פייערדיקע קארעמעס
וואס זיי רודערן אין הימל, ווען דער דרויסן שמארק פארכמארעט איז.
ווער זשע זאל דאס זיין? איר ווייסט ניט? הערט זשע קעלעכלעך:
— יידן מאכט א ווארע! נעמט אוועק די שמעלעכלעך!
— אנדערש ניט! אט פלי איך!
— סארא לשון, גולם! זעסט דען ניט? משיח!
— טע—טע—טע! משיח? קומען וועט ערשט איבער
ווייס איך וויפל יאר ער.

— לאַקש! מע דאַרף דיר געבן קניען שטרוי מיט מרור!
 נאָך נישט צייט? שוין לאַנג משיחס צייטן...
 — עט—בע! אויף אַ פּערדל, אויף אַ ווייס משיח-פּערדל
 וועט משיח רייטן!
 און דער דאָזיקער ער רייט גאָר אויף אַ שקאַפּע!
 האָב איך אַן אמונה שוין אין אים אַ קנאַפּע!
 — אַפיקורס! פּופּר!
 — יידן, הערט, ער בלאָזט שוין שופּר!
 נעמט זיך אָן און לאַמיר טאַנצן ווי די לעמעלעך!
 — בנאמנות, אַלע איר געגעסן די משוגענע שוועמעלעך!
 שוטים, קומען וועט משיח אויף אַן אייזל!
 אויף אַן אייזל וועט ער קומען!
 און אַ לייב וועט לויפן פאַרויס און וועט ברומען!
 — גייט איינך! גייט איינך! (טענהן הענט צוויי לאַנגע, דאַרע)
 קומען וועט דער גואל אויף אַ כמאַרע,
 מיטן עמוד-אש און מיטן עמוד-ענן
 וועט ער זיך באַווייזן אויפן באַרג לבנון,
 דאַרט אין ארץ-ישׂראל!

קורץ: סע זידט און קאַכט זיך קהל
 אַזש סע גייט אַ פאַרע.
 נייע חברות אויסגעוואַקסן: חברה „כמאַרע“,
 חברה „אייזל“, חברה „פּערד“,
 און מע רייסט זיך פאַר די פּאות און סע פליען בערד
 און מע נישטערט און מע גראַכט אין אַלמע ספרים,
 מיטן גראַכן פינגער,
 און מע שפיצט די מוחות און מע שאַרפט די צינגער,
 אַלמע אין די קלויזן, קינדער אין חדרים,
 און ניטאָ קיין אויסוועג און ניטאָ קיין עצה...
 און משיח? — ער? בשקאַפּע יבוא, בשקאַפּע יצא!

בא ליך קאמפאניע קא, יו.א.א.

צווישן זייערע מיטגלידער פון ארבעטער קאמפאניע זיין פון יו.א.א.
עס איז א גרויסע פראבלעם פאר די צענדליגער
עס איז א גרויסע פראבלעם פאר די צענדליגער

אויסגעצויגן און ווירטעל צענדליגער פראבלעם.

אויסגעצויגן און ווירטעל צענדליגער פראבלעם זיין

זייערע פראבלעם פראבלעם

אויסגעצויגן און ווירטעל צענדליגער פראבלעם זיין

זייערע פראבלעם פראבלעם

אויסגעצויגן און ווירטעל צענדליגער פראבלעם זיין

זייערע פראבלעם פראבלעם
אויסגעצויגן און ווירטעל צענדליגער פראבלעם זיין

באגלייט-וואָרט

דער ערשטער באַנד משלים פון אליעזר שטיינבאָרג איז אַרויס פון דרוק אין טשערנאָוויץ ניט לאַנג נאָך זיין פרייזייטיקן טויט מיט פיראָוונ- צוואַנציק יאָר צוריק. צום גליק האָט נאָך ער אַליין באַוווּזן צוצוגרייטן דאָס בוך צום דרוקן ביז אין מינדסטן פּרט, און אַפילו געלייענט אַ טייל פון די קאַרעקטורן. דער צווייטער באַנד האָט ניט די דאָזיקע הצלחה, סע פעלט אים בפירוש די „לעצטע האַנט“ פונעם מחבר אַליין, קודם כל לגבי דעם אויסשטעל פון די זאַכן. בעת אין ערשטן באַנד זענען די משלים געווען פונאַנדערגעטיילט אין באַזונדערע אַפטיילן לויט דעם מחברס אייגענעם איינ- זען, און די איבערשריפט פון יעדן אַפטייל האָט אויסגעקליבן שטיינבאָרג אַליין, — האָט דער צונויפשטעלער פונעם איצטיקן באַנד זיך ניט גענומען דאָס רעכט דערצו. דעריבער זענען דאָ די משלים צונויפגעשטעלט לויט אַ גאַנץ לויזן סדר, איבער וועלכן ס'לוינט זיך ניט באַזונדער אַפצושטעלן, מיט דער בפירושער כוונה, אז אין דעם טעקסט גופא זאָל קומען צום אויס- דרוק אליעזר שטיינבאָרג אַליין.

מע דאַרף אָננעמען, אַז מיט דעם דאָזיקן באַנד איז אינגאַנצן אויס- געשעפט שטיינבאָרגס ירושה אויפן געביט פון משל, סיידן עס וועט זיך ערגיץ וווּ אין אַ צייטשריפט אַפגעפינען נאָך עפעס אַ פאַרוואָרפן משל זיינס. צום באַדויערן זענען איצט די באַדינגונגען אַזעלכע, אַז עס איז דורכאויס אוממעגלעך אַזאָ קאַנטראָל דורכצופירן. מיר האָבן זיך ממילא געמוזט באַזונגענען מיט די קאַפיעס פון די משלים וואָס שטיינבאָרג אַליין האָט געזאַמלט און פרוי ר ב ק ה ש ט י י נ ב אַ ר ג האָט באַוווּזן אַפצוהייטן באַ זיך אין משך פון דער דאָזיקער לאַנגער און שווערער תקופה פון קרוב פינפאָנצוואַנציק יאָר, איבערגעשריבן בשעתו מיט אַ זעלטענער געטריי- שאַפט דורך דעם באַקאַנטן יידישן פילאָלאָג חיים גינינגער.

גינינגערס מאַנוסקריפט האָט אַרומגענומען די קיילעכדיקע ציפער פון 100 משלים. ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז איינס פון זיי איז בלויז אַ וואַריאַנט — מעגלעך אַן עלטערער — פון אַ משל, וואָס איז אַפגעדרוקט אין ערשטן באַנד, און דערפאַר האָבן מיר דערויף מוותר געווען.

דער ערשטער באַנד פון שטיינבאַרגס משלים איז, ווי באַוווסט, אַרויס־געגעבן געוואָרן אין אַ צווייטער אויפלאַגע אין בוקאַרעסט אין יאָר 1935 און אין אַ דריטער אין יאָר 1949 אין בוענאַס־איירעס דורכן בעסאַראַבער לאַנדסלייט־פאַרײן אין אַרגענטינע מיט אַ הקדמה פונעם באַקאַנטן יידישן שרייבער יעקב באַטאַשאַנסקי. אין יאָר 1947 זענען אַרויס אין בוקאַרעשט צוויי אַפּקלייבן פון שטיינבאַרגס משלים אין רומעניש, איינע פון עמיל דאַריאַן, די צווייטע פון ד״ר י. קליין. מיט צוויי יאָר צוריק איז אַרויס אין ישראל אין פאַרלאַג ג. טווערסקי אַ גרעסערער אַפּקלייב פון די משלים אין דער העברעאישער איבערזעצונג פון חנניה רייכמאַן (צוויי אויפלאַגעס). דעם איצטיקן, צווייטן באַנד, גיבן אַרויס שטיינבאַרגס לאַנדסלייט פון דעם שטעטל ליפּקאַני — „ארגון יוצאי ליפּקאַני, בסרביה בישראל“ (מיסודם של יוצאי ליפּקאַני באַמריקה). דאָס פאַפיר פאַר דער אויסגאַבע האָט צוגעשטעלט דער יידישער פענ־קלוב אין ניו־יאָרק.

מיר האַלטן פאַר אַ באַזונדערן זכות, וואָס דאָס בוך דערשיינט דווקא אין מדינת־ישראל, בפרט וואָס אין דעם דאָזיקן באַנד, נאָך מער ווי אין דעם פריערדיקן, קומט אַזוי בולט צום אויסדרוק אין אַ גאַנצער ריי משלים אליעזר שטיינבאַרגס צוגעבונדנקייט צו דער ישראל־לאַנדשאַפט, סיי דער פיזישער, סיי דער גייסטיקער.

מיט אַ באַזונדערער הנאה פאַרצייכענען מיר, אַז דאָס טיטל־בלאַט פאַר דעם דאָזיקן צווייטן באַנד איז געצייכנט געוואָרן דורך אליעזר שטיינבאַרגס אינטימען פריינד, דעם קינסטלער אַרטור קאַלניק (פאַרײז), וועלכער האָט אויך געגעבן דאָס טיטל־בלאַט און די צייכענונגען פאַר דער ערשטער אויפלאַגע פון דעם ערשטן באַנד „משלים“.

ד. ל.

א י נ ה א ל ט

אליעזר שטיינבארג דער משלים־דיכטער	
5	— דניאל לייבל .
10	— שלמה ביקל .
21	ווידמונג . . . . .
23	דער בער . . . . .
25	שעטנז . . . . .
27	דער אויוון און די לאפעטע . . . . .
28	שופר של משיח . . . . .
29	זיך פאררעדט . . . . .
31	לאקן . . . . .
33	דער זייגער און די ניימאשין . . . . .
34	די קאפאטע און די שטיוול . . . . .
35	די וואגשאלן . . . . .
36	דער נביא קראַ און די טויב . . . . .
38	דער וואַלף און דאָס וועלפעלע . . . . .
40	די באַפריינג . . . . .
42	דאָס צייזן . . . . .
44	גאָטס ניסים . . . . .
47	דער הינטישער בונט . . . . .
49	הרמון . . . . .
52	דער נצחון פונעם אמת . . . . .
54	די גוזמא . . . . .
55	דער באַרג און דער טייך . . . . .
56	די קו אויף די קארפאטן . . . . .
57	דאָס קעמל און דאָס אייזל . . . . .
59	פאלשע קלאַנגען . . . . .

60	. . . . .	דאָס לעבן
62	. . . . .	וון איז יושר ?
63	. . . . .	אויפן צימבל
66	. . . . .	יושר
68	. . . . .	געריכט
72	. . . . .	דער בעל־יושר
74	. . . . .	דער עיקר
76	. . . . .	באָם לייב אויף דער סעודה
78	. . . . .	דער קרבן
80	. . . . .	שלום
81	. . . . .	צעווישן יאָ און ניין
82	. . . . .	אַ קלאַץ־קשיא
83	. . . . .	מזל און שלימזל
85	. . . . .	דאָס נעבעכל
87	. . . . .	די קראַ און דער קאַנאַריק
89	. . . . .	דער מבין
90	. . . . .	דאָס פידעלע, דער באָס און די טאַצן
91	. . . . .	אמת און ליגן
93	. . . . .	מוז און מוזע
95	. . . . .	דאָס פייקל
96	. . . . .	די בין און די שפּין
98	. . . . .	דער ברומבאַס
99	. . . . .	דער גאַס־לאַמטערן
101	. . . . .	ריינער פון גאַלד
103	. . . . .	דאָס צאַפֿל־מענטשעלע
105	. . . . .	שטערן
107	. . . . .	מלאכים
111	. . . . .	בענקלעך
113	. . . . .	גבורה
115	. . . . .	אָדון בפקדן
117	. . . . .	דער מוטיקער
118	. . . . .	עכבראַשל
119	. . . . .	די בהלה
121	. . . . .	דער פּוס
123	. . . . .	שלומיאל

125	. . . . .	כעסל מיטן פעסל
126	. . . . .	שקארפעטקעס
127	. . . . .	ווייזערס
129	. . . . .	די בויך־סברה
131	. . . . .	דאָס קנעפל און די פעטעלקע
133	. . . . .	די קליידערשאַפע
135	. . . . .	יאָסל סטאַליער
137	. . . . .	ר' שעפּסל־שנעפּסל
139	. . . . .	ר' עקיבא און דער בער
141	. . . . .	שמעקנדיקע פיש
143	. . . . .	חלבנה
144	. . . . .	דאָס לובלינער פעסל
146	. . . . .	דער ווונטש
147	. . . . .	אַ שמועס
148	. . . . .	דער פּאַפּאַגיי
150	. . . . .	אַ שכל פון אַ פליג
152	. . . . .	דער פּאַלאַניק
153	. . . . .	אויפן פּאַלומעטיק
155	. . . . .	די קאַץ אין שפּאַניע
157	. . . . .	צוויי קעצלעך
159	. . . . .	דער קאַטער און די בין
162	. . . . .	צוויי קאַטערס
163	. . . . .	דער פוקס און דער וואַלף
166	. . . . .	די באַליידיקונג
167	. . . . .	דאָס אייזל און די זון
169	. . . . .	גאַוה און פּאַווע
171	. . . . .	עזאַפ און דאָס אייזל
173	. . . . .	די בין און די פליג
175	. . . . .	שלמה המלכס כלבים
177	. . . . .	שנאַפע
180	. . . . .	אַ הינטישער מי־שברך
182	. . . . .	פעטש
184	. . . . .	דער מילכיקער הונט
186	. . . . .	דער הונט און דער פוקס
187	. . . . .	אין וואַלד

189	.	.	.	.	.	.	.	.	דריי הינט
191	.	.	.	.	.	.	.	.	שמשון און די שלענג
193	.	.	.	.	.	.	.	.	דער טאנץ
195	.	.	.	.	.	.	.	.	די זון און די לבנה
198	.	.	.	.	.	.	.	.	דער קלויסטערגלאַק און דער טורעמזייגער
200	.	.	.	.	.	.	.	.	משיח
203	.	.	.	.	.	.	.	.	פאקסימילע
205	.	.	.	.	.	.	.	.	באגלייט־וואַרט